109

ANTON ÇEHOV ÜÇ KIZKARDEŞ / ORMANCİNİ

üç kızkardeş
ÇEHOV
ormancini

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI 109
TİYATRO DİZİSİ 21

Birinci Basım
Kasım 1970

BİLGİ YAYINEVİ
Sakarya Caddesi 8
Yenişehir, Ankara
Telf.: 17 74 03 - 12 50 67

ANTON ÇEHOV

ÜÇ KIZKARDEŞ

Türkçesi: Hasan Âli Ediz

ORMANCİNİ

Türkçesi: Ataol Behramoğlu

BİLGİ YAYINEVİ

Kapak Düzeni: Fahri KARAGÖZOĞLU

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA, 1970

ÜÇ KIZKARDEŞ

Birinci Basım 1944

İkinci Basım
Kasım 1970

KİŞİLER

PROZOROV, Andrey Sergeyeviç
NATALYA IVANOVNA (NATAŞA) Nişanlısı, sonra karısı

OLGA
MÂŞA } *Andrey'in kızkardeşleri*
İRİNA

KULİGİN, FİYODOR İLYİÇ, Lise öğretmeni, Mâşâ'nın kocası
VERŞİNİN, ALEKSEY IGNATYEVİÇ, Yarbay, topçu grup komutanı
TUZENBAH, NİKOLAY LVOVİÇ, Baron, üsteğmen
SALİONİY, VASİLİ VASİLYEVİÇ, Kurmay yüzbaşı
ÇEBUTIKİN, İVAN ROMANOVİÇ, Askerî doktor
FEDOTİK, ALEKSEY PETROVİÇ, Teğmen
RODE, VLADİMİR KARLOVİÇ, Teğmen
FERAPONT, Şehir Meclisi bekçisi, ihtiyar
ANFİSA, Dadı, 80 yaşında bir ihtiyar kadın

Olay bir il merkezinde geçer.

BİRİNCİ PERDE

(Prozorov'ların evi. Ardında büyük bir salon görünen sütunlu bir misafir odası. Öğle vakti. Ortalık günlük güneşlik. Salonda öğle yemeği için bir masa hazırlanmaktadır.
Olga'nın üzerinde kız lisesi öğretmenlerinin giydiği lâcivert bir kostüm var. Dolaşarak ve durarak boyuna öğrenci defterlerini düzeltmektedir. Maşa siyah bir rob giymiştir. Bir sandalyeye oturmuş, kucağında şapkası kitap okumaktadır. Beyazlar giyinmiş olan İrina, ayakta ve düşüncelidir.)

OLGA — Babamız tam bir yıl önce bugün, beş mayısta, senin isim gününde ölmüştü, İrina... Hava çok soğuktu, o gün kar yağıyordu. Acısına dayanamayacağımı sanmıştım. Sen baygın bir halde ölü gibi yatıyordun. Oysa bak işte, aradan bir yıl geçti. Şimdi bunu kolayca hatırlıyoruz. Sen beyazlar bile giydin. Yüzün sevinç içinde. (*Saat on ikiyi çalar*) O zaman da saat böyle çalmıştı. (*Küçük bir sessizlik*) İyi hatırlıyorum, babamızın

cenaze töreninde bando çalmıştı. Mezarlıkta da havaya ateş etmişlerdi. Babamız generaldi. Tugaya komuta ediyordu. Ama cenazeye gelenler kalabalık değildi. Hoş, o gün yağmur yağıyordu. Karla karışık şiddetli bir yağmur.

İRİNA — Bunları sanki ne diye hatırlıyorsun?...

(*Sütunların ardında, salonda, masanın yanında Çebutıkin, Baron Tuzenbah ve Salioniy görünürler.*)

OLGA — Bugün hava sıcak. Pencereleri ardına kadar açık tutabiliriz. Oysa kayın ağaçları hâlâ yaprak açmadı. Babamız Tugay Komutanlığına atanıp bizimle birlikte Moskova'dan ayrılalı on bir yıl oluyor. Çok iyi hatırlıyorum, mayıs başında, tam bu mevsimde, Moskova baştan başa çiçek ve güneş içindeydi. Sıcaktı. Aradan on bir yıl geçti. Oysa ben dün ayrılmış gibi, oranın her şeyini hatırlıyorum. Aman Yarabbi! Bu sabah uyanınca bir yığın ışık gördüm, baharı gördüm, ruhumda bir sevinç tutuştu. Doğduğum yer burnumda tütmeğe başladı...

ÇEBUTIKİN — Hiç de değil!

TUZENBAH — Bunlar boş laf.

MÂŞA — (*Kitaba dalmış, ıslıkla hafif hafif bir şarkı söylemektedir.*)

OLGA — Mâşa, ıslık çalma, bilmem ki bunu nasıl da becerebiliyorsun? (*Küçük bir sessizlik.*) Herhalde bütün günlerim lisede, sonra da akşama kadar ders vererek geçtiği için olacak, hep başım ağrıyor. Hem kafamın içinde de, sanki ihtiyarlamışım gibi,

birtakım düşünceler var. Gerçekten de, lisede bulunduğum bu dört yıl içinde gücümün, gençliğimin damla damla eriyip gittiğini duyuyorum. Yalnız durmadan büyüyen bir hayal gücüm var...

İRİNA — Moskova'ya gitmek. Evimizi satmak, bura ile olan bütün ilişiğimizi kesmek, ondan sonra da ver elini Moskova!

OLGA — Evet! Hem de elden geldiği kadar çabuk. (*Tuzenbah ve Çebutıkin gülerler.*)

İRİNA — Kardeşimiz her halde profesör olacak. Burada oturacak değil ya. Yalnız zavallı Mâşa'nın engeli var.

OLGA — Mâşa da yazlarını geçirmek üzere her yıl Moskova'ya gelir.

(*Mâşa yavaşça ıslıkla bir şarkı söyler.*)

İRİNA — İnşallah her şey yoluna girer. (*Pencereye* bakarak) Bugün hava güzel. Ruhumdaki bu sevinç nedendir, bilmiyorum. Bu sabah, isim günüm olduğunu hatırlayınca birdenbire bir sevinç duydum. Çocukluğum, henüz daha annemin sağ olduğu günler aklıma geldi. Ne güzel, ne tatlı düşüncelerle heyecanlandım.

OLGA — Bugün çok neşelisin, çok güzelsin. Mâşa da güzel. Andrey de iyi ama çok şişmanladı. Bu ona yaraşmıyor. Ben ise ihtiyarladım; iyice zayıfladım. Her halde okulda çocuklara fazla sinirlendiğim için olacak... Bugün boşum, evdeyim.. Bak işte başım ağrımıyor. Kendimi düne göre gençleşmiş buluyorum. Daha yirmi sekiz yaşındayım. Hepsi iyi, her şey Allahtan ama, kocaya varsam da

butün gün evde otursam daha iyi olurdu gibime geliyor bana.

(*Küçük bir sessizlik.*) Herhalde kocamı severdim.

TUZENBAH — (*Salioniy'e*) Öyle saçma sapan şeyler söylüyorsunuz ki artık sizi dinlemekten usanç getirdim. (*Misafir odasına girerek*) Söylemeyi unuttum, yeni topçu grup komutanımız Verşinin bugün ziyaretinize gelecek... (*Piyanonun başına geçerek oturur.*)

OLGA — Pekâlâ, buyursun. Seviniriz.

İRİNA — Yaşlı mı?

TUZENBAH — Hayır, pek değil. Olsa olsa kırk, kırkbeş yaşlarında. (*Yavaşça, pes perdeden piyano çalar.*) Görünüşte iyi bir adama benziyor. Sonra her halde budala değil. Ama çok konuşuyor.

İRİNA — Nasıl, enteresan bir adam mı?

TUZENBAH — Eh, fena değil. Ama karısı, kaynanası, iki de kızı var. Sonra bu ikinci evlenişi. Her misafir gittiği yerde karısıyle iki kızı olduğunu söyleyip duruyor. Aynı şeyi burada da söyleyecek... Karısı biraz kaçıkça... genç kızlar gibi saçlarını örer, konuşurken yüksekten atıp tutar, felsefe yumurtlar, sık sık da kendini öldürmeye kalkar. Her halde kocasının başına iş açmak için olsa gerek. Ben olsam böylesinden, çoktan ayrılırdım. Ama kocası katlanıyor. Yalnız yakınmakla yetiniyor.

SALİONİY— (*Çebutıkin ile birlikte salondan misafir odasına girerler.*) Bir elle 25 kilodan fazla kaldıramadığım halde iki elimle 80, hattâ 90 kilo kal-

dırıyorum. Bundan şöyle bir sonuç çıkarıyorum: iki kişi bir kişiden iki kat değil de, üç, hattâ birkaç kat daha kuvvetli oluyor.

ÇEBUTIKİN — (*Dolaşarak gazete okur.*) Saç dökülmesine karşı.. Yarım şişe alkolün içine iki zolotnik* naftalin koymalı.. Sonra bunu eritip her gün kullanmalı. (*Defterine not eder*) Bunu yazalım. (*Salioniy'e*) İşte böyle, size diyorum ki, ilkin şişenin ağzı bir tıpa ile tıkanır, sonra da bu tıpanın içinden cam bir boru geçirilir. Sonracıma efendim, şu bildiğimiz bayağı şap var ya, işte ondan bir tutam alırsınız!...

İRİNA — İvan Romaniç, sevgili İvan Romaniç!...

ÇEBUTIKİN — Ne var kızım, neşem benim?...

İRİNA — Söylesenize, bugün neden böylesine mutluyum? Sanki yelken açmış gibiyim. Başımın üstünde, sonsuz mavi göklerde, birtakım büyük, beyaz kuşlar uçuşup duruyor. Neden bu böyle? Neden?...

ÇEBUTIKİN — (*Şefkatle kızın iki elini öper*) Benim beyaz kuşum.

İRİNA — Bu sabah uyanıp kalktıktan, yüzümü yıkadıktan sonra, bana birdenbire sanki, artık bu dünyada her şeyi anlıyormuşum, nasıl yaşamak gerektiğini öğrenmişim gibi geldi. Sevgili İvan Romaniç, ben her şeyi biliyorum: kim olursa olsun insan, yorularak, alın teri dökerek çalış-

* *Zolotnik:* Metre sistemi kabul edilmeden önce Rusya'da kullanılan 4,25 gram ağırlığında bir ölçüdür.

mak zorundadır. Mutluluğu, sevinci, hayatının anlamı, amacı yalnız bunda gizlidir. Ortalık ağarır ağarmaz kalkan ve sokakta taş kıran bir işçi, yada bir çoban, çocukları okutan bir öğretmen, veya bir tren makinisti olmak ne güzel bir şey! Aman Yarabbi, on ikide uykudan kalkıp yatağında kahvesini içen, iki saat tuvaletiyle uğraşan genç bir kadın olacağına, insanın bir öküz, ya da basbayağı bir beygir olup çalışması, hiç şüphe yok ki daha iyidir. Aman Allahım, bu ne feci şey. Bazen sıcak havalarda insan nasıl suya susarsa, şimdi ben de, bunun gibi işe susamış bulunuyorum. Bundan sonra eğer sabahları erken kalkmaz, çalışmazsam, beni dostluğunuzdan çıkarınız, İvan Romaniç!

ÇEBUTİKİN — (*Şefkatle.*) Olur kızım, olur çıkarırım!

OLGA — Babamız bizi yedide kalkmağa alıştırmıştı. Şimdi İrina yedide uyanıyor, en aşağı dokuza kadar da yatakta kalarak bir şeyler düşünüyor. Hem de ciddî, ciddî! (*Güler.*)

İRİNA — Sen bana çocuk gözüyle bakmaya alıştın, yüzüm ciddî olunca sana tuhaf geliyor. Ben artık yirmi yaşındayım!

TUZENBAH — İşe özlem duymak!... Oh Allahım, ben bunu çok iyi anlıyorum! Hayatımda bir kez olsun çalışmadım. Ben Petersburg'da, bu soğuk ve avare şehirde, çalışmanın, tasanın, üzüntünün ne olduğunu hiç tanımamış bir ailenin çocuğu olarak doğdum. Hâlâ hatırlarım, harp okulundan

eve geldiğim zamanlar ayağımdan çizmelerimi uşak çıkarırdı... Ben bu sırada nazlanır dururdum... Annemse hayran hayran, bana bakar, başka türlü bakanlara da şaşardı. Bana iş gördürmemek için ellerinden geleni yaparlardı. Ama bunda başarı sağladıklarından şüpheliyim doğrusu... Artık zamanı geldi, korkunç bir şey üzerimize geliyor. Müthiş, güçlü bir fırtına kopmak üzeredir. Toplumumuzdan tembelliği, kaygusuzluğu, kokmuş can sıkıntısını silip süpürecek bu fırtına gittikçe yaklaşıyor... Ben çalışacağım; 25, 30 yıl sonra da herkes çalışacak. Herkes!...

ÇEBUTIKİN — Ben çalışmayacağım!...

TUZENBAH — Siz mi, siz zaten hesapta yoksunuz!

SALİONİY — Çok şükür yirmi beş yıl sonra siz, nasıl olsa artık bu dünyada olmayacaksınız... İki üç yıla varmadan ya kalb sektesinden ölüp gideceksiniz, ya da benim bir ters tarafıma rastlayıp beyninize bir kurşun yiyeceksiniz! (*Cebinden bir esans şişesi çıkarır, göğsüne, ellerine sürer*)

ÇEBUTIKİN — (*Gülerek*) Aslına bakarsanız ben ömrümde hiçbir şey yapmadım. Üniversiteden çıktığımdan beri parmağımı bile oynatmadım. Bir kitap olsun açmadım. Sadece gazete okudum. (*Cebinden bir başka gazete çıkarır.*) İşte... meselâ bir Dobrolübov'un var olduğunu gazetelerden bilirim. Ama bu zatın neler yazmış olduğunu bilmem. Varsın onu da Tanrı bilsin... (*Alt kattan tavana vurulduğu duyulur.*) İşte.. aşağıdan beni çağırıyorlar. Her halde bana bi-

risi gelmiş olacak... Birazdan gelirim, bekleyin!... (*Sakalını kaşıyarak hızlı hızlı çıkar.*)

İRİNA — Her halde bir hazırlığı var.

TUZENBAH — Evet, pek resmî bir eda takınarak gitti. Galiba şimdi size bir hediye getirecek...

İRİNA — Ne kötü şey!

OLGA — Evet, bu korkunç bir şey. Bu adam her zaman budalalıklar eder.

MÂŞA — «Koydaki meşe yeşildir, yeşil... Bu meşeye altın bir zincir bağlı... altın bir zincir bağlı..»* (*Kalkar ve hafifçe bir şarkı mırıldanır.*)

OLGA — Bugün senin neşen yok. Mâşa...

MÂŞA — (*Hafifçe şarkı söyleyerek şapkasını giyer.*)

OLGA — Nereye gidiyorsun?...

MÂŞA — Eve.

İRİNA — Tuhaf.

TUZENBAH — Kardeşinin isim gününde kalkıp gitmek!

MÂŞA — Ne çıkar?.. Akşama geleceğim... Allaha ısmarladık güzelim. (*İrina'yı öper*) Sana bir kez daha sağlık ve mutluluklar dilerim. Eskiden, babamızın sağlığında, böyle isim günlerinde evimize kırk elli subay gelirdi. O günler ne canlı olurdu. Oysa bugün üç buçuk kişi var. Evin içi tıpkı bir çöl gibi ıssız... Ben gidiyorum. Bugün çok melânkolik bir halim var. Hiç de neşeli değilim.. hem sen bana bakma (*Göz yaşları arasında güler*) Sonra konuşuruz. Şimdilik Allaha ısmar-

* A. Puşkin'in *Ruslan ve Lüdmila* şiirinden birkaç dize.

ladık, sevgilim. Nereye olursa olsun, şöyle bir çıkacağım.

İRİNA — (*Canı sıkılmış bir halde*) Ne kadar da tuhafsın ha!..

OLGA — (*Gözleri yaşarmış bir halde*) Ben seni anlıyorum, Mâşa...

SALİONİY — Bir adam hikmet savurunca ona bilge, filozof derler... Ama bir ya da iki kadın bir hikmet yumurtlayınca artık buna... çekiver kuyruğunu işte!..

MÂŞA — Ey çok korkunç adam, bununla ne demek istiyorsunuz?

SALİONİY — Hiç!.. «Ah» bile demeğe vakit kalmadan ayı üzerine atladı... (*Küçük bir sessizlik*)

MÂŞA — (*Öfkeli öfkeli Olga'ya*) Ağlama artık canım!

(*Ferapont ve Anfisa büyük bir pasta ile içeri girerler.*)

ANFİSA — Buraya babacığım, buraya.. İçeri gir, ayakların temizdir. (*İrina'ya*) Şehir meclisinden Mihail İvaniç Protopopov göndermiş... Pasta.

İRİNA — Teşekkür ederim. Kendisine teşekkür et. (*Pastayı alır.*)

FERAPONT — Ne dedin?

İRİNA — (*Daha hızlı*) Kendisine teşekkür et!

OLGA — Dadı, ona pasta ikram et! Ferapont, git de sana pasta versinler.

FERAPONT — Ne?

ANFİSA — Gel gidelim babacığım, Ferapont Spiridoviç, gel gidelim! (*Ferapont'la birlikte çıkar.*)

MÂŞA — Protopopov'u, şu Mihayil Potapiç'i, ya da İvaniç'i sevmiyorum. Onu çağırmamalıyız.

İRİNA — Çağırmadım zaten.

MÂŞA — İyi ettin.

(Çebutıkin, arkasından da, kucağında gümüş bir semaver olduğu halde bir er girer. Şaşkınlık ve hoşnutsuzluğu gösteren mırıltılar yükselir.)

OLGA — *(Elleriyle yüzünü kapayarak)* Semaver! Yoo... bu kadarı da fazla! *(Salona, masaya doğru gider.)*

İRİNA — İvan Romaniç, kuzum, nedir bu sizin yaptığınız?

TUZENBAH — *(Gülerek)* Ben size söylemiştim..

MÂŞA — İvan Romaniç, hiç sizde utanma yok mu?

ÇEBUTIKİN — Sevgili çocuklarım, benim iyi çocuklarım! Siz benim biricik sevdiklerimsiniz. Bu dünyada benim için en değerli varlıklarsınız. Yakında altmışıma basıyorum. İhtiyarım. Kimsesiz, değersiz bir ihtiyarım... Sizlere olan bu sevgimden başka içimde iyi hiçbir şey yok... Sizler olmasanız, ben bu dünyaya çoktan yuf borusu çekmiştim.. *(İrina'ya)* Sevgili yavrum benim, doğduğunuz günden beri sizi tanıyorum. Sizi kucağımda taşıdım. Rahmetli annenizi seviyordum.

İRİNA — Ama böyle pahalı hediyelerin gereği ne?

ÇEBUTIKİN — *(Göz yaşları içinde ve öfkeli bir halde)* Pahalı hediyeler.. Ee, ama artık siz de... *(Emir erine)* Semaveri oraya götür. *(İrina'yı taklit ederek)* Pahalı hediyeler...

(Emir eri semaveri salona götürür.)

ANFİSA — (*Misafir odasından geçerek*) Sevgili çocuklarım, albay mıdır, nedir, tanımadığım biri geldi. Kaputunu bile çıkardı. Buraya geliyor. (*İrina'ya*) Arinuşka, kibar ve nazik ol, yavrum. (*Çıkarken*) Yemek zamanı da çoktan geldi, baylar...

TUZENBAH — Her halde Verşinin olacak.

(*Verşinin girer.*)

TUZENBAH — Yarbay Verşinin!

VERŞİNİN — (*İrina ve Mâşa'ya*) Kendimi tanıtmakla şeref duyarım: Verşinin. Nihayet size geldiğim için çok, pek çok sevinçliyim. Ay, ay, ay, ne kadar değişmişsiniz!

İRİNA — Lütfen oturunuz efendim. Gelişiniz bizi çok sevindirdi.

VERŞİNİN — (*Neşe ile*) Ne kadar, ne kadar sevinçliyim! Ama siz gerçekten üç kızkardeşsiniz. İyi hatırlıyorum üç kız çocuğu... Yüzlerinizi hatırlamıyorum, ama babanız Albay Prozorov'un üç kız çocuğu olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Hattâ onları gözümle de görmüştüm. Zaman ne kadar da çabuk geçiyor... Ah, ah, ah zaman ne kadar da çabuk geçiyor.

TUZENBAH — Aleksandr İgnatyeviç Moskovalıdır.

İRİNA — Moskovalı mı? Siz Moskovalı mısınız?

VERŞİNİN — Evet, Moskovalıyım. Rahmetli babanız orada topçu grup komutanı idi. Ben de aynı tugayda subaydım... (*Mâşa'ya*) Bak işte, sizin yüzünüzü biraz hatırlar gibi oluyorum.

MÂŞA — Bense sizi hiç hatırlamıyorum.

İRİNA — Oliya, Oliya! (*Salona doğru haykırır*) Oliya gelsene!

(*Olga salondan misafir odasına girer.*)

İRİNA — Baksana, meğer Yarbay Verşinin Moskovalı imiş!

VERŞİNİN — Siz her halde Olga Sergeyevna olacaksınız, üç kızkardeşin büyüğü. Siz Mariy.. Siz de İrina en küçükleri..

OLGA — Siz Moskovalı mısınız?

VERŞİNİN — Evet. Moskova'da okudum. Askerlik hayatıma orada başladım. Uzun süre orada çalıştım. En sonunda buradaki topçu grup komutanlığına atandım. Ve gördüğünüz gibi buraya geldim. Doğrusunu isterseniz ben sizi pek de hatırlamıyorum. Yalnız üç kızkardeş olduğunuz hatırımda. Babanız kafamda iyice yer etmiştir. Şimdi gözümü kapasam canlı imiş gibi gözümün önüne getirebilirim. Ben Moskova'da size gelir giderdim.

OLGA — Her şeyi aklımda tuttuğumu sanırdım. Oysa, bakın işte...

VERŞİNİN — Adım Aleksandr İgnatyeviç'dir.

İRİNA — Aleksandr İgnatyeviç, demek Moskovalısınız ha? Bu bir sürpriz doğrusu.

OLGA — Biz de yine Moskova'ya taşınıyoruz.

İRİNA — Sonbahara doğru orada olacağımızı umuyorum. Doğduğumuz şehir... Biz orada doğduk... Staraya - Basmannaya caddesinde.. (*İkisi de sevinçlerinden gülerler.*)

MÂŞA — Hiç beklemediğimiz sırada bir hemşeri gördük. (*Canlı*) Şimdi hatırladım. Hatırlıyor musun

Oliya, evde «Âşık binbaşı» falan diye konuşurlardı. Siz o zaman teğmendiniz. Birine âşıktınız. Nedense size herkes binbaşı diye takılırdı...

VERŞİNİN — (*Güler*) Ta kendisi... Âşık binbaşı... doğru.

MÂŞA — O zaman yalnız bıyıklarınız vardı. Ah, ne kadar da yaşlanmışsınız. (*Gözleri sulanarak*) Ne kadar da yaşlanmışsınız!

VERŞİNİN — Evet, bana «Âşık binbaşı» dedikleri zaman henüz gençtim, âşıktım. Şimdi onlar geçti...

OLGA — Ama hâlâ saçınızda bir ak bile yok. Siz ihtiyarlamışsınız ama henüz yaşlı değilsiniz.

VERŞİNİN — Oysa kırk üçüme bastım. Siz Moskova'dan ayrılalı çok mu oldu?

İRİNA — On bir sene oluyor. Mâşa, ne oluyorsun? Şuna bak, ağlıyor... Tuhaf kızsın, vesselâm. (*Gözleri sulanarak*) Beni de ağlatacaksın..

MÂŞA — Bir şey değil.. Moskova'da hangi sokakta oturuyordunuz?

VERŞİNİN — Staraya - Basmannaya'da...

OLGA — Biz de orada oturuyorduk.

VERŞİNİN — Bir süre Nemetskaya caddesinde oturmuştum. Nemetskaya caddesinden Kırmızı Kışlalar'a gider gelirdim. Yolumun üstünde insana sıkıntı veren bir köprü vardı. Altından şırıldayarak bir su akardı. İnsan orada yalnız kalınca içine sıkıntı çökerdi. (*Küçük bir sessizlik*) Oysa buranın ırmağı ne geniş, ne zengin... Eşsiz de bir ırmak.

OLGA — Evet, ama soğuk.. Burası soğuk, sivrisineği de bol...

VERŞİNİN — Ne diyorsunuz! Buranın iklimi öylesine iyi, öylesine sağlam bir iklim ki... Tam bir Islav iklimi... Orman, ırmak.. sonra burada da kayın ağaçları var.. Sevimli, kendi halinde ağaçlar... Ben onları bütün öteki ağaçlardan çok severim... Burada yaşamak ne iyi... Ama şimendifer istasyonunun yirmi verst* uzakta oluşu biraz tuhaf. Kimse de bunun niçin böyle olduğunu bilmiyor.

SALİONİY — Oysa bunun niçin böyle olduğunu ben biliyorum. (*Herkes ona bakar*) Çünkü şimendifer istasyonu yakın olsa idi, o zaman uzak olmamış olacaktı. Uzak olunca da, demek ki yakın değildir.

(*Sıkıcı bir sessizlik*)

TUZENBAH — Vasiliy Vasilyeviç biraz şakacıdır efendim.

OLGA — Şimdi ben de sizi hatırladım. Aklıma geliyor.

VERŞİNİN — Ben sizin annenizi tanırdım.

ÇEBUTIKİN — Allah rahmet etsin iyi bir kadındı.

İRİNA — Annem Moskova'da gömülü.

OLGA — Novo-Deviçi'de.

MÂŞA — İnanır mısınız, annemin yüzünü yavaş yavaş unutmağa başlıyorum. Bizi de böyle hatırlamaz olacaklar, unutacaklar.

VERŞİNİN — Evet. Unutacaklar... Alınyazımız böyle.. elden bir şey gelmez ki.. Bize ciddî, önemli, çok önemli imiş gibi görünen bir şey, bir gün ge-

* *Verst:* 1066 metredir.

lecek unutulacak... ya da önemsiz bir şeymiş gibi görünmeğe başlayacak... (*Küçük bir sessizlik*) Şurası da dikkate değer bir nokta: neyin yüksek ve önemli, neyin zavallı ve gülünç sayılacağını şu anda kesinlikle bilemeyiz. Meselâ Kopernik'in yada Kristof Kolomb'un buluşları önceleri bize, gereksiz, gülünç görünmemiş mi idi? Öte yandan rasgele bir zıpçıktının yazdığı her hangi bir saçma da gerçek olarak görünemez mi? Sonra, kendisiyle böylesine iyi bağdaştığımız şimdiki yaşayış düzenimizin belki zamanla bize, tuhaf, uygunsuz, budalaca, hattâ kirli görünmesi mümkün değil midir?

TUZENBAH — Kimbilir? Bu yaşantımızın yüksek bir hayat olarak adlandırılması, saygı ile anılması da mümkündür. Bugün artık ne işkence, ne idam, ne de yağmacılık var. Öyle iken ne kadar da çok acı var.

SALİONİY — (*İnce bir sesle*) Bili-bili geh geh geh... Sen Barona lâpa vereceğine felsefe yumurtlamasına imkân ver.

TUZENBAH — Vasili Vasilyeviç, beni rahat bırakmanızı rica ederim. (*Bir başka yere gider, oturur.*) Ee.. bu kadarı da insana sıkıntı veriyor.

SALİONİY — (*İnce bir sesle*) Bili-bili geh geh geh...

TUZENBAH — (*Verşinin'e*) Şimdi görülen acılar.. bunlar öylesine çok ki, ne de olsa, toplumun eriştiği belli bir ahlâk düzeyini gösterir.

VERŞİNİN — Evet, evet, her halde.

ÇEBUTIKİN — Baron, siz az önce yaşantımızın

yüksek olarak adlandırılacağını söylemiştiniz. Ama insanlar yine de alçaktır. (*Kalkar*) Bakın, ben ne kadar alçağım, hayatımızın yüksek olduğunu söylemek, sadece bir avuntudur.

(*Sahnenin arkasından bir keman sesi işitilir.*)

MÂŞA — Kemanı çalan Andrey. Kardeşimiz.

İRİNA — O, ailemizin bilginidir, her halde profesör olacak. Babamız askerdi, oğlu ise bilim dalını seçti.

MÂŞA — Babasının isteğiyle...

OLGA — Bugün ona takıldık. Galiba biraz âşık.

İRİNA — Buralı bir kıza... Bugün herhalde o da bize gelir..

MÂŞA — Ah, nasıl da giyiniyor. Modaya uygunsuzluğunu, çirkinliğini bir yana bırakalım, ama düpedüz, acınacak bir kılık... Saçakları âdi, tuhaf, parlak renkli sarımtırak bir eteklikle kırmızı bir bulüz.. Yüzü de öyle parlıyor, öyle parlıyor ki... Andrey ona âşık değil, buna ihtimal vermiyorum. Onun ne de olsa bir zevki var. Ama işte o, sadece bizi kızdırmak için yapıyor, alay olsun diye... Dün işittiğime göre bu kız bura şehir meclisi başkanı Protopopov'la evlenecekmiş; iyi işte... (*Yan taraftaki kapıya seslenir*) Andrey buraya gel.. Bir dakika için kardeşim...

(*Andrey gelir.*)

OLGA — Kardeşim, Andrey Sergeyeviç:

VERŞİNİN — Verşinin.

ANDREY — Porozorov. (*Terlemiş yüzünü kurula-*

yarak) Buraya topçu grup komutanı olarak atandınız, değil mi efendim?

OLGA — İnanır mısın, Aleksandr İgnateviç Moskovalı imiş..

ANDREY — Öyle mi? O halde tebrik ederim. Şimdi artık kızkardeşlerimden yakanızı kurtarabilirseniz aşkolsun.

VERŞİNİN — Ben onları bıraktım bile.

İRİNA — Bakınız, bu gün Andrey bana nasıl bir resim çerçevesi armağan etti? (*Çerçeveyi gösterir*) Andrey bunu kendisi yaptı.

VERŞİNİN — (*Çerçeveye bakar, ne söyleyeceğini bilmez*) Evet, çerçeve.

İRİNA — Şu piyanonun üzerindeki çerçeve yok mu, işte onu da kardeşim yaptı...

(*Andrey elini sallar ve geri geri çekilir.*)

OLGA — Bizim Andrey hem okumuştur, hem keman çalar, hem de oymacılık bilir... Bir kelime ile on parmağında on marifet var. Andrey, gitme. Bu onun âdetidir, her zaman kaçar, buraya gel.

(*Mâşa ile İrina Andrey'in kollarına girerler ve gülüşerek geri getirirler.*)

MÂŞA — Gelsene, gel.

ANDREY — Bırakın beni rica ederim.

MÂŞA — Ne tuhaf çocuk, bir zamanlar Aleksandr İgnatyeviç'e de, âşık binbaşı derlerdi, ama o buna hiç de kızmazdı.

VERŞİNİN — Evet, hiç kızmazdım.

MÂŞA — Ben de sana âşık kemancı adını takmak istiyorum.

İRİNA —Ya da âşık profesör..

OLGA — Âşık. Andrüşa âşık...

İRİNA — (*Ellerini çırparak*) Bravo, bravo! Bis! Andrüşa âşık.

ÇEBUTIKİN — (*Andrey'in arkasına geçerek iki eliyle belinden yakalar*) Tabiat bizi yalnız sevmek için yaratmış... (*Kahkaha ile güler. Gazetesini elinden hiç düşürmez.*)

ANDREY — E, yeter artık canım. (*Yüzünü siler*) Bütün gece uyumadım, şimdi de biraz rahatsızım. Saat dörde kadar okudum. Ondan sonra da yattım, ama nafile. Kafama bin bir düşünce saldırdı. Derken şafak söktü. Güneşin doğmasıyle benim yatak odama girmesi bir oluyor... Bu yaz, burada kaldığım sürece İngilizceden bir kitap çevirmek istiyorum.

VERŞİNİN — Siz İngilizce okuyor musunuz?

ANDREY — Evet. Allah rahmet etsin babam, öğrenim konusunda bizi sıkı bir baskıya almıştı. Söylemesi biraz gülünç ve budalaca ama, babamın ölümünden sonra bayağı şişmanlamağa başladım. Bir yıl içinde, âdeta vücudum basınçtan kurtulmuş gibi, iyice şişmanladım. Babamın sayesinde ben ve kızkardeşlerim Fransızca, İngilizce, Almanca öğrendik. İrina, ayrıca İtalyanca da biliyor. Ama bu bize ne emeklere mal oldu.

MÂŞA — Bu şehirde üç dil bilmek gereksiz bir süstür. Hattâ süs değil de, altıncı parmak gibi gereksiz bir fazlalık... birçok gereksiz şeyler biliyoruz.

VERŞİNİN — Gereksiz ha? (*Güler*) Demek birçok

gereksiz şeyler biliyorsunuz ha?.. Bana öyle geliyor ki, ne kadar sıkıcı, ne kadar geri bir yer olursa olsun, akıllı, okumuş bir insanın gereksiz sayılabileceği hiçbir şehir yoktur, olamaz da.. Bu kaba ve geri şehrin yüz bine varan nüfusu arasında sizin gibi üç kişinin bulunduğunu var sayalım. Sizi çevreleyen bu kara kalabalıkla başa çıkmanıza tabiatiyle imkân yoktur. Ömrünüz boyunca, yavaş yavaş gerilemek ve yüz bin kişilik kalabalık içinde kaybolmak zorundasınız. Hayat sizi boğar, ama siz yine de büsbütün yok olmazsınız, etki yapmaktan geri kalmazsınız. Sizden sonra, belki de böyle sizin gibi altı kişi, daha sonra on iki kişi ve daha fazlası ortaya çıkar. Öyle ki, eninde sonunda sizin gibiler çoğunluğu meydana getirir. İki yüz, üç yüz yıl sonra yeryüzünde hayat akla gelmeyecek kadar güzel, iyi olacaktır. Bir insana böyle bir yaşayış gerektir. Şimdilik henüz böyle bir şey yoksa bile, böyle bir yaşayış isteği insanın yüreğinde doğmalı, insan onu beklemeli, onu hayalinde canlandırmalı, ona hazırlanmalıdır. İnsan böyle bir yaşayış için dedelerinin, babalarının gördüklerinden, bildiklerinden daha çoğunu görmek, bilmek zorundadır. (*Güler*) Oysa siz birçok gereksiz şeyler bildiğinizden yakınıyorsunuz.

MÂŞA — (*Şapkasını çıkarır*) Yemeğe kahyorum.

İRİNA — (*İçini çekerek*) Doğrusunu isterseniz bütün bunları yazmak gerekti.

(*Andrey görünürlerde yoktur. Kimse farkına varmadan çekilip gitmiştir.*)

TUZENBAH — Birçok yıllar sonra yeryüzündeki yaşantının çok güzel olacağını söylüyorsunuz. Bu doğrudur. Ama bu yaşayışa -uzaktan olsun- şimdiden karışmak için buna hazırlanmak, çalışmak gerek.

VERŞİNİN — (*Kalkar*) Evet.. Ama ne kadar da çok çiçeğiniz varmış. (*Etrafına bakınır.*) Apartmanınız da ne kadar güzel... İmreniyorum, doğrusu. Ben ise ömrüm boyunca sobaları tüten, iki sandalyeli, tek kanepeli apartmanlarda süründüm durdum. Hayatımda her zaman özellikle işte şu çiçeklerin eksikliğini duydum. (*Ellerini oğuşturur*) Eh, ne yaparsın?...

TUZENBAH — Evet, çahşmak gerek. Siz belki de, Alman duygulandı, diye düşünürsünüz. Ama namusumla temin ederim ki ben Rus'um. Hattâ Almanca konuşmasını bile bilmem. Babam Ortodoks'tu...

(*Küçük bir sessizlik.*)

VERŞİNİN — (*Sahnede dolaşır*) Sık sık düşünürüm: hayatımıza yeniden, ama bilinçli olarak başlamak elde olsa, meselâ bu ana kadar yaşadığımız hayatı, deyim yerinde ise, bir taslak, bundan sonra yaşayacağınızı da bunun temize çekilmişi saysak nasıl olur? Bana öyle geliyor ki o zaman hiçbirimiz, kendi hayatımızı bir daha yaşamamağa, ya da hiç olmazsa, kendimize bambaşka yaşama koşulları, ne bileyim işte meselâ, böyle çiçekli, bol ışıklı bir ev yaratmağa çalışırdık. Meselâ be-

nim bugün bir karım, iki kız çocuğum var. Sonra karım hasta falan, filân... Ama hayatıma yeniden başlamak gerekseydi, evlenmezdim. Hayır, hayır...

(*Sırtında bir frak olduğu halde Kuligin girer.*)

KULIGİN — (*İrina'ya yaklaşır*) Sevgili kızkardeş, isim gününle ilgili olarak seni kutlamama izin vermeni rica eder, sana bütün kalbimle, candan sağlıklar; ve bu yaşta bir genç kıza dilemesi mümkün olan en iyi şeyleri dilerim. Sonra, şu kitapcağızı da sana armağan ediyorum. (*Kitabı verir*) Bu, kendi yazdığım, lisemizin elli yıllık bir tarihidir. Kitap ashnda önemli bir şey değil.. Vakit geçirmek için yazılmış... Ama sen, yine de onu oku... Günaydın baylar... (*Kendisini Verşinin'e tanıtır*) Kulıgin... Bura lisesi öğretmenlerinden, Saray müşavirlerinden.. (*İrina'ya*) Bu kitapta son elli yıl içinde lisemizi bitirenlerden hepsinin adlarını bulabilirsin. Feci, quod potui, faciant meliora potentes*. (*Mâşa'yı öper.*)

İRİNA — Ama sen bana daha Paskalya yortusunda, böyle bir kitap armağan etmiştin zaten.

KULIGİN — (*Güler*) Kabil değil. Şu halde onu bana geri ver. Yada iyisi mi albaya ver. Buyurunuz albayım. Can sıkıntısını savmak için günün birinde okursunuz.

VERŞİNİN — Sağ olun. (*Gitmeğe hazırlanır*) Tanıştığımıza çok sevindim.

* Aslında Latince yazılmıştır: «Ben elimden geleni yaptım, daha iyi yapabilen buyursun, yapsın» anlamına gelir.

OLGA — Gidiyor musunuz? Hayır, hayır!

İRİNA — Lütfen bizimle birlikte yemeğe kalmaz mısınız?

OLGA — Rica ederim!

VERŞİNİN — (*Saygıyle eğilir*) Galiba ziyaretim isim gününüze rastladı. Af buyurun, bilmiyordum, sizi tebrik etmedim. (*Olga ile birlikte salona geçer*)

KULIGİN — Bugün pazar, baylar, dinlenme günü, hepimiz dinleneceğiz.. Yaşımıza, durumumuza uygun bir biçimde eğleneceğiz... Bütün yaz halıları kaldırmak, kışa kadar saklamak gerek. Piretozu serpmeği, ya da naftalinlemeyi de unutmamalı. Romalılar sağlam insanlardı, çünkü hem çalışmasını, hem dinlenmesini bilirlerdi. Mens sano in corpore sano.* Onların hayatı belli birtakım kahpların içinde akardı. Bizim müdür der ki: her hayatın en esash noktası, biçimidir. Biçimini kaybeden her şey sona erer. Bizim günlük hayatımız için de aynı şey söylenebilir. (*Gülerek karısı Mâşa'yı belinden tutar*) Mâşa beni sever, karım beni sever. Pencerelerin perdelerini de halılarla birlikte kaldırmak gerek. Bugün neşeliyim, keyfim yerinde.. Mâşa, bugün saat dörtte müdüre gideceğiz. Bugün öğretmenlerin ve ailelerinin bir gezintisi var.

MÂŞA — Ben gitmeyeceğim.

KULIGİN — (*Canı sıkılmış bir halde*) Niçin, sevgili Mâşa?

*Sağlam bir ruh sağlam bir vücutta olur.

MÂŞA — Bunu sonra konuşuruz.. (*Öfkeli*) Pekâlâ giderim, ama beni rahat bırak, rica ederim (*Uzaklaşır*).

KULIGİN — Sonra da akşamımızı müdürlerde geçiririz. Bu adam hastalıklı haline rağmen, her şeyden önce bir toplum adamı olmağa çalışıyor. Mükemmel, parlak bir kişiliği var... Fevkalâde bir insan. Dün toplantıdan sonra bir aralık bana «Yoruldum Fiyodor İliç, dedi, yoruldum.»

(*Duvardaki saate, sonra da kendi saatine bakar.*)

KULIGİN — (*Devamla*) Saatiniz yedi dakika ileri. Evet «Yoruldum» dedi.

(*Sahnenin dışından bir keman sesi duyulur.*)

OLGA — Lütfen yemeğe buyurmaz mısınız baylar? Pastalar hazır.

KULIGİN — Ah, sevgili Olga, sevgili Olga!... Dün sabahtan gece on bire kadar çalıştım, yoruldum. Bugün kendimi mutlu hissediyorum. (*Salona girer ve masaya yaklaşır*) Sevgili Olga.

ÇEBUTIKİN — (*Gazetesini cebine koyar ve sakalını tarar*) Pasta mı? Çok güzel...

MÂŞA — (*Sert bir eda ile Çebutikin'e*) Bak, karışmam: bugün hiçbir şey içmeyeceksiniz. İşitiyor musunuz? İçki size dokunuyor.

ÇEBUTIKİN — Adam sen de... Artık iyileştim. İki yıl var ki büyük bir sarhoşluk nöbetine tutulmadım. (*Acele acele*) Sonra, içmişim ya da içmemişim ne fark eder?

MÂŞA — Ama ne olursa olsun, sakın içeyim demeyesiniz! Sakın ha... (*Öfke ile, ama kocasının işitmeyeceği bir biçimde*) Hay Allah, yine bütün geceyi müdürün evinde, canımız sıkılarak geçireceğiz.

TUZENBAH — Ben sizin yerinizde olsam gitmezdim. İşin kestirmesi bu.

ÇEBUTIKİN — Gitmeyin, şekerim.

MÂŞA — Evet, gitmeyin... Uğursuz, çekilmez bir yaşayış (*Salona gider*).

ÇEBUTIKİN — (*Mâşa'ya doğru giderek*) Amma da yaptın ha!..

SALİONİY — (*Salona geçerken*) Bili bili geh geh geh...

TUZENBAH — Artık yeter Vasili Vasilyeviç, yeter!

SALİONİY — Bili bili geh geh geh...

KULIGİN — (*Neşeli*) Sağlığınıza Albayım.. ben öğretmenim, burası da kendi evim sayılır. Mâşa'nın kocasıyım.. Mâşa iyi bir kadındır, çok iyi bir kadın.

VERŞİNİN — Ben şu koyu renkli votkadan içeceğim (*İçer*). Sağlığınıza!.. (*Olga'ya*) Kendimi evinizde öylesine iyi hissediyorum ki..

İRİNA — Bugün Mâşa'nın keyfi pek yerinde değil... Kocasının kendisine dünyanın en akıllı insanı gibi göründüğü bir çağda, on sekiz yaşında evlendi. Ama şimdi artık o günler geçti.. Gerçi kocası dünyanın en iyi insanı ama, en akıllısı değil...

OLGA — (*Sabırsızlıkla*) Andrey, gel artık canım.

ANDREY — (*Sahnenin dışından*) Şimdi geliyorum. (*Sahneye girer ve masaya gider.*)

TUZENBAH — Ne düşünüyorsunuz?

İRİNA — Hiç. Şu sizin Salioniy'i sevmiyorum, ondan korkuyorum. Boyuna saçma sapan şeylerden sözediyor.

TUZENBAH — Tuhaf bir adam, ona hem acıyorum, hem sinirleniyorum. Ama daha çok acıyorum, bana kalırsa biraz sıkılgan.. Yalnız olduğumuz zaman çok akıllı, naziktir. Ama bir topluluk içinde kaba, kavgacı bir adam oluyor. Öbürleri sofraya oturuncaya kadar siz burada kalın.. Bırakın da yanınızda bulunayım. Ne düşünüyorsunuz? (*Küçük bir sessizlik*) Siz yirmi yaşındasınız, ben ise henüz otuzuma basmadım. Önümüzde size olan sevgimle dopdolu, uzun, upuzun bir sürü günlerle dolu daha kaç yılımız var!...

İRİNA — Nikolay Lıvoviç, bana aşktan sözetmeyiniz.

TUZENBAH — (*Onu dinlemeksizin*) İçimde korkunç bir yaşama, savaşma, çalışma isteği yanıyor. Ve bu istek, İrina, ruhumda size olan aşkımla birleşiyor, Siz de, sanki inadına öylesine güzelsiniz ki, hayat da bana aynı biçimde, çok güzel görünüyor. Neler düşünüyorsunuz?

İRİNA — Diyorsunuz ki, hayat çok güzel. Ama ya bu sadece bir görünüşse! Biz üç kızkardeş, henüz güzel bir hayat görmedik. Hayat, tıpkı yabani otlar gibi, bizi boğdu.. Göz yaşı döküyorum. Böyle olmamalı. (*Hızla yüzünü siler ve gülümser*)

çalışma gerek, çalışmak. Alın teri dökerek çalışmanın ne olduğunu bilmediğimiz için neşelenmiyor, hayatı karanlık görüyoruz. Biz, çalışmayı hor gören bir aileden doğduk..

(*Nataşa İvanovna girer. Sırtında, yeşil kuşaklı pembe bir rob vardır.*)

NATAŞA — Baksanıza, yemeğe oturuyorlar.. Ben geç kalmışım. (*Aynaya şöyle kaçamak bir göz atar ve kendine çekidüzen verir.*) Galiba saçlarım fena olmamış. (*İrina'yı görür*) Sevgili İrina Sergiyevna (*İrina'yı uzun uzun öper.*) Ne kadar da kalabalık misafirleriniz varmış, doğrusu cesaretim kırıldı! Günaydın Baron!

OLGA — (*Misafir odasına girer*) İşte Natalya İvanovna da geldi... Günaydın sevgilim... (*Öpüşürler*)

NATAŞA — İsim gününüzü kutlarım. Ne kadar da kalabalıksınız. Çok utandım doğrusu!

OLGA — Daha neler... Aramızda hiç yabancı yok. (*Alçak sesle, korkmuş bir halde*) Yeşil kuşak takmışsınız, sevgilim, bu iyi değil..

NATAŞA — Yani kötüye mi yorarlar?

OLGA — Yoo... Sadece yaraşmıyor. Sonra ne bileyim işte bir tuhaf.

NATAŞA — (*Ağlamaklı bir sesle*) Öyle mi? Ama bu yeşil değil ki.. daha çok cam rengi (*Olga'nın arkasından salona girer.*)

(*Salonda yemeğe oturmuşlardır, misafir odasında kimsecikler kalmamıştır.*)

KULIGİN — Allah sana iyi bir kısmet versin İrina. Artık senin de evlenme çağın geldi.

ÇEBUTIKİN — Natalya İvanovna, size de iyi bir kısmet dilerim.

KULIGİN — Natala İvanovna'nın kısmeti hazır.

MÂŞA — (*Çatalı ile tabağa vurarak*) Bir kadehçik şarap içeceğim.. Hayat ne güzel şey ama, biz ne zaman onun tadını çıkardık!

KULIGİN — Sana hal ve gidişten eksi üç!

VERŞİNİN — Likörünüz çok nefîs olmuş, ne ile yaptınız?

SALİONİY — Hamam böcekleriyle..

İRİNA — (*Ağlar gibi bir sesle*) Tuh... ne iğrenç şey..

OLGA — Akşam yemeğine hindi kızartmasıyle elmalı puding var. Şükür Allaha bugün bütün gün evdeyim, akşama yine evdeyim.. Baylar, akşama tabiî gelirsiniz.

VERŞİNİN — Benim de gelmeme izin verir misiniz?

İRİNA — Rica ederim.

NATAŞA — Onlarda teklif tekellüf yoktur.

ÇEBUTIKİN — Tabiat bizi yalnız sevgi için yaratmış. (*Güler*)

ANDREY — (*Öfkeli*) Yeter baylar... daha usanmadınız mı?

(*Fedotik Rode ellerinde büyük bir çiçek sepeti olduğu halde içeri girerler.*)

FEDOTİK — Baksana yemek yiyorlar.

RODE — (*Yüksek sesle ve peltek peltek konuşarak*) Yemek mi yiyorlar? Sahi, gerçekten de yemek yiyorlar.

FEDOTİK — Biraz bekle. (*Bir poz resim çeker*) Bir.. biraz daha bekle.. (*Bir poz daha çeker*) İki.. şimdi tamam. (*Çiçek sepetini alırlar ve gürültü ile karşılandıkları salona girerler.*)

RODE — (*Yüksek sesle*) Sizi kutlar, en iyi şeyler dilerim. Bugün hava çok güzel... Âdeta muhteşem bir hava... Bütün sabahımı, lise öğrencileriyle gezintide geçirdim. Ben lisede beden eğitimi öğretmeniyim.

FEDOTİK — Kımıldanabilirsiniz, İrina Sergeyevna, kımıldanabilirsiniz. (*Bir poz resim çeker*) Bugün çok çekicisiniz. (*Cebinden bir fırıldak çıkarır*) İşte size öyle bir fırıldak ki şaşılacak bir sesi var.

İRİNA — Ah, ne kadar da güzel.

MÂŞA — Koydaki meşe yeşildir, yeşil
Bu meşeye altın bir zincir bağlı
Bu meşeye altın bir zincir bağlı

(*Şikâyet edici bir sesle*) Bilmem ki bunu ne diye söyleyip duruyorum? Sabahtan beri dilime doladım.

KULIGİN — Masa başında on üç kişiyiz.

RODE — (*Yüksek sesle*) Baylar, yoksa kör inançlara inanıyor musunuz? (*Gülüşmeler.*)

KULIGİN — Masa başında on üç kişi oldu mu, içlerinde âşıklar var demektir. Sakın siz de on-

lardan olmayasınız, İvan Romaniç? Hani olur mu olur.. (*Gülüşmeler.*)

ÇEBUTİKİN — Ben eski bir günahkârım, onu anladık. Ama Natalya İvanovna niçin kızardı, bunu bir türlü anlıyamıyorum!

(*Bir kahkaha kopar. Nataşa salondan fırlar, Andrey de onun arkasından koşar.*)

ANDREY — Rica ederim yapmayın, aldırmayın. Durun rica ederim, durun.

NATAŞA — Utanıyorum. Ne yapacağımı bilmiyorum, onlar da boyuna benimle alay ediyorlar... Sofradan kalkmamın iyi bir davranış olmadığını biliyorum. Ama ne yapayım, elimde değil.. elimde değil.. (*Elleriyle yüzünü kapar.*)

ANDREY — Sevgilim, rica ederim, size yalvarırım... üzülmeyin.. Emin olun ki onlar şaka ediyorlar. Hiç bir kötü maksatları yok.. Sevgilim, güzelim, onların hepsi de iyi, temiz yürekli insanlar.. Beni de sizi de severler. Şuraya pencereye gelin, burada bizi görmezler... (*Etrafına bakar.*)

NATAŞA — Toplulukta bulunmağa hiç alışık değilim.

ANDREY — Oh gençlik.. eşsiz gençlik, güzel gençlik. Sevgilim, güzelim, öyle heyecanlanmayın.. İnanın bana, inanın! İçim sevgi ile, en büyük heyecanlarla dopdolu... Kendimi öylesine iyi hissediyorum ki.. Oh, bizi görmüyorlar.. Oh, neden, neden sizi sevdim, ne zaman sevdim? Hiçbir şey anlamıyorum. Sevgilim, güzelim. Benim temiz

yüreklim... Benim karım olunuz. Sizi seviyorum, hayatımda hiç kimseyi sevmediğim kadar seviyorum! (*Öpüşürler.*)

(*İki subay girer.. Öpüşen bu çifti görünce şaşkınlık içinde duraklarlar.*)

PERDE

İKİNCİ PERDE

(Birinci perdenin dekorları.
Akşamın sekizi. Sahnenin dışında, sokakta, sesi zorlukla duyulan bir akordion çalınmaktadır... Ortalık ışıksızdır. Sırtında bir hırka, elinde mumla, Natalya İvanovna girer. Biraz yürür, Andrey'in odasına giden kapının önünde durur.)

NATAŞA — Andrüşa, ne yapıyorsun? Okuyor musun? Rahatsız olma, şöyle geçerken bir uğradım. *(Gider, bir başka kapıyı açar, ortalığı şöylece bir gözden geçirdikten sonra tekrar kapar)* Ateş filân kalmasın.

ANDREY — *(Elinde kitapla girer)* Sen ne arıyorsun Nataşa?

NATAŞA — Ateş filân kalmasın diye bakıyorum. Şimdi yortu günlerindeyiz. Hizmetçi kendinde değil, bir şey olmasın diye, artık işin yoksa göz kulak ol.. Dün gece, gece yarısına doğru yemek odasından geçiyordum. Bir de ne göreyim, mum yanıp duruyor.. Kimin yaktığını bir türlü anlayamadım. *(Elindeki mumu bırakır)* Saat kaç?

ANDREY — (*Saatine bakar*) Sekizi çeyrek geçiyor.

NATAŞA — Olga ile İrina hâlâ gelmediler.. Zavallılar hep didinip duruyorlar... Olga öğretmenler toplantısında, İrina telgrafhanede. (*İçini çeker*) Bu sabah kızkardeşine «Kuzum İrina dedim, kendini koru!» Beni dinlemiyor. Sekizi çeyrek mi geçiyor dedin? Bobik'in iyice hastalanmış olmasından korkuyorum.. Vücudu neden böyle soğuk? Dün ateşi vardı, bugünse buz gibi.. Öyle korkuyorum ki.

ANDREY — Üzülme, Nataşa, çocuk sapasağlam.

NATAŞA — Ama ne olursa olsun perhiz yapması daha doğru.. Korkuyorum. Sonra, bugün dokuza doğru maskaraların geleceğini söylemişlerdi. Gelmeseler daha iyi olur, Andrüşa.

ANDREY — Vallahi bilmem ki. Ama çağrıldılar.

NATAŞA — Bobik bu sabah uyanınca bana baktı ve birdenbire gülümsedi. Demek ki beni tanıdı. Ona «Bobik dedim, günaydın! günaydın sevgilim!» O boyuna gülüyordu. Çocuklar anlıyor, hem de çok iyi anlıyorlar.. Demek ki böyle Andrüşa, şu maskaraları içeri almamalarını söyleyeceğim..

ANDREY — (*Kararsız*) Ama bu kızkardeşlerimin isteğine bağlı... Buranın sahibi onlar.

NATAŞA — Evet, onlar da sahibi, ben onlara söylerim. Onlar iyi insanlar.. (*Yürür*) Akşam yemeğine yoğurt almalarını tembih ettim. Doktorun dediğine göre senin yalnız yoğurt yemen gerekiyormuş, yoksa zayıflamazmışsın.. (*Duraklar*) Bobik buz gibi.. Odasında üşüyor diye korkuyorum.. Hiç

olmazsa havalar ısınıncaya kadar onu bir başka odada yatırsak. Meselâ İrina'mn odası tam da çocuğa göre... Hem rutubetsiz, hem de bütün gün güneş içinde.. Ona söylemeli, şimdilik Olga ile bir odada kalabilir. Nasıl olsa gündüzleri evde yok! Yalnız geceden geceye yatmağa geliyor. (*Küçük bir sessizlik*) Andrüşa, sen neye susuyorsun?

ANDREY — Hiç, daldım.. Sonra söyleyecek bir şey de yok.

NATAŞA — Evet.. Sana bir şey diyecektim ama, ha evet, şehir meclisinden Ferapont geldi.. Seni arıyor.

ANDREY — (*Esner*) Çağır onu.

(*Nataşa gider. Andrey, karısının unuttuğu muma doğru eğilmiş bir halde kitap okur. Ferapont girer. Sırtında eski, yırtık pırtık, yakası kalkık bir palto vardır.. Kulakları sarılıdır.*)

ANDREY — Merhaba dostum, bana diyeceğin ne?

FERAPONT — Başkan kayıt defteriyle bir kâğıt gönderdi. Nah, işte şunu...

(*Bir defterle bir tomar kâğıt uzatır.*)

ANDREY — Sağ ol! Pekâlâ... Sen niçin böyle geç geldin? Baksana, saat dokuza geliyor.

FERAPONT — Nasıl?

ANDREY — (*Daha hızlı*) Diyorum ki geç geldin, saat dokuza geliyor...

FERAPONT — Ha, evet. Ben size geldiğim zaman ortalık henüz aydınlıktı. Ama beni bir türlü içeri bırakmadılar. Bey meşgul dediler.. Eh ne yapalım

dedik, meşgulse meşgul, bekleriz, acelemiz ne.. (*Andrey'in kendisine bir şey sorduğunu zanneder.*) Nasıl?

ANDREY — Yok bir şey.. (*Defteri inceler*) Yarın cuma, toplantımız yok.. Ama ben yine gelip çalışacağım. Evde canım sıkılıyor.. (*Küçük bir sessizlik*) Sevimli ihtiyar, hayat amma da değişiyor, insan ne kadar da aldanıyor. Bu sabah can sıkıntısından, işsizlikten şu kitabı elime aldım: Eski üniversite dersleri. Bana ne kadar da gülünç göründü. Aman Yarabbi, ben şehir meclisi idare kurulunun, şu Protopopov'un başkan olduğu idare kurulunun sekreteriyim. Evet ben sekreterim ve en çok ümidedebileceğim şey şehir meclisi idare kurulu üyesi olmaktır. Her gece rüyamda Moskova Üniversitesinin Profesörü, Rusya'nın övündüğü ünlü bir bilgin olduğumu gören ben, bura şehir meclisinin idare kurulu üyesi olayım ha?..

FERAPONT — Bilmem efendim, kulaklarım iyi işitmiyor..

ANDREY — Zaten kulakların iyi işitseydi belki de oturup seninle konuşmazdım. Ben rasgele, kiminle olursa olsun biriyle konuşmak ihtiyacındayım... Karım beni anlamıyor.. Kızkardeşlerimden, nedense, korkuyorum, benimle alay etmelerinden, beni ayıplamalarından korkuyorum. Ben içkici değilim, meyhaneleri sevmem. Ama azizim Moskova'daki «Testov»da yada «Büyük Moskova» restoranında ne büyük bir memnunlukla otururdum.

FERAPONT — Geçenlerde şehir meclisi idare kurulunda bir müteahhit anlattı idi: Moskova'da birtakım tüccarlar blinçiki yiyorlarmış, bunlardan kırk blinçiki yiyen bir tanesi güya, ölüvermiş, kırk mı, elli mi bilmem ne kadar yemiş, pek hatırımda kalmadı.

ANDREY — Moskova restoranlarından birinin büyük bir salonunda kurulmuş oturuyorsun, kimseyi tanımıyorsun, seni de kimse tanımıyor, ama buna rağmen kendini yabancı hissetmiyorsun. Oysa burada sen herkesi tanırsın, herkes de seni tanır. Ama yine de yabancısın.. Yabancı.. yabancı.. ve yapyalnızsın..

FERAPONT — Nasıl? (*Küçük bir sessizlik*) Yine, bu müteahhidin anlattığına göre, ama kim bilir, belki de yalan söylüyor, güya Moskova'nın ortasından boydan boya bir halat uzatılmışmış.

ANDREY — Niçin?

FERAPONT — Niçin olduğunu bilemem, müteahhit anlattı.

ANDREY — Saçma.. (*Kitabı okur*) Sen hiç Moskova'da bulundun mu?

FERAPONT — (*Kısa bir aralıktan sonra*) Hayır, bulunmadım. Allah kısmet etmedi. (*Kısa bir sessizlik*) Gidebilir miyim?

ANDREY — Gidebilirsin. Haydi güle güle.. (*Ferapont gider*) Haydi güle güle. (*Okuyarak*) Yarın sabah gelir bu kâğıdı alırsın.. Haydi bakalım şimdi.. (*Küçük bir sessizlik*) Gitti. (*Kapının çın-*

gırağını çalar.) Ya, işte böyle... (*Gerinir ve ağır ağır odasına gider.*)

(*Kulis arasında dadı çocuğu sallayarak şarkı söyler. Mâşa ile Verşinin girerler.. Bunlar konuşurlarken salonda hizmetçi lambaları ve mumları yakar.*)

MÂŞA — Bilmiyorum. (*Sessizlik*) Bilmiyorum. Tabiî alışkanlığın çok büyük bir rolü var. Meselâ babamız öldükten sonra bir emir erimizin bulunmayışına uzun süre alışamadık.. Sonra bana öyle geliyor ki alışkanlıktan başka içimdeki doğruluk duygusu da böyle söylüyor. Belki başka yerlerde böyle değildir. Ama şehrimizde en dürüst, en soylu, en terbiyeli insanlar askerlerdir.

VERŞİNİN — Susadım. Bir çay olsa içerdim.

MÂŞA — (*Saate bakarak*) Nerede ise getirirler. On sekiz yaşımda iken beni evlendirdiler. Kocam öğretmen olduğu için ondan korkardım. Çünkü liseyi daha yeni bitirmiştim.. O zamanlar kocam, bana çok okumuş, akıllı, önemli bir kişi olarak görünürdü. Şimdi ne yazık ki hiç de öyle görünmüyor..

VERŞİNİN — Öyle... Evet.

MÂŞA — Kocamdan sözetmiyorum. Ona alıştım, ama siviller arasında öyle kaba, öyle sevimsiz, öyle terbiyesiz insanlar var ki.. Kabalık çok fenama gidiyor, beni sinirlendiriyor. Bir insanın yetesiye ince, nazik, sevimli olmadığını gördüğüm zaman üzüntü duyuyorum. Öğretmenlerin

arasında, kocamın arkadaşlarıyle bulunmak gerektiği zaman âdeta acı çekiyorum.

VERŞİNİN — Evet.. Ama bana öyle geliyor ki, hiç olmazsa bu şehirde siviller kadar askerler de sevimsiz insanlardır. Hep aynı şey... Sivil olsun, asker olsun buralı bir aydını dinleyecek olursanız ya karısından, ya evinden, ya malikânesinden, ya da arabasından yakınır. Ruslar yaratılışları gereğince yüksek fikirler taşıdıkları halde, hayatta niçin böyle aşağı bir düzeyde kalmışlar? Niçin, söyleyin bana?...

MÂŞA — Niçin?...

VERŞİNİN — Acaba çocuklarından, karısından niçin bıkkınlık getirmiştir?... Karısı ile çocukları ondan niçin bıkkınlık getirmişlerdir?...

MÂŞA — Bugün keyfiniz pek de yerinde değil.

VERŞİNİN — Belki. Bugün öğle yemeği yemedim, sabahtan beri ağzıma hiçbir şey koymadım. Kızım biraz hasta.. kızlarım hasta olunca çok telâşlanırım, böyle bir anneye düştükleri için vicdan azabı çekerim. Ah onu bugün bir görseydiniz?... Ne bayağı bir yaratık. Sabahın yedisinde kavgaya başladık, saat dokuzda da kapıyı vurup çıktım. (*Küçük bir sessizlik*) Ben bunlardan, hiç sözetmem, hem ne tuhaf, yalnız size şikâyet ediyorum.. (*Mâşa'nın elini öper*) Bana kızmayın, benim sizden başka kimsem, ama kimseciğim yok!... (*Küçük bir sessizlik.*)

MÂŞA — Şöminede ne müthiş bir uğultu var.. Babamızın ölümünden az önce de soba borularımız uğuldamıştı.. Tıpkı, tıpkı böyle...

VERŞİNİN — Kör inançlara inanır mısınız?

MÂŞA — Evet.

VERŞİNİN — Bu tuhaf. (*Mâşa'nın elini öper*) Siz çok güzel, eşsiz bir kadınsınız!... Evet, eşsiz... Burası karanlık, ama ben gözlerinizin pırıltısını görüyorum.

MÂŞA — (*Bir başka sandalyeye oturur*) Burası daha aydınlık..

VERŞİNİN — Seviyorum.. seviyorum.. seviyorum. Gözlerinizi seviyorum, rüyalarıma giren davranışlarınızı seviyorum. Harikulâde kadın, eşsiz kadın!...

MÂŞA — (*Hafifçe gülerek*) Benimle bu biçim konuştuğunuz zaman korktuğum halde, nedense gülüyorum. Rica ederim bunları tekrarlamayınız!... (*Yarım sesle*) Ama yine de söyleyin, bence hepsi bir... (*Elleriyle yüzünü kapar*) Bence hepsi bir.. Buraya gelen var, başka şeylerden konuşalım.

(*Tuzenbah ile İrina salondan girerler.*)

TUZENBAH — Benim üçüzlü bir soyadım var. Beni Baron Tuzenbah-Krone-Altşaver diye çağırırlar.. Oysa ben de sizin gibi Rus ve Ortodoks'um.. Bende Alman'lıktan, size bıkkınlık veren inatçılığım ile sabırlılığımdan başka hemen hemen hiçbir şey kalmamıştır. Sizi her akşam evinize kadar geçiriyorum.

İRİNA — Ne kadar da yorulmuşum!

TUZENBAH — Ve her gün telgrafhaneye gelerek sizi evinize kadar geçireceğim. On yıl.. Yirmi yıl.. Beni kovuncaya kadar. (*Mâşa ile Verşinin'i görerek sevinçle*) Siz misiniz?... Günaydın!

İRİNA — Nihayet işte evdeyim.. (*Mâşa'ya*) Şimdi telgrafhaneye bir kadın geldi. Oğlu ölmüş, bunu bildirmek için Saratov'daki kardeşine bir tel çekti, ama kardeşinin adresini bir türlü hatırlayamadı. Kadının telgrafını, öylece, adressiz olarak Saratov'a çektim. Kadın ağlayıp duruyordu. Ben de sebepsiz yere ona karşı kaba davrandım, «Şimdi işim var» dedim. Budalaca bir laf... Bugün bize maskaralar gelecek, değil mi?

MÂŞA — Evet.

İRİNA — (*Koltuğa oturarak*) Yorulmuşum, dinlenmem gerek.

TUZENBAH — (*Gülümseyerek*) İşten döndüğünüz zaman öylesine gencecik, öylesine mutsuz görünüyorsunuz ki... (*Küçücük bir sessizlik.*)

İRİNA — Yoruldum. Hayır, şu telgrafhaneyi sevmiyorum, sevmiyorum.

MÂŞA — Sen zayıfladın.. (*Islık çalarak*) Ve gençleştin. Yüzün bir oğlan çocuğuna benzedi.

TUZENBAH — Saçının biçiminden öyle görünüyor.

İRİNA — Başka bir iş aramak gerek.. Bu iş bana göre değil.. Hele, aradığım, hayal ettiğim şeylerin hiçbiri bunda yok.. Şiirsiz, anlamsız bir çalışma.. (*Aşağıdan döşemelere vurulur*) Doktor vuruyor. (*Tuzenbah'a*) Kuzum, sen şuna cevap veriver. Hiç halim yok.. Yorgunum..

TUZENBAH — (*Döşemelere vurur.*)

İRİNA — Şimdi hemen gelir. Bir çare düşünmeliyiz. Dün doktorla bizim Andrey kulübe gitmişler,

gene kumarda kaybetmişler... Söylediklerine göre Andrey iki yüz ruble kaybetmiş.

MÂŞA — (*Alâkasız*) Şimdi ne yapabiliriz ki!

İRİNA — İki hafta önce de kaybetmişti, aralık ayında da kaybetti. Keşke bir an önce hepsini kaybetse de, o zaman belki bu şehirden kalkıp giderdik. Aman Yarabbi, her gece rüyamda Moskova'yı görüyorum, âdeta deli gibi bir şey oldum. (*Güler*) Biz oraya haziranda gideceğiz.. Hazirana kadar, dur bakayım ne kadar kaldı, şubat, mart, nisan, mayıs... hemen hemen daha altı ay var...

MÂŞA — Yalnız, Andrey'in kumardaki kaybını, ne olursa olsun Nataşa'nın öğrenmemesi gerek.

İRİNA — Ben öyle sanıyorum ki ona vız gelir. (*Yataktan henüz kalkan Çebutıkin, öğle yemeğinden sonra dinlenmiştir. Salona girer. Sakalını tarar. Sonra, masanın başına geçip otururak cebinden gazetesini çıkarır.*)

MÂŞA — İşte geldi. Kirayı verdi mi?

İRİNA — (*Güler*) Hayır. Sekiz aydan beri tek bir kopek bile vermedi. Her halde unutmuş olacak..

MÂŞA — (*Güler*) Ne de kurumlu oturuyor!...

(*Herkes güler. Küçük bir sessizlik.*)

İRİNA — Siz niye susuyorsunuz Aleksandr İgnatyeviç?

VERŞİNİN — Bilmem. Canım çay istiyor. Bir bardak çay için hayatımın yarısını verirdim. Sabahtan beri hiçbir şey yemedim.

ÇEBUTIKİN — İrina Sergeyevna!...

İRİNA — Ne istiyorsunuz?

ÇEBUTIKİN — Lütfen buraya gelin. Venez-ici. (*İrina gider, masanın başına geçip oturur*) Ben sizsiz duramam. (*İrina bir iskambil falı açar.*)

VERŞİNİN — Ne yapalım, çay vermediğinize göre bari biraz yüksek konulardan sözedelim.

TUZENBAH — Olur, ama nelerden söz edelim?

VERŞİNİN — Nelerden mi? Meselâ, bizden iki yüz üç yüz yıl sonraki hayatı gözlerimizin önünde canlandıralım.

TUZENBAH — Pekâlâ. Bizden sonra, balonlarda uçacaklar, caketlerin modası değişecek.. Belki de altıncı duyguyu bulup bunu geliştirecekler. Ama hayat, o eziyetli; o esrar dolu, mutlu hayat, yine eskisi gibi kalacak. İnsan bin yıl sonra da yine hep öyle içini çekerek: «Ah yaşamak ne zor!» deyip duracak, bununla birlikte yine, tıpkı şimdiki gibi ölümden korkacak, onu istemeyecek!.

VERŞİNİN — (*Düşünerek*) Bilmem ki nasıl demeli?.. Bana öyle geliyor ki yeryüzünde her şey yavaş yavaş değişmek zorundadır, hattâ gözlerimizin önünde değişmektedir. İki yüz, üç yüz, nihayet bin yıl sonra–mesele zamanda değil–yeni ve mutlu bir hayat filiz verecek.. Biz tabiî bu hayatı görmeyeceğiz. Ama biz bu hayat için yaşıyor, bunun için çalışıyor, acı çekiyor, onu yaratıyoruz. Varlığımızın, hattâ isterseniz mutluluğumuzun biricik amacı budur.

MÂŞA — (*Yavaşça güler*)

TUZENBAH — Ne oluyorsunuz?.

MÂŞA — Bilmem. Bugün sabahtan beridir hep gülüyorum.

VERŞİNİN — Ben de sizin okuduğunuz okulda okudum. Harb Akademisine girmedim. Çok okuyorum. Ama kitap seçmesini bilmiyorum. Belki de bana hiç gereği olmayan şeyler okuyorum. Yaşlandıkça daha çok öğrenmek istiyorum. Saçlarım ağarıyor, artık, hemen hemen ihtiyar sayılırım. Ama çok az şeyler biliyorum. Ah, hem de ne kadar az!.. Ama, bana öyle geliyor ki yine de en esaslı, en gerekli şeyleri biliyorum; hem de iyice biliyorum. Mutluluğun olmadığım, olmaması gerektiğini, bizim için mutluluk olmayacağını size ispat etmeği ne kadar isterdim. Biz sadece çalışmak, yalnız çalışmak zorundayız!... Mutluluk, torunlarımızın, bizden çok sonra geleceklerin nasibidir. (*Küçük bir sessizlik*) Buna ben erişemezsem torunlarımın torunu erişecek..

(*Fedotik ve Rode salonda görünürler.. Otururlar ve kitara çalarak hafifçe bir şarkı mırıldanırlar.*)

TUZENBAH — Size göre insan, mutluluğu, hayalinden bile geçirmemelidir. Ama, ya ben mutlu isem?

VERŞİNİN — Hayır!...

TUZENBAH — (*Ellerini çırparak ve gülerek*) Biz her halde birbirimizi anlamıyoruz. Bilmem ki sizi nasıl inandırmalı?

MÂŞA — (*Yavaşça güler*)

TUZENBAH — (*Parmağını göstererek*) Haydi, gü-

lün bakalım! (*Verşinin'e*) Değil iki yüz, ya da üç yüz yıl sonra, ama bir milyon yıl sonra da hayat nasıl idiyse, yine öyle kalacak. Hayat değişmiyor –bizi hiç ilgilendirmeyen, ya da en az sizin hiçbir zaman bilmeyeceğiniz kendi özel kanunlarını izleyerek– hep öyle kalıyor. Göçebe kuşlar, meselâ leylekler uçuyorlar, hiç durmadan uçuyorlar.. kafalarından, küçük ya da büyük, nasıl bir düşünce geçerse geçsin, onlar niçin, nereye uçtuklarını bilmeden yine uçmalarını sürdüreceklerdir. İçlerinde ne türlü filozoflar türerse türesin, onlar yine uçarlar ve uçmalarına devam ederler.. Bu filozoflar nasıl bir hikmet yumurtlarlarsa yumurtlasınlar önemli olanı onların uçmasıdır.

MÂŞA — Ama ne de olsa bunun bir anlamı yok mu?

TUZENBAH — Anlam... İşte kar yağıyor.. Bunun ne anlamı var? (*Küçük bir sessizlik.*)

MÂŞA — Bana öyle geliyor ki insan inançlı olmalı, ya da bir inanç aramalıdır. Yoksa hayatı boştur, bomboş... Yaşamak ve leyleklerin niçin uçtuklarını, çocukların niçin doğduklarını, yıldızların niçin gökyüzünde bulunduklarını bilmemek.. Ya niçin yaşadığını bileceksin, ya da her şeyin saçma, anlamsız olduğunu kabul edeceksin! (*Küçük bir sessizlik.*)

VERŞİNİN — Ama gençliğimin elden gitmiş olmasına ne de olsa acıyorum.

MÂŞA — Gogol bir kitabında, baylar, şu dünyada yaşamak ne can sıkıcı bir şey, demiş.

TUZENBAH — Ben de diyorum ki, sizinle tartışmak zor bir iş, baylar. Neyse canım...

ÇEBUTIKİN — (*Gazetesini okuyarak*) Balzac, Berdiçev'de nikâhını kıydırmış.

İRİNA — (*Yavaşça bir şarkı mırıldanır*)

ÇEBUTIKİN — Hattâ şunu not defterime yazayım. (*Yazar*) Balzac, Berdiçev'de nikâhını kıydırmış. (*Gazetesini okur*)

İRİNA — (*Dalgın dalgın iskambil falı açar*) Balzac, Berdiçev'de nikâhını kıydırmış...

TUZENBAH — Artık kesin kararımı verdim. Biliyor musunuz Mariya Sergeyevna, ben istifa ettim.

MÂŞA — Haberim var. Ama ben bu işin iyi tarafını görmüyorum. Ben sivilleri sevmem..

TUZENBAH — Ne yapalım.. (*Ayağa kalkar*) Ben güzel değilim ki.. Benim nerem asker?.. Ama ne yapalım? Çalışacağım.. Hiç olmazsa hayatımda bir gün olsun öyle bir çalışmak istiyorum ki, akşam yorgun argın eve gelip yatağa yattığım zaman hemen uyuyuvereyim.. (*Salona geçerken*) Her halde işçiler deliksiz bir uyku uyurlar...

FEDOTİK — (*İrina'ya*) Şimdi size Moskova caddesindeki Pijikov'dan boyalı kalemle şu çakıyı aldım.

İRİNA — Siz bana bir kız çocuğuna davranır gibi davranmağa alışmışsınız, ama ben artık büyüdüm. (*Kalemleri ve çakıyı alır, sevinçle*) Ah ne kadar güzel!...

FEDOTİK — Kendime de bir çakı aldım. Bakın.. Bu birinci ağzı! İkincisi, üçüncüsü! Bu da kulak karıştırmak için, burası da tırnak temizlemek için..

RODE — (*Yüksek sesle*) Kuzum, doktor, siz kaç yaşındasımz?

ÇEBUTIKİN — Ben mi? Otuz iki yaşındayım.. (*Gülüşmeler*)

FEDOTİK — Şimdi size bir başka fal göstereceğim! (*İskambil kâğıtlarını yayar*)

(*Semaveri getirirler.. Anfisa semaverin yanındadır. Az sonra Nataşa da gelir.. O da masa ile ilgilenir. Salioniy gelir, herkesi selâmlar ve masanın başına geçip oturur.*)

VERŞİNİN — Ama ne rüzgâr!...

MÂŞA — Evet. Artık şu kış da bıkkınlık verdi. Yazın ne biçim olduğunu bile unuttum.

İRİNA — Bu fal çıkacak, belli.. Demek Moskova'ya gideceğiz!...

FEDOTİK — Hayır, çıkmayacak. Baksanıza, maça ikilisi sekizlinin altında kaldı. (*Güler*). Demek ki Moskova'ya gitmeyeceksiniz!

ÇEBUTIKİN — (*Gazete okur*) Tsitsikar. Burada çiçek salgını var.

ANFİSA — (*Mâşa'ya yaklaşarak*) Mâşa, haydi çaya yavrum. (*Verşinin'e*) Buyurunuz, ekselâns... Bağışlayın, adınızı unuttum.

MÂŞA — Dadı, buraya getir, ben oraya gitmem.

İRİNA — Dadı!

ANFİSA — Geliyorum, geliyorum.

NATAŞA — (*Salioniy'e*) Süt çocukları her şeyi çok iyi anlıyorlar. «Günaydın Bobik, günaydın sevgilim» diyorum. O bana bambaşka bir bakışla

baktı. Size anne olduğum için böyle söylüyorum gibi gelir. Ama inan olsun ki, öyle değil, hayır, hayır.. bu bambaşka bir çocuk...

SALİONİY — Bu benim çocuğum olsaydı, onu tavada kızartır da yerdim. (*Elinde bardağı misafir odasına gider, ve bir köşeye oturur.*)

NATAŞA — (*Elleriyle yüzünü kapayarak*) Ne kaba, ne terbiyesiz adam!...

MÂŞA — Şimdi yaz mı, kış mı, bunu farketmiyenler ne mutlu insanlardır!... Bana öyle geliyor ki ben Moskova'da olsaydım, hava şöyleymiş, böyleymiş hiç umursamazdım

VERŞİNİN — Bu günlerde, bir Fransız bakanının hapishanede yazılmış hâtıralarını okudum. Bu bakan, Panama meselesinden mahkûm olmuş.. Hapishane penceresinden gördüğü – ama bakan iken farkında bile olmadığı – kuşlardan ne büyük bir sevgiyle, ne büyük bir tutku ile sözediyor! Şimdi, hapishaneden çıktıktan sonra bu adam o kuşları yine farketmez olmuştur. Siz de Moskova'da oturmağa başlayınca onu farketmez olacaksınız!... İnsanlarda mutluluk yoktur ve olamaz. Biz sadece onu istiyoruz.

TUZENBAH — (*Masadan kutuyu alır*) A, şekerlemeler nerede?...

İRİNA — Salioniy yedi.

TUZENBAH — Hepsini mi?...

ANFİSA — (*Çay dağıtır*) Size bir mektup.

VERŞİNİN — Bana mı?... (*Mektubu alır*) Kızımdan (*Okur*) Evet.. tabiî.. Beni bağışlayın Marya Serge-

yevna.. Ben yavaşça buradan sıvışacağım.. Çay içmeyeceğim.. (*Heyecanlanmış bir halde ayağa kalkar*) Hep aynı hikâye...

MÂŞA — Ne olmuş? yoksa gizli bir şey mi?...

VERŞİNİN — (*Yavaşça*) Karım yine kendini zehirlemiş.. gitmeliyim. Kimse farkına varmadan çıkarım. Bütün bunlar çok fena şeyler. (*Mâşa'nın elini öper*) Sevgilim. İyi ve şefkatli kadın, ben yavaşça gideyim (*Gider*).

ANFİSA — Aa, a, nereye gidiyor böyle?... Ben ona çay getirmiştim. Ne tuhaf adam.

MÂŞA — (*Öfkelenerek*) Bırak!... İnsana musallat olur, bir dakika rahat vermezsin!... (*Elinde çay bardağı olduğu halde masaya gider*) Artık senden bıktım, kocakarı.

ANFİSA — Yavrum, niçin kızıyorsun?...

ANDREY'İN SESİ — Anfisa!...

ANFİSA — (*Andrey'i taklidederek*) Anfisa!... Orada oturmuş... (*Gider*)

MÂŞA — (*Salonda, masanın başında öfkeli bir halde*) İzin verin de oturayım!... (*Masanın üstündeki iskambil kâğıtlarını karmakarışık eder*) Akıllarını oyun kâğıtlarıyle bozmuşlar.. Çaylarınızı içsenize..

İRİNA — Mâşa, şirretliğin üstünde...

MÂŞA — Mademki ben şirretim, benimle konuşmayın!... Bana sataşmayın.

ÇEBUTİKİN — (*Gülerek*) Ona sataşmayın, ona sataşmayın!...

MÂŞA — Altmış yaşındasımz, ama her zaman bir

çocuk gibi ne söylediğinizin farkında değilsiniz.

NATAŞA — (*İçini çeker*) Sevgili Mâşa, konuşmalarında ne diye böyle sözler kullanıyorsun? Sana açıkça söyleyeyim ki, böyle sözler kullanmasan, iyi, kibar bir toplulukta bu güzelliğinle âdeta harikulâde olurdun?.. Je vous prie, pardonnez moi Marie, mais vous avez des manière un peu grossières*

TUZENBAH — (*Gülmesini tutarak*) Bana biraz.. şey verin canım işte.. şurada konyak var..

NATAŞA — Il paraît que mon Bobik dejà ne dort pas.** Uyandı. Bugün biraz hasta, yanına gideyim bari.. Kusura bakmayın. (*Gider*)

İRİNA — Kuzum, Aleksandr İgnatyeviç nereye gitti?

MÂŞA — Evine.. Karısı yine birtakım antikalıklar yapmış...

TUZENBAH — (*Elinde konyak şişesi olduğu halde Salioniy'in yanına gider*) Hep bir başınıza oturup bir şeyler düşünüyorsunuz, ne düşündüğünüzü anlamak kabil değil. Haydi bakalım, gelin de sizinle barışalım.. Birer konyak içelim.. (*İçerler*) Bu gece her halde sabaha kadar piyano çalmak zorunda kalacağım.. Saçma sapan bir sürü şey çalacağım... Adam sen de boş ver!

SALİONİY — Bu barışma da nereden çıktı? Ben sizinle kavga etmedim ki.

TUZENBAH — Siz daima, sanki aramızda bir şeyler

* Aslında Fransızcadır: «Kusura bakma ama, biraz kaba hallerin var Mari!»

** Aslında Fransızcadır: «Galiba benim Bobik artık uyumuyor.»

geçmiş gibi bir duygu uyandırıyorsunuz! Doğrusu tuhaf bir huyunuz var.

SALİONİY — (*Şiir okuyarak*) Ben tuhafım. Tuhaf olmayan kim var ki?... Darılma Aleko.*

TUZENBAH — Burada Aleko'nun ne ilgisi var?... (*Küçük bir sessizlik*)

SALİONİY — Birisiyle başbaşa olduğum zaman, eh, şöyle böyle ben de herkes gibiyim. Ama topluluk içinde neşesiz, utangaç bir insan oluveriyorum, aklıma eseni söylemeğe başlıyorum. Bununla birlikte birçoklarından daha namuslu, daha soyluyum. Bunu ispat da edebilirim.

TUZENBAH — Size çoğu zaman kızıyorum. Herkesin içinde daima bana çatmak için fırsat arıyorsunuz! Ama nedense, yine de sizi sevimli buluyorum. Ne olursa olsun bugün iyice kafayı çekeceğim.

SALİONİY — İçelim. (*İçerler*) Size karşı hiçbir zaman kötü bir niyet beslemedim, Baron. Ama ben de Lermontof'un huyu var. (*Yavaş*) Hattâ biraz Lermontof'a benzermişim de.. Öyle söylüyorlar... (*Cebinden bir esans şişesi çıkararak eline döker*)

TUZENBAH — İstifa ediyorum. Artık yeter... Beş yıl hep düşünüp taşındım, en sonunda kararımı verdim. Çalışacağım.

SALİONİY — (*Şiir okuyarak*) Darılma Aleko... Unut... hulyalarını unut!..

(*Bunlar konuşurlarken, elinde kitap, yavaşça Andrey girer, mumun başına geçip oturur.*)

* *Aleko:* Puşkin'in *Çingeneler* adlı şiirinin kişisi.

TUZENBAH — Çalışacağım..

ÇEBUTIKİN — (*İrina ile birlikte misafir odasına gider)* Hani yemekler de tam Kafkas yemeği olmuştu: Soğanlı çorba, etli yemek olarak da: Çehartma.

SALİONİY — Çeremşa* hiç de etten sayılmaz. Soğana benzer bir çeşit bitkidir.

ÇEBUTIKİN — Hayır meleğim, çehartma soğan değil.. koyun etinden yapılmış bir çeşit kızartmadır.

SALİONİY — Ben de size diyorum ki çeremşa soğandır.

ÇEBUTIKİN — Ben de size diyorum ki çehartma koyun etidir.

SALİONİY — Bende size diyorum ki çeremşa soğandır.

ÇEBUTIKİN — Ben de sizinle ne diye tartışıyorum? Siz hiçbir zaman ne Kafkasya'da bulundunuz, ne de çehartma yediniz!..

SALİONİY — Evet yemedim. Çünkü ondan tiksinirim. Çeremşa tıpkı sarmısak gibi kokar.

ANDREY — (*Yalvaran bir sesle*) Rica ederim, yeter baylar.

TUZENBAH — Maskaralar ne zaman gelecek?

İRİNA — Dokuzda gelmeğe sözvermişlerdi. Demek ki şimdi..

TUZENBAH — (*Andrey'i kucaklar*) «Koridorum, Ah benim küçük koridorum, benim yeni koridorum...»

* *Çeremşa:* Yabani sarımsak.

ANDREY — (*Dans eder ve şarkı söyler*) «Benim yeni koridorum. Akça ağacından koridorum.»

ÇEBUTIKİN— (*Dans eder*) «Benim kafesli koridorum.» (*Gülüşmeler*)

TUZENBAH — (*Andrey'i öper*) Cam cehenheme, gel içelim. Andrüşa gel de, birbirimize «Sen» diye seslenmek için içelim... Andrüşa, ben de seninle, Moskova'ya üniversiteye gideceğim..

SALİONİY — Hangisine? Moskova'da iki üniversite var.

ANDREY — Hayır, Moskova'da bir üniversite var.

SALİONİY — Ben de size diyorum ki iki..

ANDREY — Varsın üç olsun, daha iyi..

SALİONİY — Moskova'da iki üniversite var. (*Mırıltılar ve kıs kıs gülüşmeler*) Moskova'da iki üniversite var: Eskisi ve yenisi.. Eğer beni dinlemek hoşunuza gitmiyorsa, eğer sözlerim sizi sinirlendiriyorsa, ben konuşmayabilirim de.. Hattâ başka bir odaya da geçebilirim.. (*Kapılardan birine gider.*)

TUZENBAH — Bravo, bravo! (*Güler*) Baylar, haydi başlayın ben piyanonun başına geçiyorum. Şu Salioniy gülünç adam vesselâm. (*Piyanonun başına geçer ve bir vals çalar*)

MÂŞA — (*Kendi kendine bir vals oynar*) Baron sarhoş, Baron sarhoş, Baron sarhoş.

(*Nataşa girer*)

NATAŞA — (*Çebutıkin'e*) İvan Romaniç.. (*Çebutıkin'e bir şeyler söyler, sonra yavaşça uzaklaşır.. Çebutıkin, Tuzenbah'ı omuzundan dürter, kulağına bir şeyler fısıldar.*)

İRİNA — Ne olmuş?

ÇEBUTİKİN — Artık gitme zamanı geldi. Allaha ısmarladık.

TUZENBAH — Geceniz hayır olsun... Artık vakit geldi..

İRİNA — Ama müsaade edin, ya maskaralar ne olacak?

ANDREY — (*Utanmış bir halde*) Maskaralar gelmeyecek.. Şey sevgilim, Nataşa diyor ki, Bobik biraz rahatsızmış, onun için... Doğrusunu isterseniz ben bilmiyorum... Bence önemi yok.

İRİNA — (*Omuzlarını kaldırarak*) Bobik hasta imiş.

MÂŞA — Zaten bizim nerede şansımız var?... Mademki kovuyorlar, çıkıp gidelim. (*İrina'ya*) Hasta olan Bobik değil, kendisi... Nah kafa... (*Parmağıyle alnına vurur*) Miskin kadın.

(*Andrey sağdaki kapıdan kendi odasına gider. Çebutikin de onu izler. Salonda vedalaşırlar.*)

FEDOTİK — Ne yazık. Ben bu akşamı burada geçireceğimi ummuştum. Ama mademki çocuk hasta, tabiî.. Yarın ben ona oyuncak getiririm.

RODE — (*Yüksek sesle*) Ben bugün öğleden sonra Mahsus uyumuştum. Bütün gece dans edeceğimi sanmıştım. Oysa saat daha dokuz..

MÂŞA — Sokağa çıkalım.. Orada biraz çene çalarız.. Ne yapacağımızı kararlaştırırız..

(*«Güle, güle, sağlıkla» sesleri duyulmakta, Tuzenbah'ın neşeli kahkahaları işitilmektedir. Hep giderler... Anfisa ve hizmetçi sofrayı toplarlar..*

Mumları söndürürler. Sütninenin şarkı söylediği işitilir. Andrey, sırtında paltosu, başında şapkası olduğu halde Çebutıkin'le birlikte çıkar.)

ÇEBUTIKİN — Evlenmeğe vakit bulamadık. Çünkü hayatım bir şimşek gibi çakıp geçti. Sonra evli bir kadın olan annemi de deli gibi severdim.

ANDREY — Evlenmek hiç de gerekli değil. Gerekli değil, çünkü evlilik sıkıcı bir şey...

ÇEBUTIKİN — Orası öyle ama, şu yalnızlık yok mu? Sen istediğin kadar felsefe yap azizim, yalnızlık korkunç bir şey.. Hoş aslında tabiî hepsi bir ya.

ANDREY — Biraz acele edelim.

ÇEBUTIKİN — Acele edecek ne var? Yetişiriz.

ANDREY — Karımın alıkomasından korkuyorum.

ÇEBUTIKİN — Hım!...

ANDREY — Ben bugün oynamıyacağım, yalnız şöyle seyredeceğim.. Biraz rahatsızım. Şu nefes darlığına ne yapayım İvan Romaniç?

ÇEBUTIKİN — Bana ne soruyorsun? Aklımda kalmamış yavrum, bilmiyorum.

ANDREY — Mutfaktan geçelim. (*Çıkarlar*)

(*Kapının zili çalar. Bir daha çalar, sesler, gülüşmeler duyulur*)

İRİNA — (*Girer*) Ne oluyor?

ANFİSA — (*Fısıldayarak*) Maskaralar... (*Kapının zili çalar*)

İRİNA — Dadıcığım, evde kimse yok, de. Affetsinler.

(*Anfisa gider. İrina düşünceli bir halde odada dolaşır, heyecanlıdır. Salioniy girer.*)

SALİONİY — (*Şaşkın*) Kimsecikler yok. Bunların hepsine de ne olmuş, neredeler?

İRİNA — Evlerine gittiler.

SALİONİY — Tuhaf şey... Siz burada yalnız mısınız?

İRİNA — Evet, yalnızım. (*Küçük bir sessizlik*) Allaha ısmarladık.

SALİONİY — Az önce yeterince ciddî, nazik davranmadım. Ama siz herkes gibi değilsiniz. Soylu ve temizsiniz, gerçeği görürsünüz. Beni yalnız siz anlayabilirsiniz. Sizi seviyorum, derin ve sonsuz bir aşkla seviyorum.

İRİNA — Allaha ısmarladık! Gidiniz.

SALİONİY — Ben sizsiz yaşayamam... (*Arkasından gider*) Hayatım. (*Göz yaşları arasında*) Oh, benim mutluluğum! Hiçbir kadında görmediğim eşsiz, harikulâde, insanı şaşırtan gözler.

İRİNA — (*Soğuk*) Yeter Vasili Vasiliç.

SALİONİY — İlk defa olarak size olan aşkımdan sözediyorum. Yeryüzünde değil de âdeta bir başka gezegende yaşıyormuş gibiyim... (*Alnını oğuşturur*) Ama neye yarar?... Tabiî zorla güzellik olmaz. Ama mutlu rakiplerim olmasına da katlanamam.. Hayır, katlanamam. En kutsal şeyler üzerine yemin ederim ki rakibimi öldürürüm. Oh eşsiz kadın.

(*Elinde mum olduğu halde Nataşa geçer.*)

NATAŞA — (*Bir kapıdan içeri bakar, sonra bir başkasından bakar. Kocasının odasına giden kapı-*

nın yanından geçer) Andrey burada! Varsın okusun.. Af buyurun Vasili Vasiliç, burada olduğunuzu bilmiyordum. Ev haliyle dolaşıyorum.

SALİONİY — Bana göre hava hoş, Allaha ısmarladık. (*Gider*)

NATAŞA — Zavallı yavrucuğum, sen yorulmuşsun! (*İrinay'ı öper*) Biraz erken yatsan bari.

İRİNA — Bobik uyuyor mu?

NATAŞA — Uyuyor. Ama pek de rahat bir uyku değil. İyi ki hatırıma geldi sevgilim, sana kaçtır söylemek istiyorum, ama ya seni bulamıyorum, ya da vaktim olmuyordu. Bobik'in şimdi yatmakta olduğu oda, galiba biraz soğukça, rutubetli... Oysa senin odan çocuk için çok elverişli... Sevgilim, canım, ne olursun, şimdilik Olga'nın odasına geçiver!

İRİNA — (*Anlamayarak*) Nereye?

(*Çıngıraklı bir troyka'nın evin ana kapısına yanaştığı duyulur.*)

NATAŞA — Sen şimdilik Olga ile bir odada yatarsın, senin odanı da Bobik'e veririz.. Bilsen ne şeker çocuk. Bugün ona: «Bobik dedim, sen benimsin» O da bana minicik gözleriyle baktı. (*Kapının zili çalar*) Her halde Olga olacak.. Ne kadar da geç geliyor.

(*Hizmetçi, Nataşa'ya yaklaşır, kulağına bir şeyler fısıldar.*)

NATAŞA — Porotopopov mu? Ne tuhaf adam. Protopopov gelmiş, beni bir troyka gezintisine

çağırıyormuş. (*Güler*) Şu erkekler ne tuhaf. (*Kapının zili çalar*) Her halde biri gelmiş olacak. Şöyle on beş dakikalık bir gezinti yapsam ne olur sanki? (*Hizmetçiye*) Şimdi geliyor, de. (*Kapının zili*) Zil çalıyor. Her halde Olga gelmiş olacak.. (*Gider*)

(*Hizmetçi koşarak çıkar... İrina dalgın bir halde oturmaktadır... Kuligin, Olga, bunların ardından Verşinin girer.*)

KULİGİN — Al sana on paralık... Oysa bu akşam burada eğlenti olacağını söylemişlerdi.

VERŞİNİN — Tuhaf, ben az önce, yarım saat önce buradan ayrılmıştım. Maskaraların gelmesini bekliyorlardı.

İRİNA — Hepsi gittiler...

KULİGİN — Mâşa da mı gitti? Nereye gitti? Protopopov aşağıda troykada ne bekliyor? Kimi bekliyor?

İRİNA — Bana soru sormayın... Yorgunum.

KULİGİN — Pek de limonî tabiatlısın.

OLGA — Toplantı ancak şimdi sona erdi. Yorgunluktan bittim. Bizim müdire hasta, şimdi ona ben vekâlet ediyorum. Başım, fena halde ağrıyor. (*Oturur*) Andrey dün kumarda iki yüz ruble kaybetmiş. Bütün şehir bunun dedikodusu ile çalkalanıyor,

KULİGİN — Evet, toplantıda ben de yoruldum. (*Oturur*)

VERŞİNİN — Karımın aklına beni korkutmak esmiş. Az kalsın zehirleniyormuş... Neyse hepsini savuş-

turduk... sevinçliyim, şimdi dinleniyorum. Bize bu hesapça gitmek düşüyor, değil mi? Ne yapalım? Artık müsaadenizi rica edeceğim. Fiyodor İliç, gelin de şöyle birlikte bir yere gidelim. Canım evde oturmak istemiyor. Hem de hiç istemiyor. Haydi gidelim.

KULIGİN — Yoruldum. Gitmeyeceğim. (*Kalkar*) Yoruldum. Karım eve mi gitti?

İRİNA — Her halde öyle olacak.

KULIGİN — (*İrina'nın elini öper*) Allaha ısmarladık. Yarın da, öbür gün de bütün gün dinleneceğim. Hoşça kal. (*Gider*) Canım fena halde çay istiyor.. Gecemi iyi arkadaşlar arasında geçirmeyi ummuştum. O, fallacem heminum spem!*

VERŞİNİN — Demek ki bir başıma gideceğim. (*Islık çalarak Kulıgin'le birlikte çıkar.*)

OLGA — Başım ağrıyor, başım.. Andrey kumarda kaybetmiş.. Bütün şehir bununla çalkalanıyor. Gidip yatayım. (*Gider*) Yarın serbestim.. Oh Yarabbi, bu ne iyi bir şey.. Yarın serbestim. Öbür gün serbestim. Başım ağrıyor başım... (*Çıkar.*)

İRİNA — (*Yalnız*) Hepsi gittiler... Kimsecikler yok. (*Sokaktan bir armonik sesi gelir... dadı şarkı söyler.*)

NATAŞA — (*Sırtında kürkü, başında şapkası olduğu halde salondan geçer. Hizmetçi arkasında yürümektedir*) Yarım saat sonra evdeyim. Araba ile yalnız şöyle bir tur yapacağım. (*Çıkar.*)

*Oh, aldatıcı insan umudu!

İRİNA — (*Yalnız başına kalmıştır, sıkılır.*) Moskova'ya! Moskova'ya! Moskova'ya!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Olga ile İrina'nın odası... Sağda ve solda paravana ile gizlenmiş yataklar... Sabahın saat üçü... çoktandır başlamış olan yangından ötürü dışarıda çanlar çalınmaktadır. Evde henüz hiç kimsenin yatmamış olduğu görülmektedir. Mâşa giyinik bir halde, her zamanki kostümüyle kanapenin üstünde yatmaktadır. Olga ile Anfisa girerler.)

ANFİSA — Şimdi aşağıda, merdiven altında oturuyorlar. «Yukarı buyurun, hiç öyle olur mu?» diyorum. Ağlıyorlar. «Babamız nerede bilmiyoruz, Allah göstermesin, sakın yanmış olmasın» diyorlar. Nereden de çıkarıyorlar? Avluda birtakım insanlar var... Onlar da soyunuk bir halde.

OLGA — *(Gardroptan elbiseler çıkarır)* Şu griyi al.. Şunu da al.. Şu bulüzü de al, şu etekliği de al, dadı. Aman Yarabbi ne oluyor böyle.. Her halde Kirsanov sokağı baştan başa yanmış olacak: Bunu al... Bunu da al. *(Elbiseleri Anfisa'nın kucağına atar)* Zavallı Verşinin'ler de kork-

muş. Onların evi de az kalsın yanıyormuş. Varsınlar bizde gecelesinler... Onları evlerine göndermek doğru değil... Zavallı Fedotik'in her şeyi yanmış, hiçbir şeyi kalmamış.

ANFİSA — Oluşka şu Ferapont'u çağırsan, yoksa taşıyamayacağım.

OLGA — (*Zili çalar*) Duyuramazsın ki... (*Kapıya seslenir*) Buraya gelin, kim var orada? (*Açık duran kapıdan yangın kızıllıklarını yansıtan pencere görünür. İtfaiyelerin, evin yanından geçtikleri işitilir.*) Ne korkunç şey.. Ne can sıkıcı şey.

(*Ferapont girer.*)

OLGA — Al şunları aşağı götür. Aşağıda merdiven altında Matmazel Kolotilina'lar var. Bunları onlara ver... Bunu da ver.

FERAPONT — Başüstüne efendim. 1812 yılında Moskova'da yanmıştı. Aman Yarabbi... Fransızlar şaşmışlardı.

OLGA — Haydi bakalım, yürü..

FERAPONT — Emredersiniz, efendim. (*Gider.*)

OLGA — Dadıcığım, sevgili dadıcığım, hepsini ver.. Bize hiçbir şeyin gereği yok. Hepsini ver dadıcığım... Yoruldum, zorla ayakta duruyorum. Verşinin'leri evlerine bırakmamalı.. Kızlar misafir odasında yatarlar. Aleksandr İgnatyeviç aşağıda, Baron'un yanında yatsın. Fedotik de Baron'un yanında yatar. Ya da varsın salonda yatsın... Doktor sanki inadına sarhoş, hem de körkütük sarhoş. Onun yanına kimseyi koyamayız. Verşinin'in karısını da misafir odasında yatırırız.

ANFİSA — (*Bitkin bir halde*) Sevgili Olga'cığım, beni kovma!... Ne olursun, beni kovma!...

OLGA — Ne saçma şeyler söylüyorsun, dadı. Seni kovan mı var?

ANFİSA — (*Olga'nın başını göğsüne dayayarak*) Sevgilim, benim altın kızım, ben didiniyorum, çalışıyorum. Takatten düştüğüm zaman herkes bana: «Defol buradan» diyecek... O zaman ben nereye giderim? Seksenini geçkinim.. Seksen iki yaşındayım...

OLGA — Otursana biraz dadıcığım... Zavallı kadın, yorulmuşsun sen. (*Dadı oturur*) Biraz dinlen canım.. Ne kadar da sararmış.

(*Nataşa girer.*)

NATAŞA — Evleri yananlara yardım etmek için hemen bir komite kurulması gerekli imiş, diyorlar. Ne denir? Güzel bir düşünce... Hem genellikle fakirlere elden geldiği kadar çabuk yardım etmeli... Bu iş, zenginlerin ödevi... Sofokça ile Bobik de sanki hiçbir şey olmamış gibi mışıl mışıl uyuyorlar... Bizim ev adamakıllı dolmuş.. Ne yana baksan tıklım tıklım. Şehirde enflüanza salgını varmış... Çocuklara bulaşmasın diye korkuyorum.

OLGA — (*Nataşa'nın söylediklerini dinlemeksizin*) Bu odadan yangın görünmüyor, burası kuytu..

NATAŞA — Evet, galiba saçlarım dağınık.. (*Aynaya bakar*) Şişmanladığımı söylüyorlar, ama doğru değil, hiç de doğru değil... Mâşa uyuyor.. zavallı, yorgun... (*Soğuk bir eda ile Anfisa'ya*) Benim yanımda ne cesaretle böyle oturabiliyorsun?...

Kalk bakayım!... Defol buradan... (*Anfisa çıkar, küçük bir sessizlik*) Bu kocakarıyı ne diye tutuyorsun, anlamıyorum...

OLGA — (*Afallamış bir halde*) Affedersin ama ben de anlamıyorum.

NATAŞA — Burada hiçbir işe yaradığı yok... Köylü karısı. Onun köyde oturması gerek... Bu ne saygısızlık. Ben evin düzenli olmasını severim. Gereksiz insanların burada işi yok. (*Olga'nın yanağını okşar*) Zavallıcık, sen yorulmuşsun!... Müdiremiz yorulmuş... Sofoçka'm büyüyüp de liseye girince ben de senden korkacağım!...

OLGA — Ben müdire olmayacağım!

NATAŞA — Olga'cığım, seni seçecekler! Buna karar verildi.

OLGA — Kabul etmem, yapamam. Bu benim gücümün dışında bir iş.. (*Su içer*) Sen şimdi Anfisa'ya karşı çok kaba davrandın!... Beni bağışla ama, ben buna katlanamam... Gözlerim karardı...

NATAŞA — (*Telâşlı*) Bağışla beni Olga!... Seni üzmek istemezdim!...

(*Mâşa kalkar, yastığını yakaladığı gibi, öfkeli bir halde çıkar.*)

OLGA — Sevgilim, anlaman gerek, biz belki de tuhaf bir terbiye aldık, ama ben buna katlanamam. Böyle bir davranış bana acı veriyor. Hasta oluyorum. Açıkçası, moralim bozuluyor.

NATAŞA — Bağışla.. Bağışla beni! (*Olga'yı öper.*)

OLGA — Hattâ küçük de olsa, her türlü kabalık, nezaketsizce söylenmiş bir söz beni hemen sinirlendiriyor...

NATAŞA — Çoğu zaman gereksiz şeyler söylüyorum, orası doğru. Ama kabul et ki, sevgilim o kadın köyde de oturabilir...

OLGA — Ama Anfisa otuz yıldır yanımızda.

NATAŞA — İyi ama, artık çalışamıyor. Ya ben anlamıyorum ya da sen beni anlamak istemiyorsun!... Onun artık çalışmaya hali yok... Ya pinekleyip oturuyor, ya da uyuyor.

OLGA — Ne çıkar, varsın otursun!...

NATAŞA — (*Şaşarak*) Nasıl varsın otursun?... Ama o bir hizmetçi parçasıdır. (*Göz yaşları arasında*) Ben seni anlamıyorum, Olia. Benim bir dadım, bir sütninem var... Sizin de bir hizmetçiniz, bir de ahçınız var.. Şu halde bu kocakarıya ne ihtiyacımız var? Ne ihtiyacımız?

(*Dışarda çanlar çalınmaktadır.*)

OLGA — Ben bu gece on yaş ihtiyarladım,

NATAŞA — Seninle anlaşmamız gerek Olia. Sen Lisedesin, ben evdeyim. Sen derslerle uğraşıyorsun, ben ev işleriyle... Hizmetçiler için bir şey söylediğim zaman ne dediğimi bilerek söylüyorum. Ne dediğimi bilerek söylüyorum... Yarın bu hırsız kocakarıyı, bu acuzeyi (*Ayaklarını yere vurarak*) bu cadıyı burada görmeyeyim... Beni sinirlendirmeye kalkmayın. Sakın ha!... (*Ayaklarını şiddetle yere vurarak*) Hem doğrusunu istersen eğer sen aşağı kata taşınmazsan biz seninle boyuna kavga edeceğiz!... Bu korkunç bir şey!...

(*Kulıgin girer.*)

KULIGİN — Mâşa nerede?... Artık eve dönme zamanı

geldi sanıyorum. Söylediklerine göre yangın hafifliyormuş... (*Gerinir*) Yalnız bir mahalle yanmış.. Oysa rüzgâr da vardı. Önceleri bütün şehrin yanacağı sanıldı. (*Oturur*) Yoruldum, sevgili Oleçka... Sık sık düşünürüm de: hani Mâşa olmasaydı, ben seninle evlenirdim, Oleçka. Sen harikulâde iyisin!.. Ne çok yoruldum... (*Kulak kabartır*)

OLGA — Ne var?

KULIGİN — Sanki mahsus gibi, doktorun sarhoşluk nöbeti tuttu. Körkütük sarhoş. Sanki mahsus gibi... (*Kalkar*) İşte galiba buraya geliyor. İşitiyor musunuz? Evet. Buraya geliyor. (*Güler*) Ne adam... Ben saklanıyorum. (*Gardroba doğru gider ve köşede durur.*) Tıpkı haydut gibi.

OLGA — İki yıl içme, içme de, böyle birdenbire kalk iç!... (*Nataşa ile odanın dip tarafına gider.*)

(*Çebutıkin girer. Sanki ayıkmış gibi hiç sallanmaksızın odanın içinde dolaşır... Duraklar, bakınır, sonra lavaboya* yaklaşarak *ellerini yıkamağa koyulur.*)

ÇEBUTIKİN — (*Kederli*) Allah topunun belâsını versin!.. Samyorlar ki ben doktorum... Bütün hastalıkları tedavi etmesini bilirim. Oysa benim kesinlikle hiçbir şey bildiğim yok... Bütün bildiklerimi unuttum. Hiçbir şey hatırımda kalmadı, ama hiçbir şey.. (*Olga ile Nataşa doktora farkettirmeden dışarı çıkarlar.*) Allah belâsını versin! Geçen çarşamba günü Zossip mahallesinde bir kadını tedavi etmiştim. Öldü. Ölümünden ben sorumluyum. Evet... Yirmi beş yıl önce bir şeyler biliyor-

dum. Oysa şimdi hiçbir şey hatırlamıyorum, ama hiçbir şey... Belki de ben insan değilim; sadece bana ellerim, ayaklarım, başım varmış gibi geliyor... Belki de ben hepten yokum, yürümem, yemem içmem, uyumam sadece bir kuruntudan başka bir şey değil! (*Ağlar*) Ah, yaşamamak elde olsa. (*Ağlamasını keser. Kederli*) Lânet olsun! Evvelsi gün kulüpte bir konuşma oldu. Shakespeare'den, Voltaire'den sözedildi. Ben okumamıştım. Hiç okumamıştım. Ama okumuşum gibi davrandım. Ötekiler de benim gibi yaptılar... Âdilik, küçüklük.. Şu, çarşamba günü öldürdüğüm kadın aklıma geldi. Bir sürü şey hatırladım. Kendimden tiksindim, iğrendim... Gittim çektim kafayı..

(*İrina, Verşinin ve Tuzenbah girerler. Tuzenbah'ın sırtında şık ve yeni bir sivil kostüm vardır.*)

İRİNA — Burada oturalım. Buraya kimse gelmez..

VERŞİNİN — Askerler olmasaydı bütün şehir yanardı. Aferin onlara doğrusu! (*Sevincinden ellerini uğuşturur.*) Altın gibi çocuklar... Aferin onlara be!..

KULIGİN — (*Bunların yanına yaklaşır.*) Baylar, saat kaç?

TUZENBAH — Saat dörde geliyor. Ortalık ağarmağa başladı.

İRİNA — Herkes salonda oturuyor, kimse gitmiyor. Şu sizin Salioniy de oturuyor. (*Çebutıkin'e*) Bari siz gidip yatsanız, doktor.

ÇEBUTIKİN — Zarar yok. Teşekkür ederim (*Sakalını tarar.*)

KULIGİN — (*Güler*) İvan Romaniç iyice kafayı tütsülemiş. (*Çebutıkin'in omuzuna vurur.*) Aferin!.. Eskiler: İn vino veritas* demişler.

TUZENBAH — Herkes yangına uğrayanların yararına bir konser vermemi rica ediyor.

İRİNA — Bırak canım sen de, kim kalkacak da...

TUZENBAH — İstenince pekâlâ yapılabilir... Bence, Mariya Sergeyevna çok güzel piyano çalıyor.

KULIGİN — Evet... Harikulâde çalar.

İRİNA — Ama artık unuttu. Üç yıldır çalmıyor, belki de dört.

TUZENBAH — Burada, şehirde, müzikten anlayan hiç kimse yok... Ama kimse... Bana gelince, ben anlıyorum. Sizi namusumla temin ederim ki Marya Sergeyevna çok iyi piyano çalıyor.

KULIGİN — Haklısınız Baron. Ben Mâşa'yı çok severim. Çok iyi bir kadın.

TUZENBAH — Hem bu kadar iyi piyano çalmasını bil, hem de kimsenin, ama hiç kimsenin seni anlamadığını düşün...

KULIGİN — (*İçini çeker*) Evet... Ama onun böyle bir konsere katılması bilmem ki yakışık alır mı? (*Küçük bir sessizlik*) Bununla birlikte baylar, ben hiçbir şey bilmiyorum. Belki de bu iyi bir şey olur. Doğrusu bizim müdür iyi bir adamdır. Hattâ çok iyi, çok akıllı bir adamdır. Ama öyle birtakım görüşleri var ki. Her ne kadar bunda onu ilgilendiren bir taraf yoksa da, isterseniz ben onunla bir görüşeyim...

* Gerçek, şaraptadır.

ÇEBUTIKİN — (*Eline bir porselen saat alır ve muayeneye koyulur.*)

VERŞİNİN — Yangından üstüm başım berbat oldu.. İnsan kılığından çıktım.. (*Sessizlik*) Dün, şöyle, hafif tertip kulağıma çalındı. Güya bizim tugay uzak bir yere kalkıyormuş. Kimisi Polonya'ya, kimisi de Çita'ya diyorlar.

TUZENBAH — Ben de duydum. Elden ne gelir? O zaman şehir büsbütün boşalacak.

İRİNA — Biz de gideriz.

ÇEBUTIKİN — (*Saati elinden düşürür. Saat kırılır.*) Parça parça oldu.

(*Sessizlik.... Herkes üzgün ve utanmış bir haldedir.*)

KULIGİN — (*Kırıkları toplayarak*) Böyle değerli bir şey kırılır mı hiç?... Ah İvan Romaniç, İvan Romaniç. Size hal ve gidişten sıfır vermeli...

İRİNA — Bu saat rahmetli annemindi.

ÇEBUTIKİN — Olabilir. Anneninse annenin. Belki ben bunu kırmadım da sadece bize öyle geliyor. Belki gerçekten biz yokuz da, sadece bize, varmışız gibi geliyor. Ben hiçbir şey bilmiyorum. Kimsenin de bir şey bildiği yok... (*Kapıda*) Ne bakıyorsunuz? Nataşa, Protopopov'la kırıştırıyor da siz görmüyorsunuz. Siz burada oturup duruyor, hiçbir şey görmüyorsunuz. Oysa Nataşa, Protopopov'la kırıştırıp duruyor. (*Şarkı söyler.*)

«Bu hurmayı kabul etmez misiniz?» (*Gider*)

VERŞİNİN — Evet... (*Güler*) aslında bütün bunlar ne tuhaf şeyler... (*Küçük bir sessizlik.*) Yangın

başlayınca ben hemen eve koştum. Yaklaşınca baktım ki evimiz tehlike dışında ve sapasağlam bir halde. Ama kızlarımın ikisi de iç çamaşırlarıyle kapının eşiğinde duruyorlar... Anneleri yok... Halk telâşlı telâşlı gidip geliyor... Köpekler, beygirler koşuşuyor... Kızlarımın yüzünde telâş, korku, yalvarış, daha bilmem neler okunuyor... Onların yüzünü görünce kalbim burkuldu. Düşündüm: aman Yarabbi, bu kızlar uzun bir hayat akışı içinde kimbilir daha neler göreceklerdi... Kızları yakaladığım gibi koşmağa başladım. Aklımdan hep aynı şeyleri geçiriyordum: Bu kızlar şu dünyada daha neler göreceklerdi. (*Çanlar çalınır. Küçük bir sessizlik*) Buraya geldim bir de ne göreyim, kızların annesi burada değil miymiş? Bağırıp çağırıyor, sinirleniyor.

(*Elinde yastık Mâşa girer. Kanapenin üzerine oturur.*)

VERŞİNİN — Kızlarımın, yalnız bir gecelikle öyle eşikte durmaları, yangından kıpkızıl bir hale gelen sokağın görünüşü, ortalıktaki o korkunç gürültü bana yıllarca önce düşmanın ansızın saldırıp etrafı kasıp kavurduğu, yağma ettiği sıralarda da buna benzer şeyler geçmiş olacağım hatırlattı. Sanki şimdi olanlarla vaktiyle olanlar arasında aslında bir fark mı var? Aradan bir süre, meselâ 200-300 yıl geçince, bizim şimdiki yaşayışımıza da böyle korkuyla, küçümseyerek bakacaklar. Bugünle ilgili her şeyimizi uygunsuz, kaba, sıkıcı, tuhaf bulacaklardır. Oh, kim bilir o zaman-

ki hayat nasıl olacak! (*Güler.*) Bağışlayın, yine filozofluğa başladım. Devam etmeme müsaade ediniz, baylar.. Canım çok filozofluk taslamak istiyor, bugün öyle bir ruh haleti içindeyim. (*Küçük bir sessizlik.*) Âdeta herkes uyuyor, ne diyorum? Kimbilir o zaman nasıl bir hayat olacak. Tasavvur eder misiniz, şimdi şehirde sizin gibi böyle ancak üç kişi var... Ama gelecek kuşaklar içinde, bunlar her gün gittikçe çoğalacak... Sonunda öyle bir gün gelecek ki her şey sizin düşüncelerinize uygun olarak değişecek, sizin düşüncelerinize uygun bir yaşantı sürmeğe başlayacaklar. Sonra siz de ihtiyarlayacaksınız, sizden daha iyileri dünyaya gelecek. (*Güler.*) Bugün bir fevkalâdeliğim var. İçimde öyle bir yaşamak arzusu var ki... (*Şarkı söyler.*)

«Her yaş aşka boyun eğer
Kutsaldır heyecanları» (*Güler.*)

MÂŞA — Tram-tam-tam.

VERŞİNİN — Tam-tam.

MÂŞA — Tra-ra-ra?

VERŞİNİN — Tra-ta-ta. (*Güler.*)

(*Fedotik girer.*)

FEDOTİK — (*Dans eder*) Yandı, yandı, her şeyim yandı, kül oldu. (*Gülüşmeler.*)

İRİNA — Böyle şaka olmaz. Sahi her şeyin yandı mı?

FEDOTİK — (*Güler.*) Her şeyim, her şeyim yandı. Hiçbir şeyim kurtulmadı. Gitarım, fotoğraflarım.. mektuplarım. Her şeyim, her şeyim yandı. Hattâ size hediye etmek istediğim bloknot bile yandı.

(*Salioniy girer.*)

İRİNA — Hayır, hayır Vasiliy Vasiliyiç, rica ederim gidiniz... Buraya girilmez.

SALİONİY — Baron girer de ben niçin girmeyecekmişim?

VERŞİNİN — Sahiden gitmek gerek. Yangın nasıl?

SALİONİY — Söylediklerine göre sönmeğe yüz tutmuş. Hayır ama ben bunu çok tuhaf buluyorum: Baron niçin burada kalabilirmiş de ben kalamazmışım? (*Cebinden bir esans şişesi çıkarır ve sürünür.*)

VERŞİNİN — Tram-tam-tam.

MÂŞA — Tram-tam.

VERŞİNİN — (*Güler. Salioniy'e*) Haydi salona geçelim.

SALİONİY — Pekâlâ. Bunu böylece not edelim. Bu meseleyi biraz daha derinleştirmek kabil ama, kızları kızdırmaktan korkuyorum. (*Tuzenbah'a bakarak*) Bili bili bili, geh, geh, geh!

(*Verşinin ve Fedotik'le çıkar.*)

İRİNA — Şu Salioniy de sigarasıyle burasını amma kokuttu ha! (*Şaşarak*) A, a, a! Baron uyuyor. Baron, Baron!

TUZENBAH — (*Uyanarak*) Amma da yorulmuşum ha! Tuğla fabrikası... Sakın sayıkladığımı sanmayınız, sahiden yakında tuğla fabrikasına gidiyorum. Çalışmağa başlayacağım. Meseleyi konuştuk bile. (*İrina'ya sevgiyle*) Ne kadar solgun, ne kadar harikulâde, ne kadar güzelsiniz!... Bana öyle geliyor ki, solgunluğunuz, tıpkı bir ışık gibi, karanlıkları aydınlatıyor, üzgünsünüz. Hayattan hoş-

nut değilsiniz... Oh, gelin birlikte gidelim. Birlikte çalışalım.

MÂŞA — Nikolay Lvoviç... Gidin buradan.

TUZENBAH — (*Gülerek*) Siz burada mısınız? Hiç birşey görmüyorum. (*İrina'nın elini öper*) Allaha ısmarladık, ben gidiyorum. Şimdi size bakıyorum da, epey zaman önce, isim gününüzde, cesaretle, neşeyle çalışmanın verdiği zevkten sözedişiniz hatırıma geliyor. Hayat o zaman bana ne parlak görünmüştü. Şimdi o nerede kaldı? (*İrina'nın elini öper*) Gözleriniz yaşlı... Gidip yatınız. Artık şafak söküyor... Sabah oluyor.. Ah, uğrunuza hayatımı vermem mümkün olsa...

MÂŞA — Nikolay Lvoviç, gidiniz! Artık çok oluyorsunuz.

TUZENBAH — Gidiyorum. (*Çıkar.*)

MÂŞA — (*Yatarak*) Fiydor, sen uyuyor musun?

KULIGİN — Ne var?

MÂŞA — Eve gitsen daha iyi olur.

KULIGİN — Benim sevgili Mâşa'm, benim aziz Mâşa'm...

İRİNA — Zavallı çok yorgun. Burada biraz dinlensin Fedya.

KULIGİN — Şimdi gidiyorum. Benim karıcığım iyidir. Güzeldir. Seni seviyorum, biriciğim.

MÂŞA — (*Öfkeli*) Amo, amas, amat, amamus, amatis, amant*.

KULIGİN — (*Güler*) Yok ama, karım gerçekten de

*Aslında Latince yazılmıştır: «Seviyorum, seviyorsun, seviyor... v.b.» anlamına gelir.

eşsizdir. Seninle evleneli yedi yıl olduğu halde, bana sanki daha dün evlenmişim gibi geliyor. Namusumla temin ederim ki böyle.. Hayır ama, sen gerçekten de eşsiz bir kadınsın... Ben memnunum, ben memnunum... ben memnunum.

MÂŞA — Bıktım.. bıktım.. bıktım.. (*Doğrulur ve oturarak konuşur.*) İşte bir türlü aklımdan çıkmıyor. Bayağı sinirime dokunuyor.. Bir çivi gibi beynimi deliyor. Susmayacağım. Andrey'den sözediyorum. Bu evi bankaya ipotek ettirmiş, bütün paraları da karısı elinden almış. Oysa ev yalnız onun değil, dördümüzün malı.. Namuslu bir insansa bunu bilmesi gerek.

KULIGİN — İşin mi yok Mâşa... Senin nene gerek? Andrüşa gırtlağına kadar borç içinde... Allah yardımcısı olsun.

MÂŞA — Ama ne olursa olsun, insanı sinirlendiren bir şey. (*Yatar.*)

KULIGİN — Biz fakir değiliz... ben çalışıyorum... Liseye gidiyorum. Sonra, derslerim var. Ben namuslu, basit bir insanım... lâtince: Ominia mea mecum porto* denildiği gibi.

MÂŞA — Benim hiçbir şeye ihtiyacım yok.. Ama haksızlık sinirime dokunuyor. (*Küçük bir sessizlik*) Haydi sen git Fiyodor.

KULIGİN — (*Mâşa'yı öperek*) Sen yorulmuşsun, yarım saatçik dinlen... Ben öte yandan oturur seni beklerim... Uyu. (*Gider.*) Ben memnunum... ben memnunum... ben memnunum. (*Çıkar.*)

* Fakirin malı yanında gerek (bütün malımı yanımda taşırım).

İRİNA — Gerçekten şu bizim Andrey, bu kadının elinde nasıl da soysuzlaştı, nasıl gücünü yitirdi, ihtiyarladı. Bir zamanlar profesör olmağa hazırlanıyordu. Dün baktım da nihayet şehir meclisi yönetim kurulu üyeliğine seçildiği için bayağı övünüyordu. Andrey, şehir meclisi yönetim kurulu üyesi, Protopopov onun başkam... Bütün şehir bunu konuşuyor ve alay ediyor. Hiçbir şey bilmeyen, görmeyen yalnız bir Andrey var. Bakın herkes yangına koştuğu halde Andrey odasında oturmuş, en küçük bir ilgi bile göstermiyor, sadece keman çalıyor. (*Sinirli*) Ama müthiş, müthiş bir şey. (*Ağlar*) Hayır hayır, artık dayanamayacağım... dayanamayacağım artık...

(*Olga girer, kendi masasının üzerini toplar.*)

İRİNA — (*Yüksek sesle hıçkırır.*) Beni atın, atın beni.. artık dayanamayacağım...

OLGA — (*Korkmuş bir halde*) Ne oluyorsun, ne oluyorsun İrina'cığım?

İRİNA — (*Hıçkırarak*) Nereye? Bunların hepsi nereye gitti? Ne oldular? Ah aman Yarabbi, aman Yarabbi. Hepsini unutmuşum... Hepsini, hepsini. Kafamın içindekiler karmakarışık olmuş... İtalyanca pencereye ya da tavana ne derlerdi, unutmuşum... Her şeyi unutuyorum, her gün unutuyorum... Hayatsa geçip gidiyor, hem de hiç dönmemek üzere... Biz hiçbir zaman, hiçbir zaman, Moskova'ya gitmeyeceğiz. Ben görüyorum, gitmeyeceğiz!.

OLGA — Canım, canım, kardeşim!

İRİNA — Çalışamıyorum.. Artık çalışamayacağım.

Yeter, yeter.. telgrafçılık yaptım. Şimdi de belediyede çalışıyorum. Bana verilen her işten tiksiniyorum, hepsini hor görüyorum. Artık yirmi dördüme bastım, çoktandır alışıyorum. Beynim kurudu. Zayıfladım. Çirkinleştim. İhtiyarladım. Hepsi, hepsi boş, hiç, hiçbir zevk duymuyorum. Oysa zaman geçiyor ve bana öyle geliyor ki, insan gerçek hayattan, güzel hayattan, her geçen gün biraz daha uzaklaşarak bir uçuruma yuvarlamıyor, umutsuzluk içindeyim. Nasıl olup da yaşadığımı, nasıl olup da kendimi öldürmediğimi bir türlü anlayamıyorum.

OLGA — Ağlama, ağlama kızım! Beni üzüyorsun.

İRİNA — Ağlamıyorum, ağlamıyorum. Peki, peki. Bak işte ağlamıyorum artık, peki, peki...

OLGA — Sevgilim. Bir abla, bir arkadaş olarak beni dinlersen, Baronla evlen.

İRİNA — (*Sessizce ağlar.*)

OLGA — Hem sen ona saygı gösteriyor, çok değer veriyorsun. Çirkin olmasına çirkin ama, öylesine namuslu, öylesine temiz bir adam ki.. Sonra insanlar sevdikleri için değil, ama ödevlerini yapmış olmak için evlenirler. Ben kendi hesabıma böyle düşünüyorum. Ben, sevmeden kocaya varırdım. Kim olursa olsun, beni isteyenle, evlenirdim. Yeter ki namuslu bir insan olsun. Hattâ bir ihtiyara bile varırdım.

İRİNA — Hep Moskova'ya gitmeği, asıl aradığım, hayalimde yaşattığım insanı orada bulmayı umdum. Meğer, hepsi, hepsi boşmuş...

OLGA — (*Kızkardeşini kucaklar*) Canım benim, güzelim benim, ben her şeyi anlıyorum. Baron Nikolay Lvoviç, askerlikten çıkıp sivil elbise ile bize geldiği zaman bana öylesine çirkin görünmüştü ki, ağlamaktan kendimi alamamıştım. Adamcağız bana: «Niçin ağlıyorsunuz?» diye sormuştu. Niçin ağladığımı ben ona nasıl söyleyebilirdim? Ama Allah kısmet eder de seninle evlenirse ben buna çok sevineceğim. Bu bambaşka bir şey.

(*Nataşa elinde mum konuşmaksızın sağ kapıdan çıkarak sol kapıya girer.*)

MÂŞA — (*Otururak*) Öyle bir eda ile yürüyor ki, sanki yangını o çıkarmış.

OLGA — Sen aptalsın, Mâşa. Ailemizin en aptalı sensin Mâşa. Rica ederim beni bağışla. (*Küçük bir sessizlik*)

MÂŞA — Sevgili kardeşlerim. Size bir sırrımı açıklamak istiyorum. Ruhum acılar içinde kıvranıyor. Size bir sırrımı açıklayacağım. Ama sizden başkasına asla... Şimdi, hemen şu anda söyleyiverece-ğim. (*Alçak bir sesle*) Bu, benimle ilgili bir sır. Ama siz her şeyi bilmelisiniz. Artık kendimi tutamayacağım. (*Küçük bir sessizlik*) Seviyorum! Seviyorum... Ben o adamı seviyorum.. Az önce siz onu görmüştünüz. Hem saklayacak ne var sanki? Sizin anlayacağınız ben, Verşinin'i seviyorum.

OLGA — (*Paravana arkasındaki yatağına gider.*) Bırak bunları, ben nasıl olsa söylediklerini dinlemiyorum.

MÂŞA — Ne yapalım? (*Başını iki elleri arasına alır.*) Verşinin önceleri bana tuhaf bir adam olarak göründü... Sonraları ona acımağa başladım. Daha sonra da sevdim. Onu, sesiyle, sözleriyle, bütün mutsuzluklarıyle, iki kızı ile sevdim.

OLGA — (*Paravananın arkasından*) Boşuna söylüyorsun. Ben dinlemiyorum. Ne saçmalar söylersen söyle. Ben nasıl olsa dinlemiyorum.

MÂŞA — Eeeeh.. Budala Olga. Seviyorum, demek ki alnımın yazısı böyle imiş. Demek ki nasibim buymuş. O da beni seviyor.. Bütün bunlar korkunç şeyler değil mi? Bu çirkin bir şey değil mi? (*İrina'yı elinden yakalar ve kendine çeker.*) Oh sevgilim. Biz ömrümüzü nasıl geçireceğiz? Halimiz ne olacak? İnsan her hangi bir romanı okuduğu zaman, bütün okudukları ona eski, bilinen şeylermiş gibi görünür. Ama kendimiz âşık olunca kimsenin hiçbir şey bilmediğini, her şeye kenmizin karar vermek zorunda olduğumuzu anlarız. Sevgili kardeşlerim: İçimdekileri döktüm. Şimdi döktüm. Şimdi artık susacağım, Gogol'un delisi gibi susacağım! Susun! Susun!

(*Arkasında Ferapont olduğu halde Andrey girer*)

ANDREY — (*Öfkeli*) Ne istiyorsun anlamıyorum?

FERAPONT — (*Kapıda, sabırsızlıkla*) Size belki de on sefer söyledim Andrey Sergeyeviç.

ANDREY — Birincisi bana Andrey Sergeyeviç değil, ekselans demen gerek.

FERAPONT — Ekselans, itfaiyeler dereye gitmek için

bahçeden geçmelerine izin vermenizi rica ediyorlar. Öte yandan dolaşmak cehennem azabı.

ANDREY — Olur. Git onlara, olur de. (*Ferapont gider*) Artık usanç verdiler. Olga nerede? (*Olga paravananın ardından çıkar*) Senden dolabın anahtarını istemeğe gelmiştim... Benimkini kaybettim. Sende böyle küçük bir anahtar olacak. (*Olga, hiçbir şey söylemeden ona anahtarı verir. İlina paravananın arkasındaki yatağına gider. Sessizlik.*)

ANDREY — Ne büyük bir yangın. Şimdi sönmeğe yüz tuttu. Allah belâsını versin, şu Ferapont da beni sinirlendirdi. Ona anlamsız şeyler söyledim: Ekselans... (*Küçük bir sessizlik*) Kuzum Olga, sen neye susuyorsun? (*Sessizlik*) Artık şu mânasızlıkları bırak da, surat asmaktan vazgeç! Mâşa sen buradasın, değil mi? İrina sen de? Şu halde çok güzel. Her şeyi açıkça, dobra dobra konuşahm. Siz benden ne istiyorsunuz?

OLGA — Andrüşa, vazgeç, yarın konuşalım. (*Heyecanla*) Ne korkunç bir gece!...

ANDREY — (*Çok utanmış*) Heyecanlanma. Ben büyük bir soğukkanlılıkla size soruyorum: Benden ne istiyorsunuz, açıkça söyleyin?

VERŞİNİN'İN SESİ — Tram - tam - tam!...

MÂŞA — (*Kalkar, yüksek sesle*) Tra - ta - ta! (*Olga'ya*) Allaha ısmarladık, Olga, Allah yardımcın olsun (*Paravananın arkasına gider, İrina'yı öper*) Allah rahatlık versin. Allaha ısmarladık Andrey. Git buradan... Baksana yorgunlar... Yarın konuşursunuz. (*Gider.*)

OLGA — Gerçekten, Andrüşa, bunu yarına kadar erteleyelim. (*Paravananın arkasına, kendi yatağına geçer.*) Artık uyku zamanı geldi.

ANDREY — Hemen söyleyip gideceğim. Şimdi!... Birincisi: Sizin Nataşa'ya, karıma karşı bir kuyruk acınız var. Daha evlenişimizin ilk gününden beri bunun farkındayım. Nataşa, namuslu, çok iyi, dürüst ve soylu bir insan... İşte benim düşüncem. Ben karımı seviyor ve sayıyorum. Anlıyor musunuz, onu sayıyorum. Hem başkalarının da ona saygı göstermesini istiyorum. Tekrar ediyorum. Karım namuslu, soylu bir insandır. Sizin bütün hoşnutsuzluğunuz, mazur görün ama, bir şımarıklıktan başka, bir şey değil... (*Sessizlik*) İkincisi: Siz galiba benim profesör olmayışıma, bilimle uğraşmayışıma kızıyorsunuz... Ama ben şehir meclisinde çalışıyorum... Şehir meclisi idare kurulu üyesiyim. Ben bu ödevimi de, bilime hizmet etmek kadar kutsal ve yüksek görüyorum. Ben şehir meclisi idare kurulu üyesiyim, ve şunu bilin ki, bununla göğsüm kabarıyor. (*Küçük bir sessizlik*) Üçüncüsü: Şunu da söylemek isterim ki... ben sizden izin almadan evi ipotek ettirdim. Bu konuda suçluyum, evet... Affınızı rica ederim. Borçlarım beni bunu yapmağa zorladı. Otuz beş bin ruble borçluydum. Artık oynamıyorum. Çoktan bıraktım. Kendimi haklı çıkarmak için söyleyebileceğim biricik şey şudur: Siz kızsınız, yetim maaşı alıyorsunuz... Oysa benim hiç bir kazancım yoktu. (*Küçük bir sessizlik.*)

KULIGİN — (*Kapıda*) Mâşa burada yok mu? (*Telâşla*) Peki, ya nerede? Tuhaf şey... (*Gider.*)

ANDREY — Dinlemiyorlar.. Nataşa eşsiz, namuslu bir insan... (*Sessizce sahnede dolaşır. Sonra durur.*) Evlendiğim zaman mutlu olacağımızı sanmıştım... Hepimizin mutlu olacağımızı sanmıştım, ama, aman Yarabbi!.. (*Ağlar*) Sevgili kardeşlerim, aziz kardeşlerim, bana inanmayın, bana inanmayın. (*Çıkar gider.*)

KULIGİN — (*Kapıda telâşlı bir halde*) Mâşa nerede? Mâşa burada değil mi?... Şaşılacak şey. (*Gider.*)

(*Çanlar çalınmaktadır. Sahne boştur.*)

İRİNA — (*Paravananın ardından*) Olia! Şu döşemelere vuran kim?...

OLGA — Doktor İvan Romaniç olacak... Sarhoş...

İRİNA — Ne üzüntülü bir gece... (*Sessizlik*) Olia... (*Paravananın arkasından bakar.*) Duydun mu? Tugay buradan kalkıyormuş, uzak bir yere gidiyormuş.

OLGA — Bir söylentiden başka bir şey değil.

İRİNA — O zaman yapyalnız kalacağız Olia!...

OLGA — Ne olacak?

İRİNA — Sevgilim, ben Baronu sayıyor, ona değer veriyorum. Çok iyi bir adam... Onunla evlenmeğe razıyım... Yeter ki Moskova'ya gidelim. Sana yalvarırım, Moskova'ya gidelim. Dünyada Moskova'dan iyi hiçbir şey yok... Gidelim Olia! Gidelim!...

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

(Prozorof'ların evlerinin eski bahçesi. Bitiminde ırmak görünen çam ağaçlarından uzun bir yol... Irmağın karşı kıyısında bir orman... Sağda evin terası... Burada, masanın üzerinde şişe ve kadehler var. Belli ki az önce şampanya içilmiştir. Gündüz, saat on iki. Arasıra sokaktan ırmağa giden birtakım insanların bahçeden geçtikleri görülür. Acele acele beş asker geçer. Çebutıkin, bütün perde boyunca sürüp giden neşeli, uslu bir ruh hali içinde bahçede bir koltukta oturmakta ve çağrılmasını beklemektedir. Başında kasket, elinde bir baston vardır. Terasda, ayakta İrina; boynunda nişan, bıyıkları kesilmiş bir halde Kulıgin ile Tuzenbah, aşağıya inmekte olan Fedotik ile Rode'yi geçirmektedirler. Subayların ikisi de seferî bir kılıktadır.)

TUZENBAH — *(Fedotik ile öpüşür.)* Siz iyi bir çocuksunuz. Sizinle öyle iyi arkadaşlık ettik ki...

(*Rode ile öpüşür*) Bir daha... güle güle, dostum.

İRİNA — Yine görüşelim!.

FEDOTİK — Yine görüşelim değil, Elveda! Biz artık bir daha hiç görüşemeyeceğiz..

KULIGİN — Belli olmaz!... (*Gözlerini kurular, gülümser.*) İşte ben de ağlamağa başladım.

İRİNA — Bir gün gelir karşılaşırız.

FEDOTİK — On-on beş yıl sonra mı? İyi ama o zaman birbirimizi zor tanıyacağız, soğuk soğuk selâmlaşacağız.. (*Fotoğraflarını çeker.*) Durun... Son bir defa daha...

RODE — (*Tuzenbah'ı kucaklar*) Artık bir daha görüşemeyeceğiz.. (*İrina'nın elini öper.*) Ettiğiniz bütün iylikler için, hepsi için teşekkürler...

FEDOTİK — (*Canı sıkılmış bir halde*) Dur canım!...

TUZENBAH — İnşallah görüşürüz. Bize mektup yazın... Ne olursa olsun yazın.

RODE — (*Bahçeye bir göz atar*) Elveda ağaçlar... (*Bağırır*) Hop-hop... (*Küçük bir sessizlik*) Elveda yankı!

KULIGİN — Ne olacak canım, Polonya'da evlenirsiniz... Polonyalı karınız sizi kucaklar ve «Kohane»* der (*Güler*).

FEDOTİK — (*Saate bakar*) Bir saatten az vaktimiz kaldı. Bizim bataryadan yalnız Salioniy mavna ile gidecek. Biz ise asıl birlikle gidiyoruz. Bugün üç batarya gidiyor, yarın da üç batarya gidecek. Böylece şehre sessizlik, ıssızlık çökecek...

TUZENBAH — Ve korkunç bir can sıkıntısı.

* Polonezce «Sevgilim» demektir.

RODE — Kuzum, Maria Sergeyevna nerede?

KULIGİN — Mâşa bahçede.

FEDOTİK — Onunla da vedalaşmak gerek.

RODE — Elveda!... Gideyim bari, yoksa ağlayacağım... (*Hızla Tuzenbah'ı ve Kulıgin'i kucaklar, İrina'nın elini öper.*) Burada çok güzel yaşadık.

FEDOTİK — (*Kulıgin'e*) Size küçük bir hâtıra: Bir bloknotla küçük bir kalem... Biz buradan, dere boyunca gidelim..

(*Arkalarına dönüp dönüp bakarak giderler.*)

RODE — (*Bağırır*) Hop - hop!

KULIGİN — (*Bağırır*) Elveda!

(*Sahnenin derinliğinde, Fedotik'le Rode, Mâşa'ya rastlarlar. Onunla vedalaşırlar. Mâşa da onlarla yürür.*)

İRİNA — Gittiler... (*Terasın alt basamağına oturur.*)

ÇEBUTIKİN — Benimle vedalaşmayı unuttular.

İRİNA — Peki siz ne diye vedalaşmadınız?

ÇEBUTIKİN — Ne bileyim işte, ben de unuttum. Zaten yakında gene onlarla görüşeceğim. Yarın gidiyorum, evet... daha bir günüm kaldı. Bir yıl sonra beni emekliye ayıracaklar, kalkıp yine buraya geleceğim.. Ömrümün son günlerini sizin yammzda geçireceğim. Emekliliğime topu topu bir yıl kaldı... (*Cebine bir gazete kor, bir başkasını çıkarır.*) Yanınıza gelip yaşayışımı kökünden değiştireceğim.. sessiz, uysal, nazik bir adam olup çıkacağım.

İRİNA — Ne biçim olursa olsun.. yaşantınızı bir değiştirmeniz gerek.

ÇEBUTIKİN — Evet. Hissediyorum, (*Hafifçe bir şarkı mırıldanır.*) Tarara... bumbiya...

KULIGİN — Yola gelmez bir adamdır İvan Romaniç. Yola gelmez bir adam.

ÇEBUTIKİN — Yanınıza gelip biraz öğrencilik etmeliyim, o zaman belki düzelirim.

İRİNA — Fiyodor bıyıklarını tıraş ettirmiş... Görmeye katlanamıyorum.

KULIGİN — Ne olmuş?

ÇEBUTIKİN — Suratınızın şimdi neye benzediğini söylerdim, ama söyleyemem.

KULIGİN — Ne yapalım! Böyle alışılmış, Modus Vivendi.* Bizim direktörün bıyıkları kesiktir, ben de müfettiş olunca bıyıklarımı yürütüverdim. Ama kimsenin hoşuna gitmiyormuş, o da bana vız gelir. Ben memnunum, ha bıyığım olmuş, ha olmamış, ben memnunum. (*Oturur.*)

(*Andrey sahnenin derinliğinde bir çocuk arabası içinde, uyuyan bir çocuk geçirir.*)

İRİNA — İvan Romaniç, şekerim, tontonum, çok merak ediyorum. Siz dün bulvarda mıydınız? Orada neler oldu?

ÇEBUTIKİN — Neler mi oldu? Hiçbir şey olmadı. Saçma sapan şeyler.. (*Gazetesini okur.*) Önemsiz şeyler.

KULIGİN — Anlattıklarına göre güya Baron ile Salioniy dün bulvarda, tiyatronun yakınlarında karşılaşmışlar.

* Aslı latincedir. Burada *Hayat icabı* anlamına gelir.

TUZENBAH — Gevezelik istemez. Anlatacak ne vardı sanki? (*Elini sallar ve evin içine girer.*)

KULIGİN — Tiyatronun yakınlarında Salioniy Barona çatmağa başlamış, Baron da dayanamamış Salioniy'e ağır birkaç söz söylemiş.

ÇEBUTIKİN — Bilmiyorum. Bunların hepsi de saçma şeyler.

KULIGİN — Meslek okullarından birinde öğretmen, bir kompozisyonun üzerine «Çepuha* (Renyxa)» diye yazmış. Öğrenci bunu latince sanarak «Renyxa» diye okumuş. (*Güler.*) Gülünç şey. Söylediklerine göre, Salioniy İrina'ya âşıkmış. Bundan ötürü de, güya, Barondan nefret ediyormuş. Pek tabiî bir şey. İrina çok iyi bir kız. Hattâ Mâşa'ya bile benziyor, onun gibi düşüncelidir. Yalnız sen daha yumuşak huylusun İrina. Gerçi Mâşa da çok iyi huyludur. Ben Mâşa'yı çok seviyorum.

(*Sahnenin ötesinde, bahçenin derinliklerinden, Aûû... aû.. hop.. hop sesleri duyulur.*)

İRİNA — (*İrkilir.*) Bilmem ki, bugün de her şey beni korkutuyor. (*Küçük bir sessizlik*) Her şeyim hazır... Öğleden sonra eşyalarımı gönderiyorum. Yarın Baronla nikâhımız kıyılıyor... Aynı gün tuğla fabrikasına hareket ediyoruz. Öbür gün artık okuldayım, yeni bir hayat başlıyor. Herhalde Tanrı bana yardım eder. Öğretmenlik sınavını

* *Çepuha:* Türkçe «saçma» anlamına gelir.

verdiğim zaman sevinçten, mutluluktan ağlamıştım bile. (*Küçük bir sessizlik*) Eşyalarımı alacak araba şimdi nerde ise gelir.

KULIGİN — Her şey iyi hoş ama, bütün bunlar pek de ciddî görünmüyor. Sadece birtakım düşünceler... İşin ciddî yanı az. Bununla birlikte bütün kalbimle dilerim.

ÇEBUTIKİN — (*Duygulu*) Benim iyi kızım, benim güzel kızım, altın kızım... Bizden çok, çok ilerdesiniz. Size erişmek imkânsız. Ben şimdi, ihtiyarlayıp artık uçamayan göçebe bir kuş gibi geride kaldım. Uçun sevgilim! Allahın yardımı ile uçun. (*Küçük bir sessizlik*) Fiyodor İliç, siz bıyıklarınızı boşuna kesmişsiniz.

KULIGİN — Ey, yeter artık. (*İçini çeker.*) İşte bugün askerler gidiyor. Her şey yine eskisine dönecek. Ne derlerse desinler, Mâşa iyi ve namuslu bir kadın. Ben onu çok seviyor, talihime şükrediyorum. İnsanların kaderi çeşitli oluyor. Vergi dairesinde Kozirev adında biri var, birlikte okumuştuk. Ut consecutivum'u bir türlü anlayamadığı için lise beşinci sınıfından mektepten kovmuşlardı. Şimdi korkunç bir sefalet içinde yuvarlanıp gidiyor. Üstelik hasta da. Ona rastladığım zaman «Günaydın Ut consecutivum» diyorum. Evet, sahiden consecutivum diyor ve öksürüyor. Oysa bak işte, ömrüm boyunca talihim bana yardım etti. Ben talihli bir adamım. Hattâ ikinci dereceden Stanislâv nişanını bile aldım. Elâleme de Ut cansecutivum okutuyorum. Hiç

şüphe yok ki, ben akıllı bir adamım, hem de birçoklarından daha akıllıyım. Ama mutluluk bunda değil.

(*Evin içinde, piyanoda «Bakirenin duası»nı çalarlar.*)

İRİNA — Yarın akşam artık bu «Bakirenin duası»nı işitmeyeceğim... Artık Protopopov'a rastlamayacağım. (*Küçük bir sessizlik*) Oysa Protopopov salonda oturuyor, bugün de gelmiş.

KULIGİN — Müdire daha gelmedi mi?

İRİNA — Gelmedi. Çağırmaları için adam gönderdik. Burada Olga'sız bir başıma yaşamanın benim için ne kadar güç olduğunu bir bilseniz, Olga lisede yatıp kalkıyor. Yapacak bir işim yok... Oturduğum odadan da tiksiniyorum. Ben şöyle karar verdim: Eğer Moskova'ya gitmem kısmet değilse, demek ki bu böyle olacak.. Kader böyleymiş... Elden ne gelir?... Her şey Allahın isteğine bağlı. Bu doğru. Nikolay Lvoviç bana evlenme teklifinde bulundu. Ee, ne yapalım?... Düşündüm, kararımı verdim. İyi bir adam... Birdenbire, âdeta ruhum kanatlanmış gibi oldu. Neşelendim. Kendimi hafiflemiş hissettim. İçimde yeniden çalışma isteği uyandı. Ama işte dün bir şeyler oldu. Önüme bir esrar perdesi çekildi.

ÇEBUTIKİN — Renyxa, saçma.

NATAŞA — (*Pencereden*) müdire.

KULIGİN — Müdire geldi. Gidelim. (*İrina ile birlikte eve girerler.*)

ÇEBUTIKİN — (*Hafifçe bir şarkı mırıldanarak gazete okur.*)

(*Mâşa yaklaşır. Sahnenin derinliğinden Andrey'in bir çocuk arabası çektiği görülür.*)

MÂŞA — Burada oturup duruyor.

ÇEBUTIKİN — Ne olmuş?

MÂŞA — (*Otururak*) Hiç... (*Küçük bir sessizlik*) Annemi seviyor muydunuz?

ÇEBUTIKİN — Pek çok...

MÂŞA — O da sizi seviyor muydu?

ÇEBUTIKİN — (*Bir duraklamadan sonra*) Artık orasını pek hatırlamıyorum.

MÂŞA — Benimki burada mı? Bir zamanlar bizim ahçı kadın Marfa bekçisi için «Benimki» derdi. Benimki burada mı?

ÇEBUTIKİN — Daha gelmedi.

MÂŞA — İnsan mutluluğu parçalı olarak, damla damla tadıp sonra benim gibi kaybedince yavaş yavaş kabalaşıyor. Kötü bir insan olup çıkıyor. (*Eliyle göğsünü göstererek*) Buran sızlıyor. (*Bir çocuk arabasını sürmekte olan kardeşi Andrey'e bakarak*) İşte kardeşimiz Andrey. Bütün umutlarımız kırıldı. Binlerce insan çanı kaldırıp yerine koymuş, bir yığın para ve emek harcanmış, derken çan birdenbire düşüp kırılmış. Ne oldu, nasıl oldu demeğe vakit kalmadan. İşte Andrey de bunun gibi.*

*Moskova'da, Kremlin sarayının bahçesinde, içine 20-30 kişi sığabilen bir tarafı kırılmış kocaman bir çan vardır. Birkaç metre çapında olan bu çan, bin bir emek sarf edilerek Kremlin kilisesinin kulesine takılırken düşüp kırılmış. İşte Mâşa'nın kastettiği bu çandır.

ANDREY — Şu evin içi ne zaman sessizliğe kavuşacak. Öyle bir gürültü patırdı var ki.

ÇEBUTIKİN — Yakında. (*Saatine bakar.*) Benim saatim antikadır, çalar. (*Saatini kurar, saat çalmağa başlar.*) Birinci, ikinci ve beşinci bataryalar tam saat birde gidiyorlar. (*Küçük bir sessizlik.*) Bense yarın gideceğim.

ANDREY — Büsbütün mü gidiyorsunuz?

ÇEBUTIKİN — Bilmiyorum. Belki bir yıl sonra dönerim. Hoş şeytan bilir ya... ama bence bir. (*Uzaklarda bir yerde çalınan harp ve keman sesi gelmektedir.*)

ANDREY — Şehir boşalacak. Âdeta mezara girmiş gibi bir hal alacak... (*Küçük bir sessizlik.*) Dün tiyatronun yanında bir şeyler olmuş... Herkes bundan sözediyor. Oysa benim haberim yok.

ÇEBUTIKİN — Yok bir şey.. Saçma... Salioniy Baron'a çatmış, Baron da buna dayanamamış, Salioniy'e hakaret etmiş.. Sonunda iş öyle bir hal almış ki Salioniy Baronu düelloya çağırmak zorunda kalmış. (*Saatine bakar.*) Galiba vakit geldi. Saat yarımda beylik korulukta, şu derenin ötesinde görünen yerde pif.. paf. (*Güler.*) Salioniy kendisini Lermontov olarak görüyor. Hattâ şiir bile yazıyor... Şaka maka derken bu üçüncü düellosu...

MÂŞA — Kimin?

ÇEBUTIKİN — Salioniy'nin.

MÂŞA — Ya Baronun?

ÇEBUTIKİN — Ne olmuş Barona?

MÂŞA — Kafamın içi karmakarışık... Ama bunu yap-

malarına izin vermemeli. Baronu yaralayabilir, ya da öldürebilir.

ÇEBUTIKİN — Baron iyi bir adam. Ama bir Baron fazla ya da eksik olmuş ne çıkar? Varsın ölsün... ne çıkar? (*Bahçenin ötesinden aûû.. hop.. hop sesleri duyulur.*) Bekle bakalım. Skvortsov bağırıyor... Düello tanığı kayıkta bekleyip duruyor. (*Küçük bir sessizlik.*)

ANDREY — Bence düello etmek de, düelloda bulunmak da, hattâ doktor niteliğiyle de olsa, düpedüz ahlâksızlıktır.

ÇEBUTIKİN — Öyle gibi geliyor. Biz yokuz, dünyada hiçbir şey yok.. Biz yokuz. Ama bize varmışız gibi geliyor... Hepsi bir.

MÂŞA — İşte böyle, her Allahın günü konuşurlar, konuşurlar. (*Dolaşır.*) Öyle bir iklimde yaşıyoruz ki her an kar yağabilir. Üstelik bir de bu laflar. (*Duraklar.*) Eve gitmeyeceğim, oraya gidemem. Verşinin geldiği zaman bana haber veriniz. (*Ağaçlıklı yoldan yürür.*) İşte, göçebe kuşlar da uçuyor artık.. (*Göğe bakar*) Kuğular mı, yabani kazlar mı, benim sevimli kuşlar mı, mutlu kuşlarım.

(*Gider*)

ANDREY — Evimiz boşalacak. Subaylar gidiyor, siz gidiyorsunuz... kızkardeşim evlenecek.. Evde bir başıma yalnız ben kalıyorum.

ÇEBUTIKİN — Ya karınız?

(*Elinde kâğıtlar olduğu halde Ferapont girer.*)

ANDREY — Karım, karımdır. Benim karım namus-

ludur, dürüsttür, iyidir. Ama onda, kendisini kör, tüylü bir hayvan haline sokan, öylesine alçaltan bir şey var... Her halde karım bir insan değil... İçimdekileri açabileceğim biricik insan olarak, size söylüyorum: Ben Nataşa'yı seviyorum. Bu, böyle... Ama kimi zaman o bana çok bayağı görünüyor... o zaman kendimi kaybediyor, onu niçin, neden sevdiğimi, ya da hiç değilse, sevmiş olduğumu bir türlü anlayamıyorum.

ÇEBUTIKİN — (*Kalkar.*) Kardeş, yarın ben gidiyorum. Belki de bir daha hiç görüşemeyiz. İşte sana benim öğüdüm, dinle: Şapkanı başına geçir, eline bir baston al, buradan çıkıp git! Arkana bakmadan yürü, yürü... Ne kadar uzağa gidersen o kadar iyi olur.

(Salioniy, yanında iki subay olduğu halde sahnenin derinliğinden geçer. Çebutikin'i görünce ona doğru yürür, subaylar yollarına devam ederler.)

SALİONİY — Doktor, vakit geldi.. Saat yarım. (*Andrey'le selâmlaşır.*)

ÇEBUTIKİN — Şimdi, şimdi. Hepinizden bıktım. (*Andrey'e dönerek*) Beni arayan olursa Andrüşa, hemen şimdi döneceğimi söylersin... (*İçini çeker.*) Ohö-ohö-ohö..

SALİONİY — Ah, demeğe bile vakit bulmadan, ayı üzerine çullandı... (*Doktorun peşinden yürür.*) Ne öksürüp tıksırıyorsun ihtiyar?...

ÇEBUTIKİN — Haydi bakalım.

SALİONİY — Sağlığın nasıl?

ÇEBUTIKİN — (*Öfkeli*) İnek yağı gibi...

SALİONİY — İhtiyar boşuna heyecanlanıyor... Çok ileri gidecek değilim, onu sadece bir çulluk gibi zımbalayıvereceğim. (*Bir esans şişesi çıkarır ve eline döker.*) Bugün bütün şişeyi boşalttığım halde ellerim yine kokuyor. Ellerimde bir leş kokusu var. (*Küçük bir sessizlik*) İşte böyle. Şu mısraları hatırlıyor musunuz:

O âsidir, fırtına ister,
Güya fırtınada sükûn vardır.*

ÇEBUTIKİN — Evet.. Ah bile demeğe vakit bulamadan ayı üzerine çullandı. (*Salioniy ile birlikte çıkarlar.*)

(*«Aû! Hop!» diye bir ses duyulur. Andrey ile Ferapont girerler.*)

FERAPONT — İşte bu kâğıtlar imzalanacak..

ANDREY — (*Sinirli*) Beni rahat bırak.. Bırak beni, sana yalvarırım. (*Çocuk arabasıyle birlikte uzaklaşır.*)

FERAPONT — İyi ama bu kâğıtlar imzalansın diye yazıldı. (*Sahnenin derinliğine gider.*)

(*İrina ve başında hasır şapka olduğu halde Tuzenbah girerler. «Aû, Mâşa, Aû» diye bağırarak Kulıgin sahneden geçer.*)

TUZENBAH — Şehirde, askerî birliğin gidişine sevinen biricik insan bu olsa gerek...

İRİNA — Pek tabiî. (*Küçük bir sessizlik*) Şimdi bizim şehir boşalacak.

* Lermontov'un *Yelken* adlı şiirinden iki dize.

TUZENBAH — Sevgilim, ben şimdi gelirim.

İRİNA — Nereye gidiyorsun?

TUZENBAH — Şehre gitmek zorundayım... Sonra arkadaşları geçirmem gerek.

İRİNA — Doğru söylemiyorsun, Nikolay. Sen bugün niçin böyle dalgınsın? (*Küçük bir sessizlik*) Dün tiyatronun orada ne oldu?

TUZENBAH — (*Sabırsızlığı gösteren birtakım davranışlarda bulunur.*) Bir saat sonra döneceğim, yine senin yanında olacağım. (*İrina'nın ellerini öper.*) Benim bir tanem (*Uzun uzun İrina'nın yüzüne bakar.*) Sana âşık olalı beş yıl oluyor, ama hâlâ buna alışamadım. Her geçen gün bana daha güzel görünüyorsun... Ne güzel, ne şahane saçlar... Ya gözlerin!... Yarın seni alıp götüreceğim... Çalışacağız... Zengin olacağız! Hayallerim gerçekleşecek.. Sen mutlu olacaksın. Ama bir nokta var, bir nokta: Sen beni sevmiyorsun!

İRİNA — Ama bu benim elimde olan bir şey değil ki... Senin karın olacağım, sana bağlı, sana sadık olacağım... Ama sevgi yok, ne yapayım?... (*Ağlar*) Ömrümde bir defa olsun sevmedim. Oh, aşkı ne kadar hayâl ettim!... Ne kadar zamandır onu hayâl ediyorum, gece, gündüz... Ama kalbim, anahtarı kaybolmuş kilitli, değerli piyanolara benziyor. (*Küçük bir sessizlik*) Bakışların üzüntülü.

TUZENBAH — Bütün gece uyumadım. Hayatımda, beni korkutabilecek, korkunç hiçbir şey yok. Yalnız bu kaybolmuş anahtar ruhuma acı veriyor,

bana uykuyu haram ediyor. Bana bir şeyler söyle! (*Küçük bir sessizlik*) Bana bir şeyler söylesene!

İRİNA — Ne söyleyeyim?... Ne?

TUZENBAH — Ne söylersen söyle!...

İRİNA — Yeter artık, yeter! (*Küçük bir sessizlik*)

TUZENBAH — Bazen, ne saçma sapan şeyler, ne anlamsız ayrıntılar hayatımızda, durup dururken, birdenbire önem kazanıveriyor. Bunlarla eskiden olduğu gibi, yine alay ederiz, bunlara saçma sapan gözüyle bakarız. Ama buna rağmen yürür, durmak gücünde olmadığımızı hissederiz. Artık bundan sözetmeyelim... Neşem üzerimde. Bu çamları, bu akça ağaçlarını, bu kayın ağaçlarını sanki ömrümde ilk defa görüyormuş gibiyim. Her şey bana merakla bakıyor, bir şeyler bekliyor. Ne güzel ağaçlar, aslına bakarsan bunların yanında ne güzel bir hayat olması gerek. (*Bir haykırma: Aû hop-hop!!*) Artık gitmeliyim, vakit geldi... Bak şu ağaç kurumuş, ama yine de, ötekilerle birlikte rüzgârdan sallanıyor.. Bana öyle geliyor ki, ben ölürsem, şu ya da bu biçimde, yine de hayata katılacağım. Elveda sevgilim! (*İrina'nın ellerini öper.*) Senin bana verdiğin kâğıtlar masamın üzerinde, takvimin altında duruyor.

İRİNA — Ben de seninle geleceğim!

TUZENBAH — (*Heyecanla*) Hayır, hayır! (*Hızla yürür, ağaçlı yolda duraklar.*) İrina!...

İRİNA — Ne var?

TUZENBAH — (*Ne söyleyeceğini bilmez*) Ben bugün

kahve içmedim. Bana bir kahve pişirmelerini söyleyiver!... (*Hızla uzaklaşır. İrina düşünceli bir halde durur. Sonra sahnenin derinliklerine giderek bir salıncağın üzerine oturur. Arabasıyle Andrey çıkar, sonra Ferapont görünür.*)

FERAPONT — Andrey Sergiyeviç, bu kâğıtlar benim değil, devletin... Onları ben uydurmadım ya.

ANDREY — Oh, genç, neşeli, akıllı olduğum, güzel şeyler hayal ettiğim ve düşündüğüm; halimin ve geleceğimin umutla aydınlandığı o geçmişim nerede, nereye gitti? Henüz daha hayata atılırken bizler, niçin kederli, renksiz, tembel, ilgisiz, faydasız ve mutsuz oluveriyoruz?... Şehrimiz iki yüz yıldan beri var. İçinde yüz bin kişi yaşıyor... Ama bunların arasında birbirine benzemeyen bir kişi gösteremezsiniz! Ne şimdi yaşayan, ne de geçmişte yaşamış olan bir kahraman bulamazsınız!... Bu şehirde, ne bir bilgin, ne bir ressam, kıskançlık duygularımızı kamçılayan ya da onu taklidetme isteğini uyandıran, az çok sivrilmiş ne bir kişi var. Bura halkı sadece yer, içer, uyur, sonra ölür. Başkaları doğar, bunlar da yer, içer, uyur ve can sıkıntısından aptallaşmamak için, iğrenç dedikodularla, votkayla, kumarla, hileli davalarla yaşayışlarında bir değişiklik yaparlar.. Karılar kocalarını aldatır, kocalar da yalan söyler, hiçbir şey görmüyor, hiçbir şey bilmiyormuş gibi davranırlar. Çocuklar karşı konulması zor, âdi bir etki altında ezilirler, onlardaki Tanrısal kıvılcım söner... Ve bu çocuklar da, tıpkı anaları babaları gibi, birbi-

rine benzeyen, acınacak birer kadavra haline gelirler... (*Öfkeli bir eda ile Ferapont'a*) Sen ne istiyorsun?

FERAPONT — Ne?.. Kâğıtlar imzalanacak...

ANDREY — Bıktım artık senden.

FERAPONT — (*Kâğıtları uzatarak*) Şimdi mal sandığı kapıcısı anlattı. Diyor ki: güya Petersburg'da 200 derece soğuk olmuş..

ANDREY — Yaşadığımız günler, iğrenç. Ama buna karşılık geleceği düşündüğüm zaman, öylesine iyi ki... İnsan hafifliyor, ferahlıyor, uzaklarda bir ışık parlıyor, özgürlüğü görüyorum. Hem kendimin, hem çocuklarımın avarelikten, kvastan*, kazlı kapuskadan, öğle uykularından, âdice bir tembellikten kurtulduğumuzu görüyorum.

FERAPONT — Güya iki bin kişi donmuş... Diyor ki: Halk müthiş bir korkuya kapılmış... Bu olay Petersburg'da mı, yoksa Moskova'da mı olmuş, iyice hatırlamıyorum...

ANDREY — (*İnce bir duygunun etkisi altında*) Sevgili kızkardeşlerim, benim eşsiz kardeşlerim... (*Göz yaşları içinde*) Kardeşim, Mâşa!

NATAŞA — (*Pencereden*) Böyle yüksek sesle konuşan kim? Sen misin Andrüşa?.. Sofokça'yı uyandıracaksın!... İl ne faut faire du bruit, la Sophie est dormie dèja. Vous etes un ours** (*Öfkelenerek*) Konuşmak istiyorsan araba ile çocuğu bir

* Genellikle tahıldan yapılan hafif bir Rus içkisi.

** Aslında böyle yazılmıştır.

başkasına ver!... Ferapont arabayı Beyefendiden alsana!

FERAPONT — Baş üstüne... (*Arabayı alır.*)

ANDREY — (*Utanmış*) Ben yavaş konuşuyorum.

NATAŞA — (*Pencerenin ardında çocuğunu okşayarak*) Bobik!... yaramaz Bobik!... Fena çocuk!...

ANDREY — (*Kâğıtları gözden geçirir*) Pekâlâ, inceleyeyim de gerekenleri imzalarım. Sen bunları tekrar şehir meclisi idare kuruluna götürürsün. (*Kâğıtları okuyarak eve girer. Ferapont, arabayı bahçenin içerisine götürür.*)

NATAŞA — (*Pencerenin ardından*) Bobik, annenin adı ne?... Sevgilim, sevgilim bu kim?... Bu Olga hala. Halana: Günaydın Olga!... de bakayım.

(*Bir kızla bir erkekten kurulu gezici bir çalgıcı trupu keman ve harp çalar. Verşinin, Olga, Anfisa evden çıkarlar ve konuşmadan, bir dakika kadar çalgıyı dinlerler. Yanlarına İrina yaklaşır.*)

OLGA — Bizim bahçe yol geçen hanı. Hep buradan girip çıkıyorlar... Dadı şu çalgıcılara birşeyler ver!

ANFİSA — (*Çalgıcılara bahşiş verir.*) Hadi güle güle dostlarım. Allah işinizi rasgetirsin!... Elbette bunu tokluktan yapmıyorlar... (*İrina'ya*) Günaydın Arişa!.. (*İrina'yı öper*) Yavrucuğum, keyfime diyecek yok.. Lisede, beylik bir binada Olüşka ile birlikte oturuyorum. Allah ihtiyarlığımda bana böyle bir nimet verdi... Ben günahkâr kadın, ömrümde böyle bir yaşantı görmemiştim. Koca-

man beylik bir bina... Bana da karyolalı ayrı bir oda verdiler. Her şey beylik... Geceleri uyanıyor, Allahım, diye dua ediyor, benden mutlu bir kulun yok, diye söyleniyorum.

VERŞİNİN — (*Saatine bakarak*) Biz hemen şimdi gidiyoruz. Olga Sergeyevna, vaktim kalmadı. (*Küçük bir sessizlik*) Size hayatta en iyi, en iyi şeyler dilerim. Mariya Sergeyevna nerede?...

İRİNA — Bahçede bir yerde olacak... Ben gider onu bulurum.

VERŞİNİN — Lütfen!... Acele ediyorum.

ANFİSA — Gidip arayayım. (*Bağırır*) Mâşenka! Au.. Au.. Au!... (*İrina ile birlikte bahçenin derinliklerine gider.*)

VERŞİNİN — Her şeyin bir sonu var... İşte biz de ayrılıyoruz. (*Saatine bakar*) Şehir, bir öğle yemeği verdi... Şampanya içtik. Belediye başkanı bir konuşma yaptı. Ben yiyip dinlerken, ruhum burada sizinleydi. (*Bahçeyi gözden geçirir.*) Size alışmıştım.

OLGA — Acaba bir gün gelip tekrar görüşecek miyiz?...

VERŞİNİN — Her halde görüşemeyeceğiz. (*Küçük bir sessizlik*) Karımla kızlarım, daha iki ay burada kalacaklar.. Başlarına bir şey gelir, bir şeye ihtiyaçları olursa artık lütfen siz..

OLGA — Tabiî, tabiî şüphesiz... Gönlünüz rahat etsin. (*Küçük bir sessizlik*) Yarın artık şehirde bir asker bile bulunmayacak... Her şey birer hâtıra olup gidecek... Tabiî, bizim için, yeni bir yaşayış

başlayacak... (*Küçük bir sessizlik*) Her şey bizim isteğimizin tersine oluyor. Ben, lise müdürü olmak istemiyordum. Ama işte oldum. Demek ki Moskova'ya gidemeyeceğiz!

VERŞİNİN — Artık.. Hepsi, hepsi için size teşekkürler. Bir kusurumuz olduysa affedin! Çok, pek çok gevezelik ettim. Bunun için de beni affedin!... Beni kemlikle anmayın.

OLGA — (*Gözlerini kurular.*) Şu Mâşa da nerede kaldı?

VERŞİNİN — Bilmem ki giderayak size daha ne söyleyeyim? Ne felsefeler yumurtlayayım? (*Güler.*) Hayat zor... Birçoklarımıza çorak ve umutsuz görünüyor... Ama yine de kabul etmeliyiz ki, her geçen gün daha kolay, daha aydınlık bir hal alıyor. Görünüşe göre bunun büsbütün parlak olacağı gün de pek uzak değil. (*Saatine bakar.*) Artık gitme zamanım geldi. Eskiden insanlık savaşlarla uğraşıyordu, bütün varlığını seferler, akınlar, zaferler dolduruyordu. Şimdi ise bütün bunların modası geçti... Geride, şimdilik hiçbir şeyle doldurulamayan geniş bir boşluk kaldı. İnsanlık büyük bir tutkuyla arıyor. Hiç şüphe yok bulacak da.. Ah bu biraz çabuk olsa.. (*Küçük bir sessizlik*) Biliyor musunuz, çalışma aşkına bilgiyi, bilgiye de çalışma aşkını ekleyebilsek... (*Saatine bakar*) Ama vaktim geldi.

OLGA — İşte Mâşa geliyor.

(*Mâşa girer.*)

VERŞİNİN — Veda etmeğe geldim. (*Olga veda*

sahnesine engel olmamak için biraz kenara çekilir.)

MÂŞA — (*Verşinin'in gözlerinin tâ içine bakarak*) Elveda... (*Uzun bir öpüşme*)

OLGA — Yeter, yeter.

MÂŞA — (*Şiddetle hıçkırır.*)

VERŞİNİN — Bana yaz!... Unutma! Bırak artık beni... Vakit geldi... Olga Sergeyevna, alın bunu! Artık benim vaktim geldi... Geç kaldım... (*Üzgün ve heyecanlı bir halde Olga'nın elini öper.* Sonra *bir defa daha Mâşa'yı kucaklar ve acele gider.*)

OLGA — Yeter artık Mâşa! Kes artık sevgilim! (*Kuligin girer.*)

KULİGİN — (*Şaşırmış bir halde*) Bir şey değil, bırak ağlasın, bırak. Benim sevgili Mâşa'm, benim iyi Mâşa'm... Sen benim karımsın, kim ne derse desin, ben mutluyum. Ben şikâyetçi değilim. Seni hiç, ama hiç suçlu bulmuyorum. İşte Olga da şahit... Eski yaşayışımıza yeniden başlayalım. Sana bir kelime söylemeyeceğim. En küçük bir kinayede bile bulunmayacağım.

MÂŞA — (*Hıçkırıklarını tutarak*)

Koydaki meşe yeşildir, yeşil.
Bu meşeye altın bir zincir bağlı...
Bu meşeye altın bir zincir bağlı...
Ben çıldırıyorum.
Koydaki meşe yeşildir.. yeşil.

OLGA — Kendine gel Mâşa, kendine gel! (*Kuligin'e*) Ona biraz su ver...

MÂŞA — Artık ağlamıyorum.

KULIGİN — Bak işte artık, ağlamıyor! O iyi kızdır. (*Uzaktan gelen boğuk bir silâh sesi duyulur.*)

MÂŞA — Koydaki meşe yeşildir, yeşil. Bu meşeye altın bir zincir bağlı... Yeşil kedi... Yeşil meşe şaşırıyorum. (*Su içer*) Mutsuz bir yaşantı. Bundan sonra bana hiçbir şey gerekli değil.. Şimdi ben kendimi toplarım. Hepsi bir. «Koy» ne demek? Ben bu sözü ne diye dilime doladım?... Düşüncelerim birbirine karışıyor..

(*İrina girer.*)

OLGA — Kendine gel Mâşa. Aferin, işte böyle.. haydi odaya gidelim.

MÂŞA — (*Öfkeli*) Ben oraya gitmem. (*Hıçkırmağa başlar, ama hemen kendini tutar.*) Artık eve gitmiyorum. Bundan sonra da gitmeyeceğim.

İRİNA — Bir şey konuşmasak bile, gelin de hiç olmazsa şöyle birlikte oturalım. Ben yarın gidiyorum. (*Küçük bir sessizlik.*)

KULIGİN — Dün üçüncü sınıftan bir çocukta, bir sakal ile bir bıyık yakaladım. (*Sakal ile bıyığı takar.*) Almanca öğretmenine benziyor. (*Güler.*) Doğru değil mi? Şu çocuklar çok yaramaz şeyler...

MÂŞA — Gerçekten sizin Alman'a benziyor.

OLGA — (*Güler.*) Evet.

MÂŞA — (*Ağlar.*)

İRİNA — Yeter artık, Mâşa!

KULIGİN — Çok benziyor...

(*Nataşa girer.*)

NATAŞA — (*Hizmetçiye*) Ne? Sofokça ile Mihayil

İvaniç Protopopov otursun, Bobik'i de Andrey Sergeyeviç gezdirsin. Şu çocuklar da insanı ne kadar uğraştırıyorlar!... (*İrina'ya*) Sen yarın gidiyorsun, ha, ne yazık. Hiç olmazsa bir haftacık daha kalıver.. (*Kulıgin'i görür ve bağırır, Kulıgin güler ve sakalıyle bıyığını çıkarır.*) Hay Allah iyiliğinizi versin, beni korkuttunuz! (*İrina'ya*) Sana alışmıştım. Senden ayrılmak kolay mı sanıyorsun? Senin odana kemamyle birlikte Andrey'i yerleştirmelerini emredeceğim. Varsın orada kemanını gıygıylatsın. Onun odasına da Sofokça'yı yerleştiririz. Olağanüstü eşsiz bir çocuk. Öyle bir kız ki.. Bu sabah küçük gözleriyle bana baktı, baktı da «Anne» diye seslendi...

KULIGİN — Çok güzel bir çocuk, bu doğru.

NATAŞA — Demek ki yarın artık ben burada yalnızım. (*İçini çeker.*) Her şeyden önce şu yolun çamlarını, sonra da şu akça ağacını keseceğim. Akşamları çok çirkin görünüyor. (*İrina'ya*) Sevgilim, bu kemer sana hiç de yaraşmamış. Zevksizlik... Daha açık renkli bir şey gerek. Her yana çiçekler ektireceğim.. Mis gibi koksun! (*Sert bir eda ile*) Bu çatal sıranın üzerinde ne arıyor? (*Eve girerken hizmetçiye*) Sana soruyorum: Sıranın üzerinde bu çatalın işi ne? (*Bağırır*) Sus!

KULIGİN — Barut mu barut!

(*Sahnenin dışında bir marş çalınmakta, herkes dinlemektedir.*)

OLGA — Gidiyorlar...

(*Çebutıkin girer.*)

MÂŞA — Bizimkiler gidiyor... Elden ne gelir? Yol-

ları açık olsun!... (*Kocasına*) Eve gitmeli.. şapkam, pelerinim nerede?

KULIGİN — İçeri götürdüm, şimdi getiririm.

OLGA — Evet, şimdi artık evlerimize gidebiliriz... Vakit...

ÇEBUTIKİN — Olga Sergeyevna!...

OLGA — Ne var? (*Küçük bir sessizlik*) Ne istiyorsun?

ÇEBUTIKİN — Hiç. Bilmem ki... Size nasıl söyleyelim... (*Kulağına fısıldar.*)

OLGA — (*Dehşetle*) Kabil değil!...

ÇEBUTIKİN — Evet... iş böyle... çok yoruldum. Bittim... bittim. Artık fazla bir şey söylemek istemiyorum. (*Can sıkıntısı ile*) Hoş; artık önemi kalmadı ya!

MÂŞA — Ne olmuş?

OLGA — (*İrina'yı kucaklar.*) Ne korkunç bir gün... Sevgilim, sana nasıl söyleyeceğimi bilmiyorum.

İRİNA — Ne? Çabuk söyleyin! Ne olmuş Allah aşkına? (*Ağlar.*)

ÇEBUTIKİN — Baron şimdi düelloda vuruldu...

İRİNA — (*Sessizce ağlar.*) Ben biliyordum, ben biliyordum.

ÇEBUTIKİN — (*Sahnenin derinliğinde bir sıraya oturur*) Çok yoruldum. (*Cebinden bir gazete çıkarır.*) Varsın biraz ağlasınlar.. (*Hafifçe bir şarkı mırıldanır.*)

(*Üç kızkardeş birbirine yaslanmış bir halde dururlar.*)

MÂŞA — Oh, bando ne güzel çalıyor!... Onlar bizden uzaklaşıyor. Biri büsbütün, hiç dönmemek üzere uzaklaştı. Hayatımıza yeniden başlamak için yalnız kalıyoruz. Yaşamak gerek. Yaşamak.

İRİNA — (*Başını Olga'nın göğsüne dayar.*) Bir gün gelecek... herkes, bütün bunların, bu acıların nedenlerini öğrenmiş olacak. Gizli kapaklı, hiçbir şey kalmayacak. Şimdilik yaşamak gerek... Çalışmak gerek. Yalnız çalışmak.. Yarın ben bir başıma gidiyorum. Okulda ders vereceğim. Bütün hayatımı belki bu derslere ihtiyacı olanlara vereceğim. Şimdi sonbahar... Yakında kış gelecek... Her taraf karla örtülecek. Bense çalışacağım, hep çalışacağım.

OLGA — (*Her iki kızkardeşini kucaklar.*) Bando ne neşeli, ne canlı çalıyor, insana yaşamak isteğini veriyor. Aman Yarabbi! Zaman geçecek, biz de büsbütün uzaklaşmış olacağız. Bizi unutacaklar, yüzlerimizi, seslerimizi, kaç kişi olduğumuzu unutacaklar. Ama çektiğimiz acılar, bizden sonra yaşayacaklar için bir neşe yerine geçecek... Yeryüzünde mutluluk, barış kurulacak. Şimdi yaşayanları iyi sözlerle anacaklar... Oh, sevgili kardeşlerim.. Hayatımız henüz sona ermedi. Yaşayacağız... Bando öylesine neşeli, öylesine sevinçli çalıyor ki.. Bana öyle geliyor, çok geçmeden niçin yaşadığımızı, niçin acı çektiğimizi biz de öğreneceğiz. Ah, insan bir bilse, bir bilse!

(*Bandonun sesi gittikçe yavaşlar. Kulıgin, neşeli bir halde, gülümseyerek Mâşa'nın şapkasıyle pelerinini getirir. Andrey, içinde Bobik'in yattığı çocuk arabasını çekmektedir.*)

ÇEBUTIKİN — (*Hafifçe bir şarkı mırıldanır. Gazetesini okur.*) Adam sen de, ne çıkar!

OLGA — Ah, insan bir bilse... bir bilse!...

PERDE

ORMANCİNİ

Birinci Basım
Kasım 1970

KİŞİLER

ALEKSANDR VLADİMİROVİÇ SEREBRYAKOV (*Şaşa*), Emekli profesör

YELENA ANDREYEVNA (*Lenoçka, Hélène*), Profesörün karısı, 27 yaşında

SOFYA ALEKSANDROVNA (*Sonya, Soneçka, Sofi*), Profesörün ilk karısından olan kızı, 20 yaşında

MARYA VASİLYEVNA VOYNİTSKAYA, Müşavir karısı, dul, profesörün ilk karısının annesi

YEGOR PETROVİÇ VOYNİTSKİ (*Jorjenka, Jorj*), Marya Vasilyevna'nın oğlu

LEONİD STEPANOVİÇ JELTUHİN (*Lyoneçka, Lyonya*), Okulunu bitirmemiş teknolog, çok zengin bir adam

YULYA STEPANOVNA (*Yulya, Yuleçka*), Jeltuhin'in kızkardeşi, 18 yaşında

İVAN İVANOVİÇ ORLOVSKİ, Çiftlik sahibi

FYODOR İVANOVİÇ (*Fedyuşa, Fedenka, Fedya*), İvan İvanoviç'in oğlu

MİHAİL LVOVİÇ HRUŞÇOV (*Mişa, Mişenka*), Çiftlik sahibi, doktor

İLYA İLYİÇ DYADİN

VASİLİ, Jeltuhin'in uşağı

SEMYON (*Senka*), Değirmen işçisi

BİRİNCİ PERDE

(Jeltuhin çiftliğinin bahçesi. Teraslı bir ev. Evin önündeki alanda yemek için büyük, mezeler için daha küçük iki masa. Öğleden sonra üç suları.)

I

JELTUHİN *ve* YULYA *(Evden çıkarlar.)*

YULYA — Grilerini giyseydin keşke. Bu elbisen sana gitmiyor.

JELTUHİN — Boşver. Farketmez.

YULYA — Lyoneçka, niçin suratın bir karış? İnsan kendi doğum gününde surat asar mı böyle? Ne kötüsün!... *(Başını Jeltuhin'in göğsüne koyar.)*

JELTUHİN — Bırak şimdi bu sevgi gösterilerini! Lütfen!

YULYA — *(Gözyaşları içinde)* Lyoneçka!

JELTUHİN — Bu hiçbir işe yaramayan bayat öpücüklerin, baygın bakışların, saat kılıflarının yerine, senden rica ettiğim şeyleri yapsaydın daha iyi ederdin! Niçin yazmadın Serebryakov'lara?

YULYA — Lyoneçka, yazdım!

JELTUHİN — Kime yazdın?

YULYA — Soneçka'ya. Bugün saat bire doğru mutlaka burada olmasını rica ettim. Vallahi yazdım!

JELTUHİN — Fakat, saat üç oldu, ne gelen var ne giden. Gelmezlerse gelmesinler! İstemez! Zaten, bırakmalı bu işin peşini. Bir şey çıkacağı yok... Aşağılık bir duygu, horgörülme, hepsi bu! İlgisini bile çekmiyorum. Çirkin, sıradan bir adamım ben. Roman kahramanlarına benzeyen hiçbir yanım yok. Benimle evlense bile hesabına öyle geldiği için evlenir, param için yapar bunu!...

YULYA — Çirkinmiş... Sen kendini anlayamıyorsun.

JELTUHİN — Evet, sanki kördük! Sakallarım bile öteki insanlarınki gibi çıkmıyor da, nah şuradan, boynumdan çıkıyor... Bıyıklarım... Burnum...

YULYA — Niçin yanaklarını oğuşturuyorsun?

JELTUHİN — Gözlerimin altı ağrıyor yine.

YULYA — Azıcık da şişmişler. Dur, öpeyim, hemencecik geçsin.

JELTUHİN — Budalalığı bırak!

(*Orlovski ve Voynitski girerler.*)

II

ÖNCEKİLER, ORLOVSKİ *ve* VOYNİTSKİ

ORLOVSKİ — Yulya'cığım, canımın içi, ne zaman doyuracağız karnımızı? Saat üçü buldu!

YULYA — Serebryakov'lar daha gelmedi ama Vaftizbaba!

ORLOVSKİ — Ne zamana kadar bekleyeceğiz onları? Kuzucuğum, karnım acıktı benim. İşte, Yegor Petroviç de acıkmış.

JELTUHİN — (*Voynitski'ye*) Gelecek mi sizinkiler?

VOYNİTSKİ — Ben yola çıkarken Yelena Andreyevna giyiniyordu.

JELTUHİN — Kesin olarak gelecekler öyleyse?

VOYNİTSKİ — Kesin olarak diye bir şey söylenemez. Bir de bakarsınız bizim generalin eklem ağrıları tutar, ya da kapris yapacağı; gelemezler.

JELTUHİN — Öyleyse, buyurun kahvaltıya. Ne diye bekleyelim? (*Bağırır*) İlya İlyiç! Sergey Nikodimiç! (*Dyadin ve iki-üç konuk girer.*)

III

ÖNCEKİLER, DYADİN *ve* KONUKLAR

JELTUHİN — Buyurun mezelere. Buyurun lütfen. (*Meze masasının yanında durarak*) Serebryakov'lar gelmedi, Fyodor İvanıç yok, Ormancini de gelmedi... Unuttular bizi!

YULYA — Votka ister misiniz Vaftizbaba?

ORLOVSKİ — Azıcık. Hah... Yeter.

DYADİN — (*Boynuna peçete bağlayarak*) Bulunmaz bir çiftlik sahibesisiniz, Yuliya Stepanovna! Tarlanızı gezerken, bahçenizdeki ağaçların gölgesi al-

tında dolaşırken, şu masaya bakarken, her yerde, her yerde sizin büyülü elinizin kudretini görüyorum. Sağlığınıza!

YULYA — Cansıkıcı şeyler de pek çok İlya İlyiç! Sözgelimi, Nazarka hindi yavrularını kümese sokmamış dün, onlar da bahçede, çiğ altında gecelemişler. Bugün beş tanesi öldü.

DYADİN — Olmaz ki. Hindi nazlı bir hayvandır.

VOYNİTSKİ — (*Dyadin'e*) Vaflya, bana jambon kessene biraz!

DYADİN — Hay hay, memnuniyetle. Enfes bir jambon. Binbir gece masalları'ndaki mucizelerden biri de işte bu. (*Kesmeye başlar*) Sana şu jambonu bütün güzel sanat kurallarına uygun olarak keseceğim. Beethoven ve Shakespeare böyle kesemezlerdi. Fakat, bıçak kör. (*İki bıçağı birbirine sürterek biler.*)

JELTUHİN — (*Titreyerek*) Uvvv!... Vaflya dur! Fena oluyorum!

ORLOVSKİ — Anlatsanız a Yegor Petroviç, ne var ne yok sizlerde?

VOYNİTSKİ — Hiçbir şey.

ORLOVSKİ — Yeni bir şeyler?

VOYNİTSKİ — Eski tas eski hamam. Her şey geçen yıl nasıldıysa bu yıl da öyle. Ben herzamanki gibi çok konuşup az iş yapıyorum. Yaşlı *maman* hâlâ kadınların eşitliği ve bağımsızlığı konusunda bir şeyler geveleyip duruyor, bir gözü ile mezara bakarken, öteki gözüyle yeni bir hayatın şafağını arıyor bilgelik dolu kitapçıklarında.

ORLOVSKİ — Peki, Şaşa?

VOYNİTSKİ — Profesörü ise ne yazık ki güveler yiyip bitiremedi henüz. Eskisi gibi sabahtan gece yarılarına kadar yazı odasında oturup, yazıyor. «Beynimizin bütün gücünü topluyor, alnımızı kırıştırıyor, durmadan kasideler yazıyoruz. Fakat ne kendimiz ne de onlar için bir övgü sözü işitmiyoruz hiçbir yerde». Zavallı kâğıtlar; Sonecka'ya gelince, her zamanki gibi bilgelik dolu kitaplar okuyor ve pek bilgece bir anı defteri tutuyor.

ORLOVSKİ — Canım benim, tatlı kızım...

VOYNİTSKİ — Gözlemlerimi yazmaya kalksam koca bir roman olur. Yapılacak tek şey konuyu kâğıda döküvermek. Emekli bir profesör, bayat peksimetin, bilgin sazanbalığının biri... Eklem ağrıları, romatizma, yarım baş ağrısı, karaciğer v.s.... Othello gibi kıskançtır. Kesesi kentte yaşamaya elverişli olmadığından ilk karısının çiftliğinde yaşamaktadır ister istemez. Olağanüstü bahtlı bir adamdır, fakat durmadan bahtsızlıktan yakınır.

ORLOVSKİ — Haydi canım!

VOYNİTSKİ — Ne haydi canımı! Düşünün bir kere, ne kadar bahtlı bir adam! Haydi babası sıradan bir zangoç olan küçük bir çömezin bilginler arasına katılmasını, kürsüler elde edişini, asaletmaab oluşunu ve bir senatör kızıyle evli bulunuşunu bir yana bırakalım, diyelim ki önemi yok bunların. Fakat bir de şuna bakın: Adam sanattan hiçbir şey anlamadığı halde tam 25 yıl sanat üzerine yazıp

çiziyor. Tam 25 yıl sanatta gerçekçilik, sanatsal tasarı ve daha bir yığın saçmasapan şey üzerine başkalarının görüşlerini geveleyip duruyor. Adam tam 25 yıl akıllılarca zaten çok önceden bilinen, ahmaklarınsa ilgisini çekmeyen konular üzerine yazıp çiziyor; yani kısaca söylemek gerekirse, tam 25 yıl havanda su dövüyor. Ve bütün bunlara karşılık ne kadar büyük bir başarı! Ne büyük bir ün! Fakat, nasıl kazanabiliyor bu başarıyı? Niçin? Ne hakla?

ORLOVSKİ — (*Kahkahayla*) Kıskançlık, kıskançlık!

VOYNİTSKİ — Evet, kıskanıyorum! Ya kadınlar konusunda elde ettiği başarılar! Hiçbir Don Juan böylesine tam bir başarı kazanamamıştır! İlk karısı, yani benim kızkardeşim, güzel, tatlı bir yaratıktı. Şu mavi gök kadar aydınlık ve duruydu. Hayranlarının sayısı profesörün öğrencilerinden daha çok olan bu soylu, yüce ruhlu kız öylesine âşık oldu ki ona; ancak melekler arasında böyle bir sevgiden söz edilebilir. Annem, onun kaynanası, hâlâ kutsal bir korku duyuyor bu adamın karşısında, hâlâ tapıyor ona. İkinci karısım siz de gördünüz. Böylesine güzel, böylesine akıllı bir kadın, gençliğini, güzelliğini, özgürlüğünü, parlaklığını yaşlı bir adama verdi. Niçin? Neden? Bilseniz ne yetenekli bir insan, bir artist! Şaşılacak kadar güzel piyano çalıyor!

ORLOVSKİ — Tümüyle yetenekli, seçkin bir aile.

JELTUHİN — Evet, gözgelimi Sofya Aleksandrovna'nın olağanüstü güzellikte bir sesi var. Şaşılacak bir

soprano. Petersburg'da bile böylesine rastlamadım. Fakat, biliyor musunuz, tiz notalara çıktığı zaman kendini pek fazla sıkıyor! Ne kadar yazık! Ah, tiz sesleri de kendini sıkmadan çıkarabilse! Ah, bir çıkarabilse! O zaman, kafamı koyarım ki Sofya Aleksandrovna'dan şaşılacak bir... Baylar, özür dilerim, Yulya'ya bir şey söylemem gerekli. (*Yulya'yı bir kıyıya çeker*) Bir atlı gönder onlara. Eğer hemen gelemeyeceklerse, hiç olmazsa akşam yemeğine gelmelerini yaz. (*Yavaşça*) Yazıda yanlışlık yapıp beni rezil etme. Gelmek *ge* ile yazılır, *ke* ile değil... (*Yüksek sesle, tatlılıkla*) Lütfen dostum.

YULYA — Peki. (*Çıkar.*)

DYADİN — Profesörün henüz tanımak şerefine ulaşmadığım zevcesi Yelena Andreyevna'nın yalnız ruh güzellikleri bakımından değil, dış güzellikler bakımından da seçkin bir kişi olduğunu söylüyorlar.

ORLOVSKİ — Evet, çok güzel bir hanımefendi.

JELTUHİN — Profesörüne bağlı mı acaba?

VOYNİTSKİ — Ne yazık ki evet.

JELTUHİN — Niçin ne yazık ki?

VOYNİTSKİ — Çünkü tepeden tırnağa yapmacık bir bağlılık bu. Cafcaflı sözler ve mantıksızlık. Sana sıkıntı veren yaşlı kocanı aldatamazsın, yoksa ahlâksızlık etmiş olursun. Şimdi, neresinden tutacaksınız bu mantığın?

DYADİN — (*Ağlamaklı*) Jorjenka, senin bu türlü konuşmalarından hiç hoşlanmıyorum. İşte, her yanım

titremeye başladı... Baylar, güzel söz söyleme sanatının yetenek ve inceliği yok bende. Fakat, parlak, gözalıcı cümleler kurmadan, vicdammdan fışkıran sözcükleri söylememe izin verin... Baylar, kim ki karısını ya da kocasını aldatır, böyle bir insana güvenilemez. Böyle bir insan vatana da hıyanet edebilir!

VOYNİTSKİ — Kapa şu fıskıyeyi!

DYADİN — Bir dakika Jorjenka... Dostlarım, İvan İvanıç, Lyoneçka; sözgelimi, kaderin bana oynadığı oyunu gözönüne alın. Dış görünüşümün çekici olmaması yüzünden düğünümüzün ertesi günü karımın beni bırakıp kaçmış olması bilinmezliğin karanlıklarına gömülmüş bir sır değildir.

VOYNİTSKİ — Karın çok iyi etmiş.

DYADİN — Baylar, bir dakika! Ben bu olaydan sonra da evliliğin bana yüklemiş bulunduğu yükümlülüklerden kaçmadım. Şu ana kadar seviyorum onu ve bağlıyım ona. Sevdiği adamdan peydahladığı çocuklarına elimden geldiğince yardım ediyorum, varımı yoğumu bu çocuklara bıraktım. Ben evlilik yükümlülüklerini yerine getirdim ve gurur duyuyorum bundan. Gururlu bir adamım ben! Mutluluğum elden gitti, ama gururum bende kaldı! Ya o? Gençliği uçtu, güzelliği tabiat yasalarının etkisiyle soldu, sevdiği adam öldü, yeri cennet olsun. Ne kaldı elinde? (*Oturur*) Ben ciddîyim, fakat siz gülüyorsunuz.

ORLOVSKİ — İyi bir insansın, çok temiz yürekli

bir insansın ama, hem gereğinden çok konuşuyor, hem de konuşurken elini kolunu sallıyorsun...

(Evden Fyodor İvanoviç çıkar. Üzerinde iyi cins çuhadan dikilmiş bir kaftan; göğsünde nişanlar, madalyalar, halkalarına çeşitli küçük simgeler takılmış olan kalın, altın bir zincir; parmaklarında değerli yüzükler.)

IV

ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ — Selâm çocuklar!

ORLOVSKİ — *(Sevinçle)* Oğlum, Fedyuşa'm!

FYODOR İVANOVİÇ — *(Jeltuhin'e)* Doğum günün kutlu olsun... inşallah daha da büyürsün... *(Herkesle selâmlaşır)* Merhaba peder bey! Nasılsın Vaflya? İştahınız bol olsun.

JELTUHİN — Nerelerde sürtüyordun? Bu kadar da gecikilmez ki.

FYODOR İVANOVİÇ — Çok sıcak! Biraz votka içmeli.

ORLOVSKİ — *(Oğluna bakmaktan zevk duyarak)* İki gözüm, koca sakallım... Baylar, ne kadar yakışıklı, değil mi? Bakın bir, ne kadar yakışıklı, değil mi?

FYODOR İVANOVİÇ — Doğum günün şerefine! *(İçer)* Fakat, Serebryakov'lar nerede?

JELTUHİN — Gelmediler.

FYODOR İVANOVİÇ — Hımm... Peki Yulya nerede?

JELTUHİN — Bilmem ki nerelerde takılıp kaldı. Börekleri getirmenin de zamanı. Çağırayım şunu. (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ — Bugün bizim Lyoneçka'nın keyfi yerinde değil pek. Suratı asık.

VOYNİTSKİ — İneğin biri.

ORLOVSKİ — Ne yaparsın, sinirleri bozuk...

VOYNİTSKİ — Sinirleri bencilliğinden bozuk. Adamın yanında şu ringa balığının tadı pek güzel deseniz, niye kendisini övmediniz diye gücenir size. Huysuz bir herif. Neyse, geliyor. (*Yulya ve Jeltuhin girerler.*)

V

ÖNCEKİLER, JELTUHİN *ve* YULYA

YULYA — Merhaba Fedenka! (*Fyodor İvanoviç'le öpüşürler*) Yemene bak iki gözüm. (*İvan İvanoviç'e*) Doğum günü hediyesi olarak Lyoneçka'ya ne aldım bakın Vaftizbaba! (*Saat kılıfını gösterir.*)

ORLOVSKİ — Yulya'cığım, canım benim, saat kılıfı almış! Ne güzel şey...

YULYA — Sadece altın ipliğe sekiz buçuk ruble gitti. Kenarlarına bakın şunun: İncicikler, incicikler, incicikler... Bu harfler: Leonid Jeltuhin. Şuracığa da ipekten iplikle ne yazdırdım bakın: Unutma beni, unutmam seni...

DYADİN — İzin verin ben de bakayım! Harika!
FYODOR İVANOVİÇ — Bırakın artık canım... Yeter! Yulya, söyle de şampanya getirsinler!
YULYA — Fedenka, şampanya akşam içilecek!
FYODOR İVANOVİÇ — Al sana! Akşam içilecekmiş! Eğer şu anda bana şampanya getirmezsen şimdi çıkıp gideceğim! Şerefim hakkı için giderim! Yerini söyle bana, gidip kendim getireyim.
YULYA — Her zaman böyle olmadık şeyler yaparsın Fedya. (*Vasili'ye*) Vasili, al şu anahtarı! Şampanyanın yerini biliyorsun; kilerde, kuru üzüm çuvalının yanında duran köşedeki sepette. Yalnız dikkat et, bir şeyler kırıp dökme.
FYODOR İVANOVİÇ — Üç şişe getir Vasili!
YULYA — Senden hiçbir zaman iyi bir çiftlik yöneticisi çıkmayacak Fedenka. (*Herkese börek dağıtır*) Yiyin baylar, bol bol yiyin... Akşam yemeğine çok var daha, altıya kadar çok zaman var. Sen adam olmayacaksın Fedenka... Sen mahvolmuş bir adamsın...
FYODOR İVANOVİÇ — Tamam, okumaya başladı!
VOYNİTSKİ — Sanırım gelen var... İşitiyor musunuz?
JELTUHİN — Evet... Serebryakov'lar... Geldiler Sonunda!
VASİLİ — Sayın Serebryakov'lar geldiler!
YULYA — (*Haykırır*) Soneçka! (*Koşarak çıkar.*)
VOYNİTSKİ — (*Şarkı söyler*) Gidip karşılayalım... (*Çıkar.*)
FYODOR İVANOVİÇ — Amma da sevindiler!
JELTUHİN — Şu insanlar ölçülü davranmayı iyice

bir yana bıraktılar. Sanki profesörün karısıyle yaşadığını herkese belli etmese olmaz.

FYODOR İVANOVİÇ — Kim?

JELTUHİN — Kim olacak, Jorj. Sen yoktun, kadını öylesine övdü ki, artık ayıp denen bir şey var canım.

FYODOR İVANOVİÇ — Nereden biliyorsun profesörün karısıyle yaşadığını?

JELTUHİN — Sanki kördük... Bütün kasabanın konuştuğu bu...

FYODOR İVANOVİÇ — Saçma. Şimdilik hiç kimse yaşamıyor profesörün karısıyle, fakat kısa bir süre sonra ben başlayacağım yaşamaya... Anlıyor musun? Ben!

VI

(ÖNCEKİLER, SEREBRYAKOV, MARYA VASİLYEVNA, VOYNİTSKİ'*nin kolunda* YELENA ENDREYEVNA, SONYA *ve* YULVA *girerler*)

YULYA — (*Sonya'yı öperek*) Canım! Canım!

ORLOVSKİ — (*Karşılar*) Saşa, iki gözüm, merhaba! (*Profesörle öpüşürler*) İyisin değil mi? Tanrıya şükür!

SEREBRYAKOV — Sen nasılsın, Vaftizbirader? Maşallah aslan gibisin! Çok sevindim seni gördüğüme. Çok oldu mu geziden döneli?

ORLOVSKİ — Cuma günü geldim. (*Marya Vasilyevna'ya*) Saygıdeğer Marya Vasilyevna! Nasılsınız? (*Elini öper.*)

MARYA VASİLYEVNA — Teşekkür ederim sevgili çocuğum. (*Orlovski'nin alnını öper.*)

SONYA — Vaftizbaba!

ORLOVSKİ — Soneçka, iki gözüm! (*Öper*) Canımın içi, küçük kanaryam...

SONYA — Aynı tatlı, duygulu, iyi yüz...

ORLOVSKİ — Büyümüş, güzelleşmiş, gelinlik kız olmuşsun canımın içi...

SONYA — Nasılsınız? Sağlığınız yerinde mi?

ORLOVSKİ — Demir gibiyim!

SONYA — Aslansınız Vaftizbaba! (*Fyodor İvanoviç'e*) Az kalsın koca fili görmüyordum! (*Öpüşürler*) Yanmışsın, saçın sakalın birbirine karışmış, örümceğe dönmüşsün!

YULYA — Canım benim!

ORLOVSKİ — (*Serebryakov'a*) İşler nasıl Vaftizbirader?

SEREBRYAKOV — Eh, şöyle böyle... Sen ne yapıyorsun?

ORLOVSKİ — Ne mi yapıyorum? Yaşıyorum azizim! Çiftliğimi oğluma verdim, kızlarımı iyi adamlarla evlendirdim, benden başına buyruk adam yok şimdi. Canımın çektiği yerde geziyorum!

DYADİN — Asaletmaabları biraz geciktiler. Böreklerin sühuneti oldukça azaldı. Kendimi size tanıtmama izin verirseniz, bendeniz İlya İlyiç Dyadin; ya da yüzümün çiçekbozuğu oluşundan ötürü bazılarının pek keskin bir zekâ eseri göstererek ifade ettikleri üzere: Vaflya.*

* *Vaflya:* Kâğıthelvası. *(Çev.)*

SEREBRYAKOV — Çok hoş.

DYADİN — *Madame! Mademoiselle!* (*Yelena Andreyevna ve Sonya'yı selâmlar*) Burada hepiniz benim dostlarımsınız asaletmaablar! Bir zamanlar benim de kendime düşen payı mutsuz bir olay yüzünden devletin yetmiş bin rublesini yitiren öz kardeşime ailesel zorunluklar ya da entellektüel çevrelerde ifade edildiği üzere elde olmayan nedenlerle bırakmak zorunda bulunduğum büyük bir servetim vardı. Mesleğim, tabiatın coşkun güçlerini sömürmektir. Coşkun dalgaları dostum Ormancini'nden kiralamış bulunduğum değirmenin çarklarını döndürmek zorunda bırakmaktayım!

VOYNİTSKİ — Kapa şu fıskıyeyi Vaflya!

DYADİN — Anayurdumuzun ufuklarını süsleyen bilim yıldızlarının karşısında her zaman derin bir saygıyle eğilirim. (*Eğilir*) Asaletmaablarını ziyaretlerimle tedirgin ederek bilimin en son buluşları üzerine yapacağınız konuşmalarla ruhumu zevklendirmek isteği biçiminde kendini gösteren küstahlığımı bağışlamanızı dilerim.

SEREBRYAKOV — Rica ederim. Buyurun, çok sevinirim.

SONYA — Anlatsanız a Vaftizbaba, kışı nerelerde geçirdiniz? Nereye kayboldunuz?

ORLOVSKİ — Hmunden, Paris, Nis, Londra... İşte böyle iki gözüm...

SONYA — Ne güzel! Ne mutlu size!

ORLOVSKİ — Sonbaharda sen de gelsen e benimle! Ha?

SONYA (*Şarkı söyler*) Durup dururken ayartma beni.

FYODOR İVANOVİÇ — Kahvaltı masasında şarkı söyleme, yoksa kocanın karısı ahmak olur.

DYADİN — Şimdi şu masaya à *vol d'oiseaux** bakmak ne kadar ilgi çekici olurdu. Ne harika bir buket! İncelik, güzellik, derin bir bilgelik ve...

FYODOR İVANOVİÇ — Ne harika bir dil! Şeytan bilir, bu da nesi! Öyle bir konuşuyorsun ki sanki birisi sırtını rendeliyor...

(*Gülüşürler.*)

ORLOVSKİ — (*Sonya'ya*) Canımın içi, demek hâlâ kocaya varmadın ha...

VOYNİTSKİ — İnsaf edin, kime varsın? Humboldt öldü. Edison Amerika'da. Schopenhauer da artık yaşamıyor... Birkaç gün önce masanın üzerinde anı defterini buldum. Aman allah! İçinde neler yok ki! «Hayır, ben hiçbir zaman âşık olmayacağım... Aşk, benim benliğimin karşı cins objesine doğru bencil bir yönelişinden başka bir şey değildir.» Ve şeytan bilir, daha neler neler... Transendentalizm, integral başlangıcının tepe noktası... Vay canına! Nereden de öğrendin bütün bunları!

SONYA — Bunu bir başkasından bekleyebilirdim ama, senden değil Jorj Dayı.

VOYNİTSKİ — Ne var şimdi gücenecek bunda?

SONYA — Eğer bir tek söz daha söylersen ikimizden birinin eve dönmesi gerekecek, ya senin ya benim...

ORLOVSKİ — (*Kahkahayla*) Vay canına, karaktere bak!

* *à vol d'oiseaux* (fr.): Kuşbakışı. (Çev.)

VOYNİTSKİ — Evet, haberiniz olsun... (*Sonya'ya*) Haydi elceğizini ver bana! Haydi! (*Sonya'nın elini öper*) Barışalım... Bir daha yapmam.

VII

ÖNCERİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — (*Evden çıkarken*) Ressam olmalıymışım!... Ne eşsiz bir topluluk!

ORLOVSKİ — (*Sevinçle*) Mişa! Vaftizoğlum benim!

HRUŞÇOV — Doğum günü hepinize kutlu olsun! Merhaba Yuleçka, ne kadar tatlısın bugün! Vaftizbaba! (*Orlovski'yle öpüşürler*) Sofya Aleksandrovna... (*Herkesle selâmlaşır.*)

JELTUHİN — Bu kadar da gecikilir mi canım? Nerede kaldın?

HRUŞÇOV — Bir hastadaydım.

YULYA — Börekler soğuyalı çok oldu.

HRUŞÇOV — Varsın soğusunlar Yuleçka, ben de soğuk soğuk yerim. Peki, nereye oturayım şimdi?

SONYA — Buraya oturun... (*Yanında Hruşçov'a yer açar.*)

HRUŞÇOV — Bugün hava olağanüstü güzellikte, ben de müthiş iştahlıyım... Durun, votka içeyim biraz.. (*İçer*) Doğum günü hepinize kutlu olsun! Biraz da börek... Yuleçka, şu börekciğe bir öpücük kondurursanız lezzeti daha da artacak... (*Yulya böreği öper*) *Merci.* Ne var ne yok Vaftizbaba? Çoktandır görmüyordum sizi.

ORLOVSKİ — Doğru. Çok oldu görüşmeyeli. Zaten ben yurt dışındaydım.

HRUŞÇOV — İşittim, işittim... Kıskanmıştım sizi. Sende ne var ne yok Fyodor?

FYODOR İVANOVİÇ — Ne olsun, dualarınız sayesinde yaşayıp gidiyoruz çok şükür...

HRUŞÇOV — İşler nasıl?

FYODOR İVANOVİÇ — Fena değil. Geçinip gidiyoruz. Fakat, kardeş, pek fazla yolculuk yapıyorum. Buradan Kafkasya'ya, Kafkasya'dan buraya, buradan Kafkasya'ya, sonra yeniden buraya, başı sonu belli değil, cin çarpmış gibi dolanıp duruyorum. Üstelik iki çiftliğim birden var orada.

HRUŞÇOV — Biliyorum.

FYODOR İVANOVİÇ — Sömürgecilikle uğraşıyor, boş zamanlarımda da zehirli örümcek ve akrep avlıyorum. İşler genel olarak iyi. Fakat meseleye «Ey tutkular, rahat bırakın beni» dizesindeki açıdan bakarsan, ben yine de eskisi gibiyim.

HRUŞÇOV — Âşıksın değil mi?

FYODOR İVANOVİÇ — Aziz dostum Ormancini, söz buraya gelince yapılacak şey içmektir. (*İçer*) Baylar, hiçbir zaman evli bir kadına âşık olmayın! Evli bir kadına âşık olacağınıza, bendeniz gibi omuzunuzdan yaralamn, ya da bir kurşun ayağınızı delip geçsin, şerefim hakkı için, daha iyi... Öyle bir belâ ki, sanki...

SONYA — Ümitsiz mi?

FYODOR İVANOVİÇ — Al sana! Ümitsiz miymiş... Bu dünyada hiçbir şey ümitsiz değildir. Ümitsizlik,

karşılıksız aşk, ahlar, vahlar; şımarıklıktan başka bir şey değil bütün bunlar. İnsan istemeli önce... Tüfeğimin teklememesini istemiştim, şimdi teklemiyor. Ondan beni sevmesini istemiştim, sevecek. İşte böyle Sonya kardeş. Ben birini gözüme kestirdim mi, elimden kurtulması aya uçmasından daha zordur.

SONYA — Ne korkunç adamsın!

FYODOR İVANOVİÇ — Hayır, kurtulamayacaksın elimden! Ona daha üç cümle söyledim söylemedim, egemenliğimin altına girdi... Evet... Sadece üç cümle... Dedim ki: «Sayın bayan, herhangi bir pencereye baktığınız zaman beni düşünmek zorundasınız. Sizden bunu istiyorum.» Bu, günde en az bin kerre beni düşünecek demektir. Sonra, her gün mektup bombardımanına tutuyorum onu.

YELENA ANDREYEVNA — Mektupların size bu konuda yardım edebileceklerini sanmıyorum. Onları okumayabilir.

FYODOR İVANOVİÇ — Öyle mi sanıyorsunuz? Hımm... Şu dünyada otuz beş yıldır yaşıyorum, mektup zarflarını açmadan edebilen olağanüstü kadınlarla karşılaşmadım nedense.

ORLOVSKİ — (*Oğluna bakmaktan zevk duyarak*) Ne güzel konuşuyor, değil mi? Oğlum benim, aslanım! Ben de tıpkı böyleydim! Tam tamına böyleydim! Yalnız, savaşa katılmadım. Ama su gibi votka içer, su gibi para harcardım. Korkunç!

FYODOR İVANOVİÇ — Onu gerçekten seviyorum Mişa; hırsla, kıskançlıkla seviyorum... İsteseydi, her şeyimi verirdim ona. Kafkasya'ya, dağlara

götürürdüm, mutluluk içinde yaşardık... Ona sadık bir köpek gibi bekçilik ederdim, Yelena Andreyevna. Lermontov'un *İblis* şiirinde önderimiz İblis'in Prenses Tamara'ya söylediği gibi: «Dünyanın kraliçesi ve benim sadık dostum» olurdu. Eh, ne yapalım, kendi mutluluğuna kendi engel oluyor!

HRUŞÇOV — Kim bu mutlu hanımefendi?

FYODOR İVANOVİÇ — Çok şey bilirsen çabuk yaşlanırsın... Neyse, bu konuyu keselim burada. Biraz da başka hikâyelerden söz edelim. Aklıma on yıl öncesi geliyor. Lyonya o zaman lise öğrencisiydi, onun doğum gününü kutluyorduk yine. Buradan atla eve dönüyordum. Sağ kolumda Sonya, sol kolumda Yulya oturmuş, ikisi de sakahma tutunmuşlar... Baylar, gençlik dostlarım Sonya ve Yulya'nın şerefine içelim!

DYADİN — (*Kahkahayla*) Harika! Harika!

FYODOR İVANOVİÇ — Bir keresinde, bir savaş ertesi Trabzon'da bir Türk paşasıyle kafaları çekiyorduk. Bana dedi ki...

DYADİN — (*Keser*) Baylar, seçkin ilişkiler şerefine içelim! Viva dostluk! Hurra!

FYODOR İVANOVİÇ — Stop, stop, stop! Sonya, baksan a, şeytan canımı alsın ki iddia ediyorum; işte sana üç yüz ruble! Yemekten sonra kroket alanına gidelim. Bir vuruşta topa iki tur attıracağım. Var mısın?

SONYA — Varım. Ama, bende üç yüz ruble yok.

FYODOR İVANOVİÇ — Yenilirsen kırk kere şarkı söylersin bana.

SONYA — Peki.
DYADİN — Harika! Harika!
YELENA ANDREYEVNA — (*Göğe bakarak*) Bu kuş nasıl uçuyor böyle?
JELTUHİN — Atmaca.
FYODOR İVANOVİÇ — Atmacanın şerefine!
SONYA (*Kahkahalarla gülmeye başlar.*)
ORLOVSKİ — Bizimkini tuttu! Ne oluyorsun?
HRUŞÇOV — (*Kahkahalarla gülmeye başlar.*)
ORLOVSKİ — Al bir tane daha! Sana ne oldu?
MARYA VASİLYEVNA — Sofi, hoş bir şey değil bu!
HRUŞÇOV — Oh, özür dilerim baylar... Şimdi duracak, hemen...
ORLOVSKİ — Buna derler tımarhane korosu.
VOYNİTSKİ — Şimdi bu ikisine serçe parmağım göster, kahkahadan kırılırlar. Sonya! (*Parmağını gösterir*) İşte, bakın...
HRUŞÇOV — Yeter! (*Saatine bakar*) Yedin içtin, artık haddini bilip gitme zamanı geldi Mihail Baba.
SONYA — Nereye gideceksiniz?
HRUŞÇOV — Bir hastaya. Uzun süren bir kış ya da soğuk bir kadın insana nasıl bıkkınlık verirse, bu hekimlik de bana öyle bıkkınlık vermeye başladı.
SEREBRYAKOV — Özür dilerim ama, hekimlik, sizin mesleğiniz, işiniz...
VOYNİTSKİ — (*İğneli bir alayla*) Onun mesleği başka. Toprağından turpkömürü çıkarıyor o.
SEREBRYAKOV — Ne dediniz?
VOYNİTSKİ — Turpkömürü. Bir mühendis iki kere

iki dört gibi hesabetti; toprağında tam 720 bin rublelik turpkömürü yatıyor. Şaka değil.

HRUŞÇOV — Ben para kazanmak için çıkarmıyorum turpkömürünü.

VOYNİTSKİ — Peki, niçin çıkarıyorsunuz öyleyse?

HRUŞÇOV — Ormanları kesmemeniz için.

VOYNİTSKİ — Ne diye kesmeyecekmişiz ormanları? Eğer size kulak asacak olursak, ormanların, içinde genç kızlarla delikanlılar elim sende oynasınlar diye var olduklarına inanmamız gerekecek, öyle değil mi?

HRUŞÇOV — Ben hiçbir zaman böyle bir şey söylemedim.

VOYNİTSKİ — Bugüne kadar sizden ormanları koruma üstüne söylenmiş ne kadar söylev işitmek şerefine ulaştıysam, hepsi de bayat, ciddiyet dışı, tek yanlı şeylerdir. Bu türlü konuştuğumdan dolayı beni bağışlamanızı dilerim. Fakat gözükapalı söz söylüyor değilim; ormanları koruma üstüne çektiğiniz söylevleri aşağıyukarı ezbere bilen biri olarak konuşuyorum... (*Hruşçov'u taklidetmek amaeıyle yükseltilmiş bir ton ve jestlerle*) İnsanlar!... Ah!... Ormanları mahvediyorsunuz!... Oysa onlar dünyayı süsler, insana güzellik kavramını öğretir, yüce duygular esinlerler. Ormanlar sert iklimleri yumuşatır. İklimin daha yumuşak olduğu yerlerde ise insanlar doğayla yaptıkları savaşta daha az güç harcadıkları için yumuşak ve okşayıcı olurlar. Yumuşak iklimli ülkelerin insanları güzel, kıvrak ve duyguludur. Sözleri ince, davranışları zariftir. Sanat ve

bilimin geliştiği yer oralardır. Onların felsefesi karanlık değildir. Oralarda kadınlara incelikle, soylulukla davranılır. v.s., v.s., v.s.. Sözleriniz pek hoş, fakat o kadar az inandırıcı ki, sobamı odunla doldurmaya ve ağaçtan ambarlar kurmaya devam etmeme izin verin.

HRUŞÇOV — Gerektiği zaman kesilebilir elbette, fakat ormanları mahvetmekten el çekmenin zamanıdır. Rusya ormanları baştan başa balta vuruşları altında çatırdıyor, milyonlarca ağaç yok olup gidiyor, kuşların ve yabani hayvanların barınakları ıssızlaşıyor, nehirlerin suları azalıyor ve çekiliyor, olağanüstü güzellikte görünümler bir daha dönmemecesine yitip gidiyor, ve tembel insanoğlu yakacağını eğilip topraktan çıkarmayı akıl edemediği için böyle oluyor bu. (*Eliyle ağaçları gösterir*) Şu güzelliği sobada yakmak, yaratmaya gücümüzün yetmediği şeyi yok etmek için mantıksız bir barbar olmak gerekir. Mantık ve yaratma gücü, elinde olanı çoğaltsın diye verildi insanoğluna; oysa, bugüne kadar yaratmadı o, hep yok etti. Ormanlar gittikçe azalıyor, nehirler kuruyor, av hayvanları ortadan kalktı, iklim bozuldu, toprak günden güne daha da yoksullaşıp biçimsizleşiyor. Siz alaya alıyorsunuz beni, sözlerimi eski ve ciddiyet dışı buluyorsunuz; oysa ben kesilmekten kurtardığım köy ormanlarının yakınından geçerken ya da şu ellerimle yetiştirdiğim genç ormanımın hışırtısını işitirken iklim denen şeyin biraz da benim egemenliğimde olduğunu ve eğer bin yıl sonranın insanı mutlu ola-

caksa bu mutlulukta benim de bir payım bulunacağını kavrıyorum. Diktiğim bir kayın ağaççığının yeşillendiğini ve rüzgârda bir o yana bir bu yana sallandığım gördüğüm zaman yüreğim bir canlı yaratmış olmanın övüncüyle doluyor...

FYODOR İVANOVİÇ — (*Keserek*) Şerefine, Ormancini!

VOYNİTSKİ — Bütün bunlar çok güzel. Fakat meseleye takvim yapraklarındaki özdeyişlerden yola çıkarak değil de, bilimsel olarak bakmış olsanız...

SONYA — Jorj Dayı, sus! Dilin paslanmış senin!

HRUŞÇOV — Gerçekten de, bırakalım bu konuşmayı Yegor Petroviç. Rica ederim.

VOYNİTSKİ — Nasıl isterseniz.

MARYA VASİLYEVNA — Ah!

SONYA — Büyükanne, ne oldu?

MARYA VASİLYEVNA — (*Serebryakov'a*) Az kalsın söylemeyi unutuyordum Aleksandr... Aklım başımda değil ki... Bugün Harkov'dan, Pavel Alekseyeviç'den mektup aldım... Size selâm söylüyor...

SEREBRYAKOV — Teşekkür ederim, çok sevindim.

MARYA VASİLYEVNA — Yeni broşürünü göndermiş, size göstermemi rica ediyor.

SEREBRYAKOV — İlgi çekici bir şey mi?

MARYA VASİLYEVNA — Evet, fakat biraz tuhaf. Yedi yıl önce doğruluğunu savunduğu şeyi şimdi yalanlıyor. Zamanımız için çok, çok tipik bir olay. İnsanlar eskiden şimdi yapıldığı gibi böylesine bir hafiflikle ihanet etmezlerdi görüşlerine. Korkunç bir şey!

VOYNİTSKİ — Korkunç olan bir şey yok. Sazan balığı yiyin *maman.*

MARYA VASİLYEVNA — Fakat ben konuşmak istiyorum!

VOYNİTSKİ — Fakat 50 yıldır edebiyat akımları ve grupları üzerine konuşuyoruz. Bitirelim artık.

MARYA VASİLYEVNA — Ben konuştuğum zaman dinlemek hoşuna gitmiyor nedense. Özür dilerim Jorj, fakat şu son yıl öylesine değiştin ki, büsbütün tanıyamaz oldum seni. Oysa belirli görüşlerin, aydın bir kişiliğin vardı...

VOYNİTSKİ — Oo, evet! Hiç kimseyi aydınlatmayan aydın bir kişiliğim vardı. İzin verirseniz ayağa kalkayım. Evet, aydın bir kişiliğim vardı... Bundan daha zehirli alay olmaz! Şimdi 47 yaşındayım. Daha geçen yıla kadar ben de gerçeği görmemek için tıpkı sizin gibi bile bile gözlerimi her türlü soyutluk ve iskolastikle dumanlandırıyor, böylece de iyi bir iş yaptığımı sanıyordum... Fakat, bilseniz, yaşlılığın yapmama engel olduğu şeyleri yapabilecek durumda bulunduğum gençlik yıllarımı elimden kaçırdığım için nasıl koca bir budala sayıyorum kendimi!

SEREBRYAKOV — Jorj, bir dakika, sanki eski görüşlerini suçluyormuş gibi bir tavır içindesin...

SONYA — Baba, yeter! Can sıktı!

SEREBRYAKOV — Bir dakika. Sanki eski görüşlerini suçluyorsun. Fakat, suçlu olan onlar değil, sensin. Eylem alanına uygulanmayan görüşlerin ölü şeyler olduklarını unuttun. İş yapman gerekirdi.

VOYNİTSKİ — İş yapmak mı dedin? Herkes bir *perpetuum mobile** yazarı olamaz.

SEREBRYAKOV — Bununla ne demek istiyorsun?

VOYNİTSKİ — Hiçbir şey. Keselim bu konuşmayı. Evde değiliz.

MARYA VASİLYEVNA — Aklım başımda değil ki... Aleksandr, yemekten önce damlanızı damlatmanızı hatırlatacaktım size, unutmuşum. Getirmesine getirdim ama, daha önce hatırlatmayı unuttum.

SEREBRYAKOV — Gereği yok.

MARYA VASİLYEVNA — Fakat, hastasınız Aleksandr! Çok hastasınız!

SEREBRYAKOV — Peki, bunu herkese yaymamn anlamı ne? Yaşlısın, hastasın, yaşlısın, hastasın... İşittiğim hep bu... (*Jeltuhin'e*) Eve girebilir miyim, Leonid Stepanıç? Burası biraz sıcak, sonra sivrisinekler ısırıyor.

JELTUHİN — Elbette. Kahvaltı bitti.

SEREBRYAKOV — Teşekkür ederim. (*Eve girer. Marya Vasilyevna da onun peşisıra gider.*)

YULYA — (*Kardeşine*) Profesörü yalnız bırakma! Ayıp olur!

JELTUHİN — (*Yulya'ya*) Şeytan götürsün profesörü! (*Eve girer.*)

DİYADİN — Yulya Stepanovna, size ruhumun derinliklerindeki teşekkürü sunmama izin verin. (*Yulya'nın elini öper.*)

YULYA — Bir şey değil İlya İlyiç! Ne yediniz ki...

* *Perpetuum mobile* (Lat.): Fiziksel bir olanaksızlığı anlatan sonsuz devinim. (Çev.)

(*Herkes Yulya'ya teşekkür eder.*) Bir şey değil baylar, bir şey değil! Çok bir şey yemediniz ki teşekkür ediyorsunuz!

FYADOR İVANOVİÇ — Peki, şimdi ne yapacağız baylar? Diyelim ki az sonra iddiamızı yerine getirmek üzere kroket alanına gideceğiz.... Peki sonra?

YULYA — Sonra, yemek.

FYADOR İVANOVİÇ — Daha sonra?

HRUŞÇOV — Daha sonra hepiniz bana gelirsiniz. Gölde balık avlarız.

FYADOR İVANOVİÇ — Çok güzel.

DYADİN — Harika.

SONYA — Öyleyse, haydi baylar. Demek ki şimdi kroket alanına gidiyoruz... Sonra Yulya'da yemeği biraz erken yiyip, saat 7'de Ormanci... yani işte Mihail Lvoviç'e gideceğiz. Çok güzel, Yuleçka, haydi topları alıp gelelim. (*Yulya ve Sonya eve girerler.*)

FYODOR İVANOVİÇ — Kroket alanına şarap getir Vasili! Kazanamn şerefine içeceğiz! Haydi baba, soylu oyunumuzu oynamaya gidelim.

ORLOVSKİ — Birazcık bekle yavrum, profesörle beş on dakika oturayım, yoksa ayıp olur. Diplomasi kurallarına uymak gerekir. Benim toplarımla sen oyna şimdilik, hemen geliyorum... (*Eve girer.*)

DYADİN — Ben de yüce bilgin Aleksandr Vladimiroviç'i dinlemeye gidiyorum. Alacağım o yüksek hazzı şimdiden seziyorum. O haz ki...

VOYNİTSKİ — (*Keserek*) Kafa şişirdin Vaflya. Haydi git.

DYADİN — Gidiyorum efendim. (*Eve girer.*)

FYODOR İVANOVİÇ — (*Bahçeye doğru yürürken şarkı söyler*) Dünyanın kraliçesi olacaksın ve benim sadık dostum... (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV — Ben de usulca gideyim. (*Voynitski'ye*) Özellikle rica ediyorum Yegor Petroviç, ne ormanlar, ne de tıp bilimi üzerine konuşmayalım bir daha. Siz bu konularda söze giriştiğiniz zaman nedense kalaylanmamış bir kaptan yemek yemişim gibi bir duygu içinde kalıyorum bütün gün. Sizi selâmlamakla şeref duyarım. (*Çıkar.*)

VII

YELENA ANDREYEVNA *ve* VOYNİTSKİ

VOYNİTSKİ — Dargörüşlü adam. Herkes istediği gibi aptalca konuşabilir, ama bu aptalca sözler bir de coşkuyla söylendi mi, işte o zaman hoşuma gitmiyor.

YELENA ANDREYEVNA — Fakat siz de olmayacak işler yaptınız yine Jorj! Marya Vasilyevna'yla, Aleksandr'la tartışmak, *perpetuum mobile*'den söz etmek çok mu gerekliydi sanki! Ne kadar küçük şeyler!

VOYNİTSKİ — Fakat, ya nefret ediyorsam Aleksandr'dan!

YELENA ANDREYEVNA — Aleksandr'dan nefret etmek için neden yok. Herkes nasılsa o da öyle bir insan...

(*Sonya ve Yulya kroket çubukları ve toplarıyle bahçeye geçerler.*)

VOYNİTSKİ — Şu yüzünüzdeki anlatımı, şu davranışlarınızı görebilseydiniz bir... Nasıl bir yaşama tembelliği içindesiniz! Ah, nasıl bir tembellik içindesiniz!

YELENA ANDREYEVNA — Ah, hem tembellik içindeyim, hem de can sıkıntısı! (*Susuş*) Benim varlığıma bile aldırmaksızın herkes kocama sövüyor yanımda. Herkes, «Zavallının yaşlı bir kocası var» demek istermiş gibi bakıyor yüzüme! Eğer Aleksandr'dan ayrılırsam, herkes, hattâ çok iyi insanlar bile sevinecekler buna... Bütün bu acımaklı bakışların, yazıklanmalı iç çekişlerin tek bir nedeni var: Beni elde etme isteği. Az önce, ormanları akılsızca mahvettiğinizi, bu yüzden kısa bir süre sonra yeryüzünde hiçbir şey kalmayacağını söylüyordu Ormancini. İşte tıpkı bunun gibi insanları da akılsızca mahvediyorsunuz. Öyle ki, kısa bir süre sonra ne içten bir bağlılık, ne de başkalarının mutluluğu için kendini feda edebilme yeteneği kalacak yeryüzünde. Başka birisinin sadık karısına karşı niçin kayıtsız kalamıyorsunuz? Çünkü Ormancini haklı: Bir yakıp yıkma şeytanı var hepinizin içinde. Ne ormanlara, ne kuşlara, ne kadınlara, ne de birbirinize acıyorsunuz.

VOYNİTSKİ — Hoşlanmıyorum bu felsefeden!

YELENA ANDREYEVNA — Söyleyin şu Fyodor İvanıç'a, terbiyesizlikleri cansıkıcı olmaya başladı artık. Her şeyin bir sınırı vardır. Gözlerimin içine bakarak ve herkesin yanında evli bir kadına olan aşkından söz ediyor. Doğrusu, çok zekice bir davranış.

BAHÇEDE SESLER — Bravo! Bravo!

YELENA ANDREYEVNA — Fakat, ne hoş bir insan şu Ormancini! Bize sık sık geliyor ama, sıkılganlığım yüzünden bir kere bile gerektiğince konuşamadım onunla, güleryüz göstermedim. Ya kötü, ya da kendini beğenmişin biri sanıyordur beni. Jorj, ikimiz de can sıkıcı, usanç verici insanlar olduğumuz için böyle dost olmalıyız sizinle. İkimiz de can sıkıcı insanlarız! Bu türlü bakmayın yüzüme, hoşlanmıyorum.

VOYNİTSKİ — Eğer size tutkunsam, başka türlü bakabilir miyim? Benim mutluluğum, hayatım, gençliğimsiniz siz!... Biliyorum, karşılıksız kalacak bir aşk bu, fakat hiç olmazsa size bakmama, sesinizi işitmeme izin verin...

IX

ÖNCEKİLER, SEREBRYAKOV

SEREBRYAKOV — (*Pencerede görünür*) Lenoçka, neredesin?

YELENA ANDREYEVNA — Buradayım.

SEREBRYAKOV — Gelip bizimle otursan a sevgilim... (*İçeri girer.*)

YELENA ANDREYEVNA (*Eve doğru yürür.*)

VOYNİTSKİ — (*Onun peşisıra yürüyerek*) Eğer beni yanınızdan kovmaz, aşkımdan söz etmeme izin verirseniz, benim için en büyük mutluluk olacak bu.

PERDE

İKİNCİ PERDE

(*Serebryakov'ların yemek salonu. Büfe, salonun ortasında yemek masası. Saat gecenin ikisi. Bahçeden bekçinin sopa vuruşları işitilmektedir.*)

I

SEREBRYAKOV (*Açık pencerenin karşısındaki koltukta oturmuş, uyuklamaktadır*) *ve* YELENA ANDREYEVNA (*Onun yanıbaşında oturmuş, uyuklamaktadır.*)

SEREBRYAKOV — (*Uyanır*) Kim o? Sonya, sen misin?

YELENA ANDREYEVNA — Hayır, benim...

SEREBRYAKOV — Lenoçka, sen miydin... Dayanılmaz bir ağrı!

YELENA ANDREYEVNA — Battaniyen yere düşmüş... (*Serebryakov'un ayaklarını sarar*) Aleksandr, kapıyorum pencereyi.

SEREBRYAKOV — Hayır, kapama. İçim daralıyor... Az önce dalmışım, rüyamda sol bacağım sanki benim değilmiş... Müthiş bir ağrıyla uyandım. Hayır, eklem ağrısı falan değil, düpedüz romatizma bu. Saat kaç?

YELENA ANDREYEVNA — Biri yirmi geçiyor. (*Susuş.*)

SEREBRYAKOV — Sabahleyin kitaplıkta Batyuşkov'u* arar mısın? Sanıyorum var bizde.

YELENA ANDREYEVNA — Ha?

SEREBRYAKOV — Sabahleyin Batyuşkov'u ara. Bizde olduğunu hatırlıyorum. Fakat niçin böyle güçlükle soluk alabiliyorum?

YELENA ANDREYEVNA — Yoruldun. İki gecedir uyumuyorsun.

SEREBRYAKOV — Turgenyev'in göğüs anjinine eklem ağrıları yüzünden yakalandığını söylüyorlar. Korkuyorum, bende de öyle olmasın. İğrenç, yerin dibine batası yaşlılık. Şeytan götürsün. Yaşlanalı beri kendi kendimden iğrenir oldum. Sizler de bana bakarken iğreniyor olmalısınız.

YELENA ANDREYEVNA — Yaşlılığından öyle bir tavırla söz ediyorsun ki, sanki suçlu biziz.

SEREBRYAKOV — Benden en çok iğrenen de sensin.

YELENA ANDREYEVNA — Can sıkıcı şeyler! (*Serebryakov'un yanından ayrılır, uzakta bir yere oturur.*)

* Konstantin Nikolayeviç Batyuşkov (1787 - 1855), Rus şairi.

SEREBRYAKOV — Elbette. Hakkın var. Aptal değilim ben, anlıyorum. Sen gençsin, sağlıklı ve güzelsin, yaşamak istiyorsun; bense yaşlıyım, nerede ise bir ceset. Ne sanıyorsun, anlamıyor muyum sanki? Doğru, zaten hâlâ yaşıyor olmam da aptallıktan başka bir şey değil. Fakat, biraz daha bekleyin, az kaldı. Hepinizi tutsaklıktan kurtaracağım gün yakındır. Daha fazla uzamayacak bu iş.

YELENA ANDREYEVNA — Şaşa, bunalıyorum. Eğer şu uykusuz gecelerim için bir karşılık hakkettiysem, bir tek şey dileyeceğim senden: Susmanı! Tanrı aşkına sus. Başka bir şey istemem.

SEREBRYAKOV — Evet, bütün bunlardan çıkan sonuç şu: herkes benim yüzümden bunalıyor, sıkılıyor, gençliğini aşındırıyor; mutlu olan, yaşamaktan zevk alan tek kişi varsa, o da benim. Evet, şüphesiz!

YELENA ANDREYEVNA — Sus! Eziyet ediyorsun bana!

SEREBRYAKOV — Zaten ben herkese eziyet ediyorum. Şüphesiz!

YELENA ANDREYEVNA (*Ağlayarak*): Dayanılmaz şey! Söyle, ne istiyorsun benden?

SEREBRYAKOV — Hiçbir şey.

YELENA ANDREYEVNA — Öyleyse rica ederim, sus.

SEREBRYAKOV — Çok tuhaf. Jorj, hattâ yaşlı bunak Marya Vasilyevna konuştuğu zaman hiçbir şey olmuyor, herkes dinliyor onları. Fakat ben ağzımı açıp bir çift söz eder etmez, herkes mutsuz

hissetmeye başlıyor kendini. Hattâ sesim bile tiksinti veriyor insanlara. Peki, diyelim ki bencil, despot, iğrenç bir adamım; fakat şu yaşlılığımda birazcık olsun bencil olmak hakkım değil mi? Acaba haketmedim mi bunu? Yaşadığım hayat ne kadar çetindi! Öğrenciliğimizde İvan Petroviç'le birlikteydik. Sor ona. O şurda burda sürtüp, çingene kızlarına para yedirirken, ben onun parasıyle ucuz, kirli bir otel odasında yaşıyor, gece gündüz öküz gibi çalışıyordum. Bir yandan açlık çekiyor, bir yandan da başkasının parasıyle yaşadığım için acı duyuyordum. Sonra Heidelberg'e gittim, ama Heidelberg'i görmedim, Paris'te Paris'i görmeden yaşadım. Bütün zamanımı dört duvar arasına kapanıp çalışmakla geçiriyordum. Bir kürsü elde edince de ömrüm boyunca bilime hizmet ettim, bugün de şerefle, bağlılıkla sürdürüyorum çalışmamı. Şimdi, sorarım, mutlu bir yaşlılığı hak etmedim mi bütün bunlara karşılık? İnsanların ilgisini hak etmedim mi?

YELENA ANDREYEVNA — Kimse senin bu hakkını tanımazlık etmiyor. (*Rüzgâr pencere kanatlarını birbirine çarpar*) Rüzgâr çıktı, kapayayım pencereyi. (*Kapar*) Birazdan yağmur yağacak. Senin haklarına kimsenin bir şey dediği yok.

(*Susuş. Bekçinin sopa vuruşları ve şarkısı işitilir.*)

SEREBRYAKOV — Hayatın boyunca bilim için çalışmak... Çalışma odana, saygıdeğer arkadaşlarına alışmak ve ansızın, neye uğradığını anlamadan,

kendini bu mahzende bulmak, her gün bayağı insanlarla karşılaşıp değersiz konuşmalar dinlemek... Ben yaşamak istiyorum... Ben başarıyı, ünü, gürültüyü seviyorum. Oysa, tam anlamıyle bir sürgündeyim burada. Her an geçmiş günlerin özlemini çekmek, başkalarının başarılarını izlemek ve ölüm korkusu içinde yaşamak... Dayanamıyorum! Gücüm yetmiyor! Ve burada, yaşlılığımı bile bağışlamak istemiyorlar bana!

YELENA ANDREYEVNA — Bekle biraz, sabırlı ol; beş altı yıl sonra ben de yaşlanmış olacağım.

(*Sonya girer.*)

II

ÖNCEKİLER, SONYA

SONYA — Anlamıyorum, nerede kaldı bu doktor. Eğer belediye hekimini bulamazsa Ormancini'ne gitmesini söylemiştim Stepan'a.

SEREBRYAKOV — Ne yapayım Ormancini'ni senin? Ben astronomiden ne kadar anlıyorsam o da tıptan o kadar anlar.

SONYA — Senin eklem ağrıların için bütün tıp fakültesini buraya çağıracak değiliz herhalde.

SEREBRYAKOV — Konuşmayacağım bile o sapıkla.

SONYA — Nasıl istersen. (*Oturur*) Bana göre hava hoş.

SEREBRYAKOV — Saat kaç?

YELENA ANDREYEVNA — İki.

SEREBRYAKOV — İçim daralıyor... Sonya, masadan damlayı ver bana!

SONYA — Peki. (*Verir.*)

SEREBRYAKOV — (*Sinirlenir*) Ah, bu değil! Bir şey istemeye de gelmiyor!

SONYA — Rica ederim hırçınlığı bırak! Belki senin hırçınlıklarından hoşlanacak olanlar da bulunabilir ama, lütfen beni bağışla. Ben böyle şeylerden hoşlanmıyorum.

SEREBRYAKOV — Ne dayanılmaz bir karakteri var bu kızın. Peki, niçin kızıyorsun?

SONYA — Peki, niçin bu mutsuz tavırla konuşuyorsun sen de? Tanımayan biri de gerçekten mutsuz olduğunu sanacak. Oysa, senin kadar mutlu insan az bulunur yeryüzünde.

SEREBRYAKOV — Evet, şüphesiz! Çok mutluyum ben! Çok mutlu bir insanım!

SONYA — Elbette mutlusun... Eğer iş eklem ağrılarındaysa, çok iyi biliyorsun ki nöbet sabahleyin geçecek. Ne var inim inim inleyecek bunda? Ne olmuş yani!

(*Elinde bir mumla Voynitski girer. Robdöşambrlıdır.*)

III

ÖNCEKİLER, VOYNİTSKİ

VOYNİTSKİ — Fırtına patlayacak... (*Bir şimşek ça-*

kar) İşte, Hélène ve Sonya, gidip uyuyun haydi, sizlerden nöbeti almaya geldim.

SEREBRYAKOV — (*Ürkmüş*) Hayır, hayır, beni yalnız bırakmayın onunla! Hayır! Söze tutar beni!

VOYNİTSKİ — Fakat iki gecedir uyumuyorlar, onların da rahat etmesi gerek.

SEREBRYAKOV — Uyusunlar gidip, ama sen de git. Teşekkür ederim. Yalvarırım. Bir zamanlarki dostluğumuz adına, karşı koyma. Git, sonra konuşuruz.

VOYNİTSKİ — Bir zamanlarki dostluğumuz... Doğrusu, haberim yoktu böyle bir şeyden.

YELENA ANDREYEVNA — Jorj, sus!

SEREBRYAKOV — İki gözüm, onunla yalnız bırakma beni! Söze tutacak.

VOYNİTSKİ — Artık, neredeyse gülünç bir şey bu.

HRUŞÇOV'UN SESİ — (*Sahne gerisinde*) Yemek salonundalar mı? Burası mı? Atımı ahıra götürsünler, lütfen!

VOYNİTSKİ — İşte doktor geldi.

(*Hrusçov girer.*)

IV

ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — Ne hava, değil mi? Yağmur peşimden kovaladı, zor kurtuldum. Merhabalar. (*Selâmlaşır.*)

SEREBRYAKOV — Sizi rahatsız ettik, özür dilerim. Ben hiç de istemiyordum bunu.

HRUŞÇOV — Amma da yaptınız, ne önemi var! Fakat, hasta olmak da nereden geldi aklınıza Aleksandr Vladimiroviç? Doğrusu, size hiç yakışmıyor bu. Çok kötü, çok kötü! Neyiniz var bakalım?

SEREBRYAKOV — Doktorlar genellikle niçin hoşgörülü bir tavırla konuşur hastalarla allahaşkına?

HRUŞÇOV — (*Güler*) Fakat, gözlemciliği bırakın. (*Tatlılıkla*) Haydi, yatağınıza gidelim. Burada oturmanız iyi değil. Yatak hem sıcak, hem de rahattır. Haydi... Sizi orada muayene edeceğim ve... her şey yoluna girecek.

YELENA ANDREYEVNA — Şaşa, dinle doktoru.

HRUŞÇOV — Eğer yürümek canınızı acıtacaksa, koltuğunuzla taşıyalım sizi.

SEREBRYAKOV — Hayır, hayır, yürüyebilirim... Yürüyeceğim... (*Kalkar*) Boşu boşuna rahatsız ettiler sizi. (*Hruşçov ve Sonya, Serebryakov'un kollarına girerler*) Zaten pek güvenmem ilâçlara. Bırakın kollarımı. Kendim yürüyebilirim.

(*Hruşçov, Sonya ve Serebryakov çıkarlar.*)

V

YELENA ANDREYEVNA, VOYNİTSKİ

YELENA ANDREYEVNA — Canımı çıkardı. Güçlükle durabiliyorum ayakta.

VOYNİTSKİ — O size acı çektiriyor, ben de kendi kendime. İşte, üç gecedir ki uyumuyorum.

YELENA ANDREYEVNA — Mutluluk yok bu evde. Anneniz broşürlerinin ve profesörün dışında her şeyden nefret ediyor. Profesörün sinirleri bozulmuş; bana inanmıyor, sizden korkuyor. Sonya babasına kızıyor, benimle konuşmuyor. Siz kocamdan nefret ediyor, annenizi açıkça aşağılıyorsunuz. Ben usanç verici bir insanım, üstelik sinirlerim bozuk; bugün tam üç kere ağlamaya kalktım. Kısaca herkes savaş açmış birbirine. Sorarım, nedir bu savaşın anlamı, niçin savaşıyoruz?

VOYNİTSKİ — Felsefeyi bırakalım!

YELENA ANDREYEVNA — Mutluluk yok bu evde. Jorj, eğitim görmüş akıllı bir insansınız siz. Anlamanız gerekir ki haydutlar ve hırsızlar değil; gizli nefretler, iyi insanlar arasındaki düşmanlıklar, bütün bu küçük geçimsizlikler engel oluyor mutluluğumuza. Uzaktan bakanlar da bir kültür ocağı sanıyorlar bizim evi. Bütün bu hırgürü ortadan kaldırmama, herkesi barıştırmama yardım etsenize Jorj! Tek başıma gücüm yetmeyecek buna.

VOYNİTSKİ — Siz önce beni kendi kendimle barıştırsanız a! Canım... (*Yelena Andreyevna'nın eline kapanır.*)

YELENA ANDREYEVNA — Bırakın! (*Elini çeker*) Gidin buradan!

VOYNİTSKİ — Birazdan yağmur yağacak, tabiat tepeden tırnağa canlanıp açılacak, derin derin soluyacak. Fırtına yalnız beni canlandırmayacak.

Hayatımın geri gelmemek üzere yok olup gittiği düşüncesi gece gündüz bir hortlak gibi boğuyor beni. Bir yığın küçük, değersiz, ufak tefek şey için aptalca harcadığım gençlik yılları yok artık, bugün korkunç anlamsız bir yaşamayı sürdürüyorum. İşte benim hayatım ve aşkım! Söyleyin, ne yapayım onları, nereye koyayım? Duygularım bir çukura düşen güneş ışınları gibi mahvolacaklar, kendim de mahvolup gideceğim...

YELENA ANDREYEVNA — Bana aşkınızdan söz ettiğiniz zaman kafam duruyor sanki, ne söyleyeceğimi bilemez oluyorum. Özür dilerim, bu konuda yardım edemeyeceğim size. (*Çıkmak ister*) İyi geceler!

VOYNİTSKİ — (*Yolunu keser*) Kendi hayatımın yanı sıra bir başka hayatın da, sizin hayatınızın da mahvolduğunu düşünmek, bilseniz nasıl acı veriyor bana! Nedir beklediğiniz şey? Hangi yerin dibine batası felsefe engel oluyor size? Gençliğinizi prangaya vurarak içinizdeki yaşama susuzluğunu boğmaya çalışmanın yüce ahlâklılıkla ne ilgisi var! Niçin anlamıyorsunuz bunu!

YELENA ANDREYEVNA — (*Voynitski'nin yüzüne dik dik bakarak*) Jorj, sarhoşsunuz siz!

VOYNİTSKİ — Olabilir, olabilir!

YELENA ANDREYEVNA — Fyodor İvanoviç sizde mi kalıyor?

VOYNİTSKİ — Geceyi bende geçiriyor. Olabilir, olabilir. Her şey olabilir!

YELENA ANDREYEVNA — Bugün de içtiniz, değil mi? Peki, niçin?

VOYNİTSKİ — Ne de olsa yaşamaya benziyor azıcık... Engel olmayın Hélène!

YELENA ANDREYEVNA — Önceleri hiç içmez, bu kadar da çok konuşmazdınız. Gidip uyuyun! Sıkılıyorum sizden. Dostunuz Fyodor İvanoviç'e de söyleyin, eğer beni tedirgin etmekten vazgeçmezse, ben de başka türlü davranmaya başlayacağım. Gidin!

VOYNİTSKİ — (*Yelena Andreyevna'nın eline kapanarak*) Canım... Bir tanem!

(*Hruşçov girer.*)

VI

ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — Aleksandr Vladimiroviç sizi istiyor Yelena Andreyevna.

YELENA ANDREYEVNA — (*Elini Voynitski'den kurtararak*) Hemen gidiyorum! (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV — (*Voynitski'ye*) Kutsal saydığınız hiçbir şey yok! Siz de, şimdi dışarı çıkan sevimli bayan da, profesörün bir zamanlar sizin özbeöz kızkardeşinizin kocası olduğunu ve bu evin çatısı altında sizinle birlikte bir de genç kızın yaşadığını unutmasaydınız iyi olurdu! Bütün kentte sizin aşk hikâyeniz konuşuluyor. Ne utanmazlık! (*Hastaya gider.*)

VOYNİTSKİ — (*Yalnız*) Gitti,.. (*Susuş*) Ona rahmetli kızkardeşimin evinde rastlamıştım on yıl önce bir

gün. O 17 yaşındaydı, ben 37. Niçin o zaman âşık olmadım, benimle evlenir misiniz demedim? Oysa ne kadar olanaklı bir şeydi bu! İşte, karım olacaktı şimdi... Evet... İkimiz de fırtınanın sesiyle uyanacaktık. O korkacak, ben onu kucaklayarak «Korkma, yanındayım» diye fısıldayacaktım. Ah, güzel düşünceler... Neredeyse gülümsüyorum bile... Fakat, Tanrım, kafamın içi karmakarışık... Niçin yaşlandım ben? Niçin o beni anlamıyor? Tumturaklı sözlerinden, tembelliğinden, mahvolan barış üzerine tembel, saçmasapan düşüncelerinden nefret ediyorum... (*Susuş*) Niçin böyle kötü yaradılışlı bir insanım ben? Ah, şu dengesiz Fyodor'u, şu ahmak Ormancini'ni nasıl da kıskanıyorum! İçleri dışları bir, ahmak, iyi yürekli insanlar... Benim bütün benliğimi kaplayan bu yerin dibine batası alay etme, küçümseme duygularından ne kadar uzaktalar...

(*Bir yorgana sarınmış olarak Fyodor İvanoviç girer.*)

VII

VOYNİTSKİ, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ — (*Kapıdan seslenir*) Yalnız mısınız? Kadın filan yok, değil mi? (*Girer*) Fırtınanın sesiyle uyandım. Yaman bir yağmur yağıyor. Saat kaç?

VOYNİTSKİ — Şeytan götürsün saati!

FYODOR İVANOVİÇ — Yelena Andreyevna'nın sesini işitiyorum gibi geldi bana.

VOYNİTSKİ — Az önce buradaydı.

FYODOR İVANOVİÇ — Çok görkemli kadın! (*Masadaki ilâç şişelerini gözden geçirir*) Bunlar da nesi? Bu naneli haplar da ne oluyor? (*Bir tanesini yer*) Evet, çok görkemli kadın! Profesör hasta galiba, ha?

VOYNİTSKİ — Evet.

FYODOR İVANOVİÇ — Yaşamanın böylesine de hiç aklım ermiyor. Eski Yunanlılar zayıf, hastalıklı çocukları Mont Blanc dağından uçuruma atarlarmış. İşte, böylelerini de uçuruma atmalı!

VOYNİTSKİ — (*Kızgın*) Mont Blanc değil, Tarpeya kayası. Ne kara cahillik!

FYODOR İVANOVİÇ — Peki, Tarpeya kayası olsun... Kıyamet mi kopar? Niçin böyle üzüntülüsün bugün? Profesöre mi üzülüyorsun?

VOYNİTSKİ — Beni rahat bırak. (*Susuş.*)

FYODOR İVANOVİÇ — Yoksa profesörün karısına âşık olmayasın? Ha? Bak hele! Olabilir de yani... Sen üzülmene devam et... Fakat, dinle bak: Eğer kasabada sizin için yapılan dedikodularda yüzde bir bile gerçek payı varsa, eğer böyle bir şey işitirsem, gözünün yaşına bakmadan Tarpeya kayasından atarım seni...

VOYNİTSKİ — Biz onunla sadece dostuz.

FYODOR İVANOVİÇ — Yani, dostsunuz artık, öyle mi?

VOYNİTSKİ — Ne demek «Dostsunuz artık»?

FYODOR İVANOVİÇ — Bir kadın ancak şu yollar-

dan geçerek bir erkeğin dostu olabilir: Önce arkadaşı, sonra metresi, en sonra da dostu.

VOYNİTSKİ — En bayağı türden bir felsefe.

FYODOR İVANOVİÇ — Öyleyse içelim. Ben de, sanıyorum, Chartreuse liköründen biraz kalmış olmalı, gidip bir bakalım. Onu içer, ortalık ağarınca da bize gideriz. Olur mu? Luka diye bir kâhyam var, hiçbir zaman «Olur mu» demez, hep «olur mi» der. Korkunç bir dalaverecidir... Ha, olur mi? (*İçeri giren Sonya'yı görerek*) Eyvahlar olsun! Özür dilerim, boyunbağım da yok! (*Koşarak çıkar.*)

VIII

VOYNİTSKİ, SONYA

SONYA: Jorj dayı, Fedya'yla şampanya içip troykaya kurulmuştunuz yine. Pek de ahbap oldunuz yakışıklı şahinler. Ötekinin yola gelmeyeceği besbelli, anasından aylak doğmuş zaten, fakat sana ne oluyor? Yaşına başına hiç yakışmıyor doğrusu.

VOYNİTSKİ — Yaşla başla ilgisi yok bunun. Eğer insanın gerçek bir hayatı yoksa, seraplarla yaşamaya başlar. Hiçbir şey olmayacağına böylesi daha iyidir.

SONYA — Kuru otlar daha toplanmadı, Gerasim yağmurdan çürüyeceklerini söyledi bugün. Oysa sen seraplarla uğraşıyorsun. (*Ürkmüş*) Dayı, gözlerin yaşarmış!

VOYNİTSKİ — Ne yaşarması! Saçma... Az önce tıpkı rahmetli annen gibi baktın yüzüme... Canım benim.. (*Sonya'nın yüzünü, ellerini öpücüklere boğar*) Kızkardeşim... Sevgili kızkardeşim benim... Nerelerde şimdi? Eğer bilseydi! Ah, eğer bilseydi!

SONYA — Dayı, neler söylüyorsun? Neyi bilseydi?

VOYNİTSKİ — Çok zor, çok kötü... Hiçbir şey... (*Hruşçov girer*) Sonra konuşuruz... Hiçbir şey... Ben gidiyorum... (*Çıkar.*)

IX

SONYA, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — Babanız söz dinlemiyor. Ben eklem ağrısıdır diyorum, o romatizmada ısrar ediyor; ben yatmasını rica ediyorum, o oturuyor. (*Kasketini alır*) Sinirleri bozulmuş.

SONYA — Hayır, şımarık. Bırakın şapkanızı... Bekleyin yağmur dinsin. Bir şeyler yemek ister miydiniz?

HRUŞÇOV — Evet, galiba.

SONYA — Geceleri bir şeyler atıştırmayı severim. Sanırım yiyecek bulabileceğiz büfede... (*Büfeyi karıştırır*) Sanki onun istediği doktor mu? Onun bütün istediği yanı başında bir düzine kadının oturup gözlerinin içine bakarak «Profesör!» diye inlemeleri. Şu peyniri alsanız a...

HRUŞÇOV — Öz babasından böyle bir tavırla söz etmez insan. Evet, babanız yönetilmesi oldukça güç bir kişi; fakat şu Jorj dayılarla, İvan İvanıç'larla

karşılaştıracak olursak, hiçbiri serçe parmağı etmez onun.

SONYA — İşte, bir şişe de içecek bir şeyler buldum. Ben babamdan değil, büyük adamdan söz ediyorum. Babamı severim, fakat büyük adamlar o binbir çeşit seremonileriyle can sıktılar artık. (*Otururlar*) Yağmur nasıl da yağıyor! (*Bir şimşek çakar*) Bakın, bakın!

HRUŞÇOV — Fırtına yakınımızdan geçiyor, bize sadece ucuyle dokundu.

SONYA — (*İçki doldurur*) İçin.

HRUŞÇOV — Sağlığınıza. (*İçer.*)

SONYA — Sizi gece yarısı tedirgin ettiğimiz için darıldınız mı bize?

HRUŞÇOV — Tam tersine. Eğer beni buraya çağırmasaydınız şu anda uyuyor olacaktım. Sizi gerçek hayatta görmek rüyada görmekten bin kat daha güzel.

SONYA — Öyleyse neden böyle dargın dargın bakıyorsunuz?

HRUŞÇOV — Dargınım da ondan. Şimdi kimse yok burada, açıkça konuşabilirim sizinle. Sofya Aleksandrovna, şu dakika büyük bir sevinçle alıp götürürdüm sizi buradan. Evinizdeki havayı içime çekemiyorum, bana öyle geliyor ki, zehirliyor sizi bu hava. Eklem ağrılarına ve kitaplarına gömülmüş olan babanızın gözü dünyayı görmüyor, öte yanda Jorj dayınız, üvey anneniz...

SONYA — Ne olmuş üvey anneme?

HRUŞÇOV — Her şeyi konuşmak olmuyor! İnsan-

ların anlamadığım pek çok yanı var. Bir insan her şeyiyle güzel olmalı: yüzüyle, giysileriyle, ruhuyle, düşünceleriyle... her şeyiyle... Yüzlerinin ve giysilerinin güzelliğiyle başımı döndüren kişilere sık sık rastlıyorum; fakat, ruhlarına, düşüncelerine gelince, aman tanrım! Güzel bir kılıf içerisinde bazen öyle kara bir ruh gizlenmiş oluyor ki, hiçbir aklıkla ağartamıyorsunuz... Heyecanlıyım, bağışlayın... Sonra, biliyor musunuz, benim için çok, çok değerli bir şeysiniz siz...

SONYA (*Bıçağı elinden düşürür*) Elimden kayıverdi...

HRUŞÇOV — (*Bıçağı yerden alır*) Zararı yok.. (*Susuş.*) Gece karanlığında ormanda yürüyen bir insan uzakta bir ışığın parladığını görünce içi aydınlanır nedense, artık ne karanlığı, ne yorgunluğunu, ne de yüzüne gözüne çarpan dikenli dalları hissetmez olur. Ben sabahtan gece yarılarına kadar çalışan bir insanım; yaz kış rahat yüzü görmem, beni anlamayanlarla savaşırım ve bazen dayanılmaz acılar çektiğim olur... Fakat, sonunda ben de kendi ışığımı buldum işte. Sizi dünyada her şeyden daha çok sevdiğimi söyleyip övünecek değilim. Aşk benim için her şey demek değildir... O benim için bir mükâfattır sadece! Çalışan, savaşan ve acı çeken insan için aşktan daha yüce bir mükâfat bulunamaz.

SONYA — (*Heyecanlı*) Özür dilerim... Bir sorum var Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV — Nedir? Sorun haydi...

SONYA — Biliyor musunuz... Siz sık sık geliyorsunuz bize, biz de bazen topluca size geliyoruz. İtiraf

edin ki bu yüzden bir türlü bağışlayamıyorsunuz kendinizi.

HRUŞÇOV — Yani?

SONYA — Yani, demek istiyorum ki, demokrasiden yana olduğunuz için bizimle böyle yakından tanışık olmayı yediremiyorsunuz kendinize. Ben enstitüdenim, Yelena Andreyevna aristokrattır, ikimiz de modaya göre giyiniriz; oysa siz aristokrasiye karşısınız, demokrasiden yanasınız...

HRUŞÇOV — Neyse... neyse... Bırakalım bunları! Zamanı değil!

SONYA — Daha da önemlisi, siz kendi ellerinizle turpkömürü çıkarıyor, orman yetiştiriyorsunuz... Yani, biraz tuhaf... Hattâ, daha doğrusu, siz bir devrimcisiniz...

HRUŞÇOV — Demokrasiden yana, devrimci... Üstelik sesiniz titreyerek bunları söylerken ciddî misiniz gerçekten Sofya Aleksandrovna?

SONYA — Evet, evet ciddîyim. Çok ciddîyim.

HRUŞÇOV — Hayır, hayır, değilsiniz...

SONYA — Sözgelimi, bir kızkardeşim olsaydı ve sözgelimi siz ona âşık olup evlenme teklifinde bulunsaydınız, yemin ederim ki bu davranışınızı hiçbir zaman bağışlamazdınız kendinize. Son modaya göre giyinen ve üniversitede okumamış çıtkırıldım bir aristokrat küçükhanıma âşık olmanın utancıyle şu belediye doktorlarınızın ve hanım doktorların yüzüne bakamazdınız. Çok iyi biliyorum bunu... Düşüncelerimin doğruluğunu gözlerinizden anlıyorum! Yani, kısaca, tek bir cümleyle söylemek gere-

kirse; bütün şu ormanlarınız, turpkömürünüz, nakışlı gömleğiniz, hepsi, hepsi gösterişten, yalandan, kırıtkanlıktan başka bir şey değil!

HRUŞÇOV — Niçin bunlar? Niçin kırdınız beni yavrum? Fakat, aptalın biriyim ben. Ağzımın payını aldım. Sınırımı geçmemeliydim! Hoşça kalın! (*Kapıya yürür.*)

SONYA — Güle güle... Size karşı çok sert davrandım, özür dilerim.

HRUŞÇOV — (*Dönerek*) Yaşadığınız şu çevrenin ne kadar, ne kadar boğucu bir yer olduğunu anlayabilseydiniz! Bir çevre düşünün ki insana kıyı kıyı yanaşıp yan gözle bakıyorlar ve onda ya bir devrimci, ya bir psikopat, ya da bir palavracı arıyorlar; bir insan aramak kimsenin aklına gelmiyor! «Oo, -diyorlar-, bu bir psikopat!» ve seviniyorlar. «İşte bir palavracı!» Bu yargıyı verir vermez de sanki Amerika kıtasını keşfetmişçesine keyifleniyorlar. Beni anlayamayıp alnıma ne türlü bir etiket yapıştıracaklarını kestiremeyince de suçu kendilerinde değil de yine bende buluyorlar ve «Tuhaf bir adam bu, çok tuhaf bir adam» diyorlar! Siz 20 yaşındasınız değil mi? Fakat daha şimdiden tıpkı babanız, tıpkı Jorj dayınız gibi soğukkanlısınız. Eğer beni sizin eklem ağrılarınızı iyileştirmek için çağırmış olsalardı hiç şaşırmazdım. Böyle yaşanmaz! Ben kim olursam olayım, dosdoğru bakın gözlerime, hiçbir önyargıya kapılmadan, yöntemsiz, tasarısız, açık bir yürekle bakın ve her şeyden önce bir insan arayın bende, yoksa hiçbir zaman insanlar-

la dost olamazsınız. Hoşça kalın! Şu sözlerimi de aklınızdan çıkarmayın: Bu kurnaz, bu şüpheci gözler sizdeyken, hiçbir zaman âşık olmayacaksınız!

SONYA — Doğru değil bu!

HRUŞÇOV — Doğru!

SONYA — Doğru değil! İşte, inadınıza... âşığım ben! Âşığım ve ne kadar acı çekiyorum, ne kadar acı çekiyorum! Bırakın beni! Gidin buradan, yalvarırım... gelmeyin bize... gelmeyin...

HRUŞÇOV — Sizi selâmlamakla şeref duyarım! (*Çıkar.*)

SONYA — (*Yalnız*) Kızdı. Tanrı kimseye bu adamın huylarını vermesin! (*Susuş*) Çok güzel konuşuyor, fakat bütün bu söylediklerinin palavra olmadığını bana kim kanıtlayabilir? Durmadan düşünüyor, durmadan ormanlarından söz ediyor, ağaçlar yetiştiriyor... Çok güzel, fakat bir psikopati sonucu da olabilir bütün bunlar... (*Elleriyle yüzünü kapar*) Hiçbir şey anlayamıyorum. (*Ağlar*) Tıp fakültesinde okumuş ama, hiç de tıpla uğraştığı yok... Çok tuhaf bütün bunlar, çok tuhaf... Tanrım, bütün bunları anlayabilmem için yardım et bana!

(*Yelena Andreyevna girer.*)

X

SONYA, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA — (*Pencereyi açar*) Fır-

tına geçti! Hava ne kadar güzel (*Susuş*) Ormancini nerede?

SONYA — Gitti. (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA — Sofi!

SONYA — Ne var?

YELENA ANDREYEVNA — Daha ne zamana kadar somurtup duracaksımz bana? Birbirimize karşı hiçbir kötülükte bulunmadık. Niçin düşman olalım öyleyse? Yeter artık...

SONYA — Ben de barışmak istiyordum zaten... (*Yelena Andreyevna'yı kucaklar*) Canım!

YELENA ANDREYEVNA — İşte, ne güzel... (*İkisi de heyecanlıdır.*)

SONYA — Babam yattı mı?

YELENA ANDREYEVNA — Hayır. Salonda oturuyor. Tanrı bilir niçin, tam bir ay konuşmadık birbirimizle. Yeter artık... (*Masaya bakar*) Bunlar da ne?

SONYA — Ormancini bir şeyler yedi.

YELENA ANDREYEVNA — Şarap da var... Haydi dostluğumuzun şerefine kadeh kaldıralım.

SONYA — Haydi.

YELENA ANDREYEVNA — (*Doldurur*) Aynı kadehten içelim. Daha iyi. Bundan böyle «sen» diyelim birbirimize.

SONYA — Evet. (*İçerler ve öpüşürler.*) Ne zamandır barışmak istiyordum ama utamyordum nedense... (*Ağlar.*)

YELENA ANDREYEVNA — Ne var ağlayacak şimdi?

SONYA — Hiçbir şey, ben böyleyim işte.

YELENA ANDREYEVNA — Peki, yeter, yeter... (*Ağlar*) İşte, sen ağlıyorsun diye ben kaçık da ağlamaya başladım! (*Susuş*) Babanla parası için evlendiğimi sanıyorsun. Fakat, eğer yemine inanıyorsan, yemin ederim ki severek evlendim onunla. Bir bilgin oluşu, ünlü bir kişi oluşu çekmişti, beni. Gerçek olmayan, yapma bir aşktı bu, ama gerçek bir aşk gibi görünmüştü bana! Bunda hiçbir suçum yok benim. Ama sen, düğün gününden beri kurnaz, şüpheci gözlerinle öldürdün beni...

SONYA — Fakat, barışalım artık, barışalım! Unutalım olanları. Bugün ikinci keredir ki kurnaz, şüpheci gözlerim olduğu söyleniyor bana.

YELENA ANDREYEVNA — Hiç gereği yok öyle kurnaz kurnaz bakmanın. Yakışmıyor sana. İnsanlara inanmadan yaşamlamaz.

SONYA — Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer. O kadar çok düş kırıklığına uğradım ki.

YELENA ANDREYEVNA — Kim uğrattı düş kırıklığına seni? Baban iyi, dürüst, çalışkan bir insan. Bugün sitem ettin ona, mutlu olduğunu söyledin. Oysa gerçekten mutlu olsaydı bile, işleri bu mutluluğu farketmesini engellerdi. Ben ne babana ne de sana hiçbir zaman bilerek bir kötülük yapmış değilim. Jorj dayınsa çok iyi, çok dürüst, fakat doyunmamış, mutsuz bir insan... Kim düş kırıklığına uğrattı seni? (*Susuş.*)

SONYA — Dürüstçe, bir dosta söyler gibi söylesen e; mutlu musun?

YELENA ANDREYEVNA — Hayır.

SONYA — Biliyordum bunu. Bir soru daha; açıkça söyle, genç bir kocan olsun ister miydin?

YELENA ANDREYEVNA — Ne kızsın sen... Elbette, isterdim! (*Güler*) Haydi bir soru daha, haydi...

SONYA — Ormancini'nden hoşlanıyor musun?

YELENA ANDREYEVNA — Evet, çok.

SONYA — (*Güler*) Yüzümün çok aptalca bir anlatımı var.. değil mi? İşte, gitti o, ama ben hâlâ konuşmasını, ayak seslerini işitiyorum, karanlık pencerede yüzünü görür gibi oluyorum... Ne demezsin... Fakat, böyle yüksek sesle konuşamam, utanıyorum. Gidip benim odamda konuşalım haydi. Beni çok aptal buluyorsun, değil mi? İtiraf et... O, iyi bir insan, öyle değil mi?

YELENA ANDREYEVNA — Çok, çok iyi bir insan...

SONYA — Ormanları, turpkömürü çok tuhaf görünüyor bana. Anlayamıyorum?

YELENA ANDREYEVNA — İş, ormanlarda mı sanki? Anlasan a tatlım, burada önemli olan, yetenektir! Yetenek ne demektir, biliyor musun? Yüreklilik, özgür bir kafa, geniş ufuklar... Ağaç yetiştiriyor, ya da bilmem kaç kilo turpkömürü çıkarıyor ve bütün bunların insanlığın bin yıl sonrası için taşıdığı anlamı düşünüyor şimdiden. Böyle insanlar değerlidir, sevmek gerekir onları. İyi olmanızı dilerim. İkiniz de aydınlık, cesur, dürüst insanlarsınız. O, delişmen, sen soğukkanlı ve ölçülüsün... Çok güzel tamamlayacaksınız birbirinizi...

(*Kalkar*) Bense can sıkıcı, sıradan biriyim... Her yerde, kocamın evinde, sizin aranızda, her yerde, her yerde sıradan, rastlansal biri olarak kaldım sadece. Eğer düşünürsek, çok, çok mutsuz bir insanım ben Sonya! (*Yüreği kabarık, sahnede yürür*) Bana mutluluk yok bu dünyada! Hayır! Niçin gülüyorsun?

SONYA — (*Güler, elleriyle yüzünü kapayarak*) Öyle mutluyum ki! Öyle mutluyum ki!

YELENA ADREYEVNA — (*Ellerini sıkıntıyle oğuşturarak*) Gerçekten de, ne kadar mutsuzum.

SONYA — Ben mutluyum... mutluyum.

YELENA ANDREYEVNA — Piyano çalmak istiyorum... Bir şeyler çalsaydım...

SONYA — Ne iyi olur. (*Onu kucaklar*) Bu gece uyuyamam ben... Çal.

YELENA ANDREYEVNA — Peki. Fakat baban uyumuyor. Hasta olduğu zamanlar müzik sinirlendirir onu. Git sor, bir şey demezse çalayım... Haydi...

SONYA — Peki. (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA — Çoktandır çalmadım. Bir aptal gibi çalıp ağlayacağım şimdi... (*Pencereden aşağıya seslenir*) Yefim, sen misin gürültü eden?

BEKÇİNİN SESİ — Evet!

YELENA ANDREYEVNA — Bey hasta, vurma sopanı.

BEKÇİNİN SESİ — Hemen gideyim! (*Islıkla köpekleri çağırır*) Juçka! Trezor! Juçka! (*Susuş.*)

SONYA — (*Dönerek*) İmkânsız!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Serebryakov'ların konuk odası. Sağda, solda, ortada birer kapı. Gündüz. Sahne gerisinde Yelena Andreyevna'nın «Yevgeni Onegin» operasından Lenski'nin düello öncesi aryasını piyanoyla çaldığı işitilmektedir.)

I

ORLOVSKİ, VOYNİTSKİ *ve* FYODOR İVANOVİÇ *(Elinde bir papak tutan Fyodor İvanoviç Çerkez giysileriyledir.)*

VOYNİTSKİ — *(Müziği dinleyerek)* O çalıyor, Yelena Andreyevna.. Sevgili varlık... *(Sahne gerisinden müzik kesilir)* Değerli varlık... Hayatımız hiçbir zaman bu kadar can sıkıcı olmamıştı galiba...

FYODOR İVANOVİÇ — Ruhum, gerçek can sıkıntısı nedir, görmedin sen. Ben bir zamanlar Sırbistan'da gönüllüyken gerçek can sıkıntısını gelip orada görecektin! İnsanın gırtlağına sarılan boğucu bir hava, sıcak, pislik, alkolden çatlayan bir kafa. Bir keresinde, hiç unutmam, kirli, üstü açık bir

ambarda oturuyorum... Yüzbaşı Kaşkinazi de yanımda... Artık konuşacak tek bir sözümüz kalmamış, gidilecek yer, yapılacak iş yok. İçki desen, ne mide kalmış ne kafa, düşüncesi bile bulantı veriyor. Yani azizim, öyle bir cansıkıntısı ki, sanki sehpadasın, yağlı ilmek boynuna geçirilmiş, yolu yok kuyruğu titretiyorsun! Kobra yılanları gibi oturmuş, dik dik birbirimize bakıyoruz... Bir o bana bakıyor, bir ben ona... Sonra bir ben ona bakıyorum, bir o bana... Böylece, nedensiz, bakışıp duruyoruz... Saatler birbirini kovalıyor, biz hababam birbirimize bakıyoruz. Birdenbire, durup dururken, kılıcını çektiği gibi üstüme saldırmaz mı seninki!... Hoppala... Tabiî ben de kılıcıma asıldığım gibi –yoksa herif bizi öbür dünyaya yollayacak– başlıyoruz: çik-çak, çik-çak, çik-çak, çik-çak... Zor ayırdılar, Bana bir şey olmadı ama, yüzbaşı Kaşkinazi yanağında uzun bir yara iziyle dolaşıyor o günden beri. İşte, insanlar kimizaman ne kadar ahmaklaşabiliyorlar...

ORLOVSKİ — Evet, oluyor (*Sonya girer.*)

II

ÖNCEKİLER, SONYA

SONYA — (*Kendi kendine*) İçim içime sığmıyor... (*Yürür ve güler.*)

ORLOVSKİ — Kediciğim, nereye? Gelip otursan a bizimle.

SONYA — Fedya, gelsen e... (*Fyodor İvanoviç'i bir kıyıya çeker*) Gel, buraya gel...

FYODOR İVANOVİÇ — Hayrola? Yüzün ışıl ışıl ışıldıyor?

SONYA — Fedya, söz ver yapacağına!

FYODOR İVANOVİÇ — Fakat, neyi?

SONYA — Ormancini'ne... git.

FYODOR İVANOVİÇ — Niye?

SONYA — İşte öyle... Git sen... ve niçin uzun zamandır bize uğramadığını sor ona... İki haftadır gelmiyor.

FYODOR İVANOVİÇ — Kızardı! Utandı! Baylar, Sonya âşık olmuş!

HEPSİ BİRDEN — Utandı! Utandı!

SONYA — (*Yüzünü elleriyle kapatır, koşarak çıkar.*)

ORLOVSKİ — Tatlı kız... Çok seviyorum. Senin onunla evlenmeni kurardım hep Fedyuşa. Ondan iyisini kolay kolay bulamazsın. Hayırlısı neyse o olsun... Fakat ne hoş olurdu, ne kadar duygulanırdım! Sana konuk gelirdim artık! Genç karın yanında, sıcak aile ocağı, semaver kaynıyor...

FYODOR İVANOVİÇ — Bu işlere aklım pek ermiyor benim. Ama eğer günün birinde böyle bir enayilik yapmaya kalkarsam, herhalde Yulya'yla evlenirdim. Hiç olmazsa ufak tefek bir şey. Her türlü kötülüğün de en ufağını seçmeli. Sonra, iyi bir çiftlik yöneticisi... (*Elini alnına vurur*) Aklıma parlak bir düşünce geldi!

ORLOVSKİ — Nedir?

FYODOR İVANOVİÇ — Haydi şampanya içelim!

VOYNİTSKİ — Hem erken, hem de hava sıcak... Bekle biraz, sonra içeriz...

ORLOVSKİ — (*Oğluna bakmaktan zevk duyarak*) Oğlum benim, yakışıklım... Canı şampanya istemiş...

(*Yelena Andreyevna girer.*)

III

ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA (*Sahnede yürür.*)

VOYNİTSKİ — Oh, oh, bakın da içiniz açılsın; yürüyor ve tembellikten kırıtıyor. Çok hoş! Çok hoş!

YELENA ANDREYEVNA — Benimle uğraşmayın Jorj! Sizin vızıltılarınız olmadan da her şey yeterince can sıkıcı zaten.

VOYNİTSKİ — (*Yelena Andreyevna'nın yolunu keserek*) Yetenekli bir insan, bir sanatçısınız! Ama' sanatçıya benzer bir yanınız var mı acaba? Kayıtsızlık, tembellik, uyuşukluk içinize işlemiş... Bağışlayın beni, fakat erdemliliğin bu kadarına bakmak bile mide bulandırıcı...

YELENA ANDREYEVNA — Bakmayın siz de... Bırakın beni...

VOYNİTSKİ — Niçin böyle tasa içindesiniz? (*Canlı*) İki gözüm, eşsiz kadın, aklınızı başınıza toplasanız a. Damarlarınızda bir denizkızı kanı dolaşıyor, fakat niçin bir denizkızı gibi davranmıyorsunuz?

YELENA ANDREYEVNA — Bırakın beni!

VOYNİTSKİ — Ömrünüzde bir kerecik olsun özgür davranın ve ne bileyim ben, hiç olmazsa bir sucinine âşık olun sırılsıklam...

FYODOR İVANOVİÇ — Ve onunla birlikte girdabın tam orta yerinde öyle bir dalış dalın ki, *Herr* profesör ve hepimiz kollarımızı hayretle açmaktan başka bir şey yapamayalım!

VOYNİTSKİ — Olmaz mı denizkızı? İnsan sevebildiği kadar sevmeli!

YELENA ANDREYEVNA — Bana akıl verdiğinizi mi sanıyorsunuz? Eğer istediğim gibi davranabilseydim, yapmam gereken şeyi siz olmadan bilemeyecek miydim sanıyorsunuz? Hepinizin bütün bu uyku verici suratlarınızdan, can sıkıcı, soğuk konuşmalarınızdan tıpkı bir kuş gibi uzaklara uçar, dünyada sizlerin de var olduğunu unuturdum. O zaman kimse akıl vermeye kalkışamazdı bana. Ama, özgür değilim ben. Utangaç, korkak bir insanım. Gönlümün dilediği gibi davranarak kocamı bırakacak olursam bana öyle geliyor ki, bu davranışımı örnek alıp bütün kadınlar kocalarını bırakacaklar. Bu yüzden de hem Tanrı cezalandıracak beni, hem de vicdanım acı çektirecek. Yoksa nasıl özgür yaşanılacağım gösterirdim size. (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ — Canım benim, güzelim...

VOYNİTSKİ — Bana öyle geliyor ki bir süre sonra horlamaya başlayacağım bu kadını! Bir kız çocuğu kadar utangaç ve erdemle bezenmiş bir keşiş gibi felsefe yapıyor. Ağzım ekşiyor düşündükçe!

ORLOVSKİ — Yeter artık, yeter... Peki, profesör nerede?

VOYNİTSKİ — Çalışma odasında. Yazıyor.
ORLOVSKİ — Sözünü ettiği bir iş için beni mektupla çağırdı buraya. Neymiş bu, siz de mi bilmiyorsunuz?
VOYNİTSKİ — İşi falan yok onun. Saçmasapan şeyler yazıyor, sızlanıyor ve kıskanıyor, hepsi bu.

(*Sağdaki kapıdan Jeltuhin ve Yulya girerler.*)

IV

ÖNCEKİLER, JELTUHİN *ve* YULYA

JELTUHİN — Merhabalar. (*Selâmlaşır.*)
YULYA — Merhaba Vaftizbaba! (*Öpüşürler*) Merhaba Fedenka! (*Öpüşürler*) Merhaba Yegor Petroviç! (*Öpüşürler.*)
JELTUHİN — Aleksandr Vladimiroviç evde mi?
ORLOVSKİ — Evet. Çalışma odasında.
JELTUHİN — Gidip göreyim onu. Bir iş için konuşmamız gerektiğini yazmış... (*Çıkar.*)
YULYA — Yegor Petroviç, pusula yazıp arpa istemiştiniz dün, aldınız mı?
VOYNİTSKİ — Aldım, teşekkür ederim. Ne kadar tutuyor? Şimdi ne olduğunu hatırlamıyorum ama, baharda da bir şeyler almıştık sizden... hesap görmemiz gerekiyor. Borçlarımı zamanında ödemeyip hesapları karıştırmaktan hoşlanmam.
YULYA — Baharda 144 kilo çavdar, iki dana, iki tosun almış; yağ için de çiftliğinizden adam göndermiştiniz Yegor Petroviç.

VOYNİTSKİ — Peki, borcumuz ne tutuyor?

YULYA — Nereden bileyim Yegor Petroviç? Hesap tahtasında hesaplamadan bilemem ki.

VOYNİTSKİ — Eğer çok gerekliyse, getireyim hemen..

(*Çıkar, az sonra hesap tahtasıyle döner.*)

ORLOVSKİ — Yulya'cık, kardeşin iyi mi?

YULYA — Çok şükür. Bu boyunbağını nereden satın aldınız Vaftizbaba?

ORLOVSKİ — Kentten, Kirpiçev'den.

YULYA — Ne kadar hoş. Lyoneçka'nın da böyle bir tane satın alması gerekecek.

VOYNİTSKİ — İşte size hesap tahtası.

YULYA — (*Oturur, hesap tahtasını şakırdatmaya başlar.*)

ORLOVSKİ — Tanrı ne becerikli bir çiftlik yöneticisi göndermiş şu Lyonya'ya be! Bebeciğim, bir parmakcık boyu var ama, şu çalışmaya bak sen! Hayret!

FYODOR İVANOVİÇ — Doğru. Fakat ötekinin, dolaşıp yanaklarını oğuşturmaktan başka yaptığı bir iş yok. Boş gezenin boş kalfası!

VOYNİTSKİ — Baylar, başka bir yere gidelim. Sözgelimi, salona, ha? Can sıktı burası... (*Esner.*)

ORLOVSKİ — Salonaysa salona... Benim için hepsi bir...

(*Soldaki kapıdan çıkarlar.*)

YULYA — (*Yalnız, bir süre susuştan sonra*) Şimdi de Çeçenler gibi giyinmiş... Ne olacak, ana baba terbiyesi görmemiş ki... Kentin en yakışıklı adamı... Akıllı, zengin; ama neye yarar... Ahmağın ahmağı... (*Hesap tahtasını şakırdatır. Sonya girer.*)

V

YULYA, SONYA

SONYA — Siz burada mıydınız Yuleçka? Bilmiyordum...

YULYA — (*Öpüşür*) Canım!

SONYA — Ne yapıyorsunuz böyle? Hesap mı çıkarıyorsunuz? O kadar iyi bir çiftlik sahibesisiniz ki, kıskanmamak elde değil sizi. Niçin kocaya varmıyorsunuz Yuleçka?

YULYA — Öyle ya... Sanki gelip beni istediler de, ben olmaz dedim. Hayır, ciddî olarak evlenmek isteyen biri gelip teklifte bulunmayacak bana! (*İçini çeker*) Hayır!

SONYA — Fakat, niçin?

YULYA — Kültürsüz bir kızım ben. Zaten ortanın ikisinden aldılar beni!

SONYA — Peki, niçin aldılar Yuleçka?

YULYA — Kafasızlığımdan.

SONYA — (*Güler.*)

YULYA — Niçin gülüyorsunuz Soneçka?

SONYA — Bugün tuhaf bir şeyler oluyor bana... Bugün öyle mutluyum, öyle mutluyum ki Yuleçka, neredeyse canım sıkılıyor... Yerimde duramıyorum.. Haydi bir şeyler konuşalım... Söyler misiniz, âşık oldunuz mu hiç?

YULYA — (*Evet anlamında başını sallar.*)

SONYA — Evet mi? Peki, kim bu? Yakışıklı mı?

YULYA — (*Sonya'nın kulağına fısıldar.*)

SONYA — Kime? Fyodor İvanoviç'e mi?

YULYA — (*Evet anlamında başını sallar.*) Ya siz?

SONYA — Ben de... Fakat Fyodor İvanoviç'e değil... (*Güler*) Haydi, bir şeyler daha söyleyin.

YULYA — Sizinle ne zamandır konuşmam gerekiyordu Soneçka.

SONYA — Tabiî, sizi dinliyorum.

YULYA — Bir şey hakkında görüşmek istiyorum sizinle. Biliyor musunuz... her zaman candan bir yakınlık duydum size... Tanıdığım çok kız var ama, içlerinde en çok sevdiğim sizsiniz... Eğer, «Yuleçka bana on at verin», ya da ne bileyim, «iki yüz koyun verin» demiş olsanız, seve seve verirdim... Hiçbir şey esirgemezdim sizden...

SONYA — Niçin kızarıp bozarıyorsunuz Yuleçka?

YULYA — Utanıyorum... Ben... ben, size candan bağlıyım. Siz herkesten daha iyisiniz... alçakgönüllüsünüz... Bu basma giysiniz ne kadar da hoş!

SONYA — Bunu sonra konuşuruz... Haydi, siz sözünüzü söyleyin şimdi...

YULYA — (*Ayağa kalkarak*) Bilmem ki nasıl söylesem... Size teklif etmeme... yani... yani... Lyonçka'ya varsanız a... (*Yüzünü elleriyle kapatır.*)

SONYA — (*Ayağa kalkarak*) Söz etmeyelim bundan Yuleçka... Gereği yok, bırakalım bunu...

(*Yelena Andreyevna girer.*)

VI

ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA — Nereye gideceğimi tam anlamıyle şaşırdım. Hangi odaya girersem gireyim karşımda baba-oğul Orlovski'lerle Jorj'u buluyorum. Artık bu kadarı da can sıkıcı. Ne işleri var burada? Çıkıp bir yerlere gitseler ya.

YULYA — (*Gözyaşları içinde*) Merhaba Yelena Andreyevna! (*Öpüşmek ister.*)

YELENA ANDREYEVNA — Merhaba Yuleçka. Özür dilerim, ikide bir öpüşmek hoşuma gitmiyor. Sonya, baban ne yapıyor? (*Susuş*) Sonya, niçin karşılık vermiyorsun soruma? Sana soruyorum: Baban ne yapıyor? (*Susuş*) Sonya, niçin karşılık vermiyorsun?

SONYA — Bilmek mi istiyorsunuz? Gelin buraya... (*Yelena Andreyevna'yı biraz kıyıya çeker*) Peki, söyleyeyim... Bugün içim o kadar aydınlık ki ikiyüzlülük edip konuşamam sizinle. Alın işte! (*Mektubu verir*) Bahçede buldum bunu. Gidelim Yuleçka! (*Yulya'yla birlikte soldaki kapıdan çıkarlar.*)

VII

YELENA ANDREYEVNA *sonra* FYODOR İVANOVİÇ

YELENA ANDREYEVNA — (*Yalnız*) Bu da ne? Jorj'un bana yazdığı bir mektup! Fakat benim su-

çum ne bunda? Ah, büyük bir kabalık bu, insafsızlık bu... İçi o kadar aydınlıkmış ki, benimle konuşamazmış... Tanrım, nasıl bir aşağılama... Başım dönüyor, neredeyse düşeceğim...

FYODOR İVANOVİÇ — (*Soldaki kapıdan girer ve sahne boyunca yürür.*) Niçin böyle tepeden tırnağa titriyorsunuz beni gördüğünüz zaman? (*Susuş*) Hımm... (*Yelena Andreyevna'nın elindeki mektubu alarak parça parça eder.*) Bırakın bütün bunları. Siz sadece beni düşünmek zorundasınız. (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA — Ne demek oluyor bu?

FYODOR İVANOVİÇ — Bu demek oluyor ki, eğer ben birini gözüme kestirdiysem, kuş olsa elimden kurtulamaz artık.

YELENA ANDREYEVNA — Hayır, bu demek oluyor ki, siz aptal ve yüzsüzsünüz.

FYODOR İVANOVİÇ — Bu akşam saat yedi buçukta bahçenin arkasındaki küçük köprüye gelmek ve orada beni beklemek zorundasınız... Tamam mı efendim? Söyleyecek başka bir şeyim yok size... Anladınız mı meleğim, saat yedi buçukta buluşmak üzere hoşça kalın. (*Yelena Andreyevna'nın elini tutmak ister.*)

YELENA ANDREYEVNA (*Fyodor İvanoviç'i tokatlar.*)

FYODOR İVANOVİÇ — Fevkalâde!

YELENA ANDREYEVNA — Defolun!

FYODOR İVANOVİÇ — Başüstüne... (*Gider ve döner.*) Bu çok dokundu bana... Gelin, kavgasız gürültüsüz konuşalım. Biliyor musunuz... yapmadı-

ğım şey kalmadı şu dünyada, hattâ iki kere altın balık çorbası içtim... Fakat denemediğim iki şey var: Balona binip uçmadım, bir de profesör karısı kaçırmadım...

YELENA ANDREYEVNA — Gidin buradan...

FYODOR İVANOVİÇ — Hemen gidiyorum... Yapmadığım şey kalmadı şu dünyada... Bu yüzden o kadar yüzsüzleştim ki ne yapacağımı bilemiyorum. Yani, bütün bunları söylememin nedeni, eğer günün birinde bir dosta ya da sadık bir köpeğe ihtiyacınız olursa, çekinmeden bana başvurun... Bu çok dokundu bana...

YELENA ANDREYEVNA — Köpeklerle işim yok benim... Gidin buradan.

FYODOR İVANOVİÇ — Hemen gidiyorum... (*Dokunaklı*) Fakat, ne de olsa, bu çok dokundu bana... Şüphesiz çok üzüldüm... Evet... (*Kararsız adımlarla çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA — (*Yalnız*) Başım ağrıyor... Her gece kötü rüyalar görüyorum, korkunç bir önsezi var içimde... Fakat ne kadar kötü, ne kadar iğrenç bir şey! İnsanlar doğuyor, birlikte eğitiliyorlar, «Sen» diyorlar birbirlerine, öpüşüyorlar; fakat barış içinde, dostluk içinde yaşamaları gerekirken, kısa bir süre sonra birbirlerini yemeye başlıyorlar... Ormanları Ormancini koruyor ama, insanların koruyucusu yok.

(*Soldaki kapıya doğru yürür. Karşıdan gelen Jeltuhin ve Yulya'yı görünce ortadaki kapıdan çıkar.*)

VIII

JELTUHİN *ve* YULYA

YULYA — Ah, Lyoneçka, ne kadar bahtsızız senle ben, ah, ne kadar bahtsızız!

JELTUHİN — Kim görevlendirdi seni, git onunla konuş diye? Niçin kendi kendine gelin güvey oldun allahın belâsı karı! Bütün işlerimi altüst ettin! Şimdi o da sanacak ki ben kendim konuşmaktan âcizim ve... ve ne dargörüşlülük! Bin kere söyledim, bırakalım bütün bunları diye. Bütün bu imaların, aşağılanmaların, alçaklıkların dışında hiçbir şey geçmiyor elimize... Kızını sevdiğimi sezmiş olmalı ki, moruk bu duygumu sömürmeye kalkıyor! Çiftliğini satın almamı arzu ediyor.

YULYA — Peki kaç para istiyor?

JELTUHİN — Şşş!... Geliyorlar...

(*Soldaki kapıdan Serebryakov, Orlovski ve Marya Vasilyevna girerler. Marya Vasilyevna elindeki broşürü okumaktadır.*)

IX

ÖNCEKİLER, SEREBRYAKOV, ORLOVSKİ *ve* MARYA VASİLYEVNA

ORLOVSKİ — Ben de pek iyi değilim cancağızım. İşte iki gündür başım ağrıyor, her yanım kırılıyor...

SEREBRYAKOV — Peki ötekiler nerede? Hiç sevmiyorum bu evi. Bir çeşit labirent. 26 tane kocaman oda. Herkes bir yana dağılıyor ve hiçbir zaman hiç kimseyi bulamıyorsun. (*Zili çalar*) Yegor Petroviç'le Yelena Andreyevna'yı çağırın.

JELTUHİN — Senin yapacak bir işin yok Yulya, gidip Yegor Petroviç'le Yelena Andreyevna'yı ara.

YULYA — (*Çıkar.*)

SEREBRYAKOV — Sağlığımın bozukluğuna şimdilik ne de olsa katlanabiliyorum, fakat kendime yediremediğim bir şey varsa, o da içinde bulunduğum şu duygu. Sanki ölmüşüm ya da yabancı bir gezegene yuvarlanmışım.

ORLOVSKİ — Şöyle bir görüş açısından bakarsak...

MARYA VASİLYEVNA — (*Okuyarak*) Bir kalem verin bana... İşte yine çelişkiler! İşaret etmeliyim.

ORLOVSKİ — Buyurun asaletmaab! (*Kalemi verir ve Marya Vasilyevna'nın elini öper.*)

(*Voynitski girer.*)

X

ÖNCEKİLER, VOYNİTSKİ, *sonra* YELENA ANDREYEVNA

VOYNİTSKİ — Gerekli miyim size?

SEREBRYAKOV — Evet Jorj.

VOYNİTSKİ — Size ne gibi bir yararım dokunabilir?

SEREBRYAKOV — Size... Niçin sizli bizli konuşu-

yorsun, niçin dargınsın? (*Susuş*) Eğer sana karşı hatalı bir davranışta bulunduysam, bağışla, rica ederim...

VOYNİTSKİ — Bırak şimdi bu tavırları... İşe gelelim... Ne istiyorsun?

(*Yelena Andreyevna girer.*)

SEREBRYAKOV — İşte Lenoçka da geldi... Oturun baylar. (*Susuş*) Baylar, kentimize bir müfettişin gelmekte olduğunu bildirmek üzere sizleri çağırmış bulunuyorum.* Fakat, şakayı bir yana bırakalım. Mesele ciddî. Baylar, öğütlerinizden yararlanmak ve yardımlarınızı dilemek amacıyle sizleri burada topladım ve her zamanki iyilikçiliğinizi gözönünde tutarak bu amacıma ulaşacağımı umuyorum. Bir bilginim ben. Kitaplar içinde yaşayan bir adamım. Bu bakımdan gündelik yaşantıya her zaman yabancı kalmış bir kişiyim. Sizler gibi bu konuda büyük ölçüde bilgi sahibi kişilerden akıl almadan işe girişemem ve senden İvan İvaniç, sizden Leonid Stepaniç, senden Jorj, bana yardım etmenizi diliyorum... Mesele şu: *Manet omnes una nox*,** yani, hepimiz Tanrının buyruğundayız. Yaşlı ve hasta bir adamım ben ve bu nedenledir ki malmülk ilişkilerimin ailemle bağlantıları oranında bir düzene konmaları gerektiğinin zamanı geldiğini sanıyorum. Benim hayatım artık sona erdi, fakat genç bir karım, yetişkin bir kızım var. Onlar bu köy yaşamasını sürdüremezler.

* Gogol - *Müfettiş* (Çev.)

** *Manet omnes una nox* (Lat.): Herkesi bir gece bekler. (Çev.)

YELENA ANDREYEVNA — Benim için hepsi bir.

SEREBRYAKOV — Köyde yaşamak için yaratılmış insanlar değiliz bizler. Fakat bu çiftlikten elde ettiğimiz gelirle de kentte yaşayamayız. Üç gün önce ormandan dört bin rublelik kesimlik ağaç sattım. Ama olağanüstü bir tedbirdi bu, her yıl başvuramayız buna. Öyle bir tedbir almalıyız ki sürekli ve azçok belirli bir gelir sağlasın bize. Ben böyle bir tedbir düşündüm işte ve tartışmak üzere sizlere sunmakla şeref duyarım. Ayrıntıları geçerek ana çizgileriyle anlatayım: Bizim çiftlik ortalama olarak yüzde ikiden daha çok faiz getirmez. Diyorum ki satalım onu. Eğer elimize geçen parayı hisse senetlerine yatırırsak, yüzde dörtten yüzde beşe kadar faiz elde ederiz. Hattâ artacak olan birkaç binle Finlandiya'da küçük bir yazlık satın alabileceğimizi de düşünüyorum...

VOYNİTSKİ — Bir dakika, sanırım yanlış işittim bir şeyi. Sözlerini tekrarlasan a...

SEREBRYAKOV — Paraları hisse senetlerine yatırmak ve Finlandiya'da bir yazlık satın almak.

VOYNİTSKİ — Hayır, hayır, Finlandiya değil... Başka bir şey daha söylemiştin...

SEREBRYAKOV — Çiftliği satmamızı teklif ediyorum.

VOYNİTSKİ — Tamam, işte buydu... Demek satacaksın çiftliği... Çok güzel, çok değerli bir düşünce... Peki yaşlı annemle benim başlarımızı nereye sokmamızı buyuracaksın?

SEREBRYAKOV — Her şeyi zamanı geldikçe görüşeceğiz... Hemen olmaz ki...

VOYNİTSKİ — Dur bakayım... Demek ki bugüne kadar sağduyumu bir damlacık olsun kullanmamışım ben. Bugüne kadar aptalca sanıyordum ki bu çiftlik Sonya'nındır. Rahmetli babam kızkardeşime drahoma olarak satın almıştı burayı. Ve ben, saf-dil, bugüne kadar sanıyordum ki çiftlik kızkardeşimden Sonya'ya geçmiştir.

SEREBRYAKOV — Evet, çiftlik Sonya'nındır. Bunu tartışan kim? Sonya'yla uzlaşmadan satacak değilim elbette. Zaten Sonya'nın iyiliği için giriştim bu işe.

VOYNİTSKİ — Akıl almaz bir şey bu! Akıl almaz bir şey bu! Ya çıldırdım ben, ya da... ya da...

MARYA VASİLYEVNA — Jorj, karşı gelme profesöre! Neyin iyi neyin kötü olduğunu bizden daha iyi bilir o.

VOYNİTSKİ — Hayır, su verin bana... (*Suyu içer*) İstediğinizi söyleyin! İstediğinizi söyleyin!

SEREBRYAKOV — Anlamıyorum Jorj, niçin heyecanlanıyorsun? Tasarımın ideal olduğunu söylemiyorum ki ben. Eğer herkes yararsız bulacak olursa, ben de ısrar edecek değilim.

(*Frakı, beyaz eldivenleri, geniş kenarlı silindir şapkasıyla Dyadin girer.*)

XI

ÖNCEKİLER, DYADİN

DYADİN — Sizleri selâmlamakla şeref duyarım. Önceden bildirmeden girmek cüretinde bulunduğum için beni bağışlamanızı dilerim. Suçluyum, fakat hoşgörüyle karşılanmak hakkına da sahibim; çünkü girişte tek bir domestik yok.

SEREBRYAKOV — (*Bozulmuş*) Çok sevindim... Rica ederim...

DYADİN — (*Ayaklarını yere sürterek eğilir*) Asaletmaab! *Mesdames!* Sınırlarınızdan iki amaçla içeri girmiş bulunuyorum. Saniyen, sizleri ziyaret etmek ve sizlere karşı duyduğum derin saygıyı belirtmek istiyordum. Salisen, havanın güzelliğinden yararlanarak sizleri benim mıntıkamda bir sefere davet etmek istiyorum. Ben bir su değirmeninde yaşıyorum. Bu değirmeni ortak dostumuz Ormancini'nden kiralamış bulunmaktayım. Burası dünyanın kuytu ve poetik bir köşesidir. Geceleri denizkızlarının hışırtıları işitilen ve gündüzleri...

VOYNİTSKİ — Vaflya dur, önemli bir şey görüşüyoruz. Bekle biraz, sonra... (*Serebryakov'a*) İşte, sor ona... Bu çiftlik onun amcasından satın alınmıştı.

SEREBRYAKOV — Ah, fakat niçin sorayım? Ne gereği var?

VOYNİTSKİ — Bu çiftlik o zamanın parasıyle 95 bine satın alınmıştı. Babam ancak 70 bin ödemiş, 25

bin borçlanmıştı. Şimdi dinleyin... Eğer ben çok sevdiğim kızkardeşimin yararına mirastan elçekmemiş olsaydım bu çiftlik satın alınamazdı. Sonra, on yıl öküz gibi çalışarak ben ödedim bütün borçları.

ORLOVSKİ — Peki, ne istiyorsun sen cancağızım?

VOYNİTSKİ — Bugün çiftlik borçlardan arınmışsa ve ayaktaysa bunu sadece benim kişisel çabalarım sağladı. İşte, yaşlandım şimdi, utanmazca kolumdan tutup atmak istiyorlar beni!

SEREBRYAKOV — Anlamıyorum, böyle davranmakla elde etmek istediğin nedir?

VOYNİTSKİ — 25 yıl yönettim bu çiftliği, çalıştım, en dürüst bir kâhya gibi para yolladım sana; sense bütün bu süre boyunca bir kerecik olsun, teşekkür etmedin bana! Bütün bu süre boyunca, hem gençlik yıllarımda, hem şimdi, yılda 500 ruble aldım senden–dilenci parası!– ve bir kerecik olsun bir ruble artırım yapmak gelmedi aklına!

SEREBRYAKOV — Nereden bilebilirdim Jorj? Pratik bir adam değilim ben, bu işlerden anlamıyorum, istediğin kadar kendin artırabilirdin.

VOYNİTSKİ — Niçin çalmadım sanki? Niçin siz, hepiniz, aşağılamıyorsunuz beni çalmadığım için? Eğer çalmış olsaydım hem adalete uygun olurdu bu, hem de böyle yoksul düşmezdim şimdi!

MARYA VASİLYEVNA (*Sert*) Jorj!

DYADİN — (*Heyecanlanarak*) Jorjenka, yapma, yapma, Jorjenka... Bak, bütün vücudum tir tir titriyor. İyi dostlukları niçin bozalım? (*Voynitski'yi öper*) Yapma, Jorjenka...

VOYNİTSKİ — 25 yıl işte şununla, işte şu annemle tıpkı köstebek gibi dört duvar arasında oturdum... Düşüncelerimiz, duygularımız hep seninle ilgiliydi. Gündüzleri senden, çalışmalarından söz ediyor, ününle övünüyor, adını derin bir saygıyle ağzımıza alıyorduk. Gecelerimizi ise şimdi tiksinti duyduğum dergileri, kitapları okuyarak mahvettik!

DYADİN — Jorjenka, yapma, yapma, Jorjenka... Dayanamıyorum...

SEREBRYAKOV — Anlamıyorum, istediğin nedir?

VOYNİTSKİ — Yüce bir varlıktın bizim için, bütün makalelerini ezbere biliyorduk... Fakat, gözlerim açıldı artık. Her şeyi görüyorum! Sanat üzerine yazılar yazıyorsun ama, sanattan hiçbir şey anladığın yok senin! Bir zamanlar çok sevdiğim bütün o çalışmaların bir metelik etmez!

SEREBRYAKOV — Baylar! Rica ederim yatıştırın onu artık. Çıkıp gideceğim!

YELENA ANDREYEVNA — Jorj, susmanızı istiyorum! İşitiyor musunuz!

VOYNİTSKİ — Susmayacağım! (*Serebryakov'un yolunu keser*) Dur, sözüm bitmedi daha! Sen, hayatımı mahvettin benim! Yaşamadım ben, ben yaşamadım! Ömrümün en güzel yılları mahvoldu senin yüzünden, yok oldu! Benim en amansız düşmanım sensin!

DYADİN — Dayanamıyorum... Dayanamıyorum... Başka bir odaya geçeceğim... (*Şiddetli bir heyecan içinde sağdaki kapıdan çıkar.*)

SEREBRYAKOV — Ne istiyorsun benden? Ne hakla

böyle bir tavırla konuşabiliyorsun benimle? Değmez! Eğer çiftlik seninse al onu, ihtiyacım yok benim.

JELTUHİN — (*Kendi kendine*) Ortalık karıştı!... Tüymeli! (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA — Eğer sesinizi kesmezseniz şu dakika çıkıp gideceğim bu cehennemden! (*Bağırır*) Daha fazla dayanamayacağım!

VOYNİTSKİ — Hayatım mahvoldu... Yetenekli, akıllı, cesur bir insandım... Eğer kendimi kullanabilseydim ben de bir Schopenhauer, bir Dostoyevski olabilirdim... Saçmalamaya başladım! Deliriyorum... Anneciğim, ümitsizlikten ölüyorum! Anneciğim!

MARYA VASİLYEVNA — Profesörü dinle.

VOYNİTSKİ — Anneciğim. Ne yapayım ben? Hayır, sus! Ne yapmam gerektiğini kendim de biliyorum! (*Serebryakov'a*) Hatırlayacaksın beni! (*Ortadaki kapıdan çıkar.*)

MARYA VASİLYEVNA — (*Onun peşisıra gider.*)

SEREBRYAKOV — Baylar, nedir bu böyle? Uzaklaştırın bu deliyi benden!

ORLOVSKİ — Neyse, neyse Şaşa, bırak kendine gelsin. Heyecanlanma böyle.

SEREBRYAKOV — Onunla aynı çatı altında yaşayamam! Burada (*Ortadaki kapıyı gösterir*) yaşıyor, nerede ise benimle yan yana... Köye, barakalara taşınsın, yoksa ben gideceğim buradan! Onunla birlikte yaşayamam...

YELENA ANDREYEVNA — (*Kocasına*) Eğer bir daha böyle bir şey olursa, asıl ben gideceğim o zaman!

SEREBRYAKOV — Ah, gözdağı vermeyi bırak lütfen!

YELENA ANDREYEVNA — Gözdağı vermiyorum, gerçeği söylüyorum. Hayatımı cehenneme çevirmek için sanki hepiniz sözleşmiş gibisiniz... Alıp başımı gideceğim...

SEREBRYAKOV — Senin genç, benim yaşlı olduğumu, burada yaşamakla büyük bir lütufta bulunduğunu herkes çok iyi biliyor...

YELENA ANDREYEVNA — Devam et... Devam et...

ORLOVSKİ — Neyse, neyse, neyse... Dostlarım... (*Hruşçov hızla girer.*)

XII

ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — (*Heyecanlanarak*) Sizi evde bulabildiğime çok sevindim Aleksandr Vladimiroviç... Uygunsuz bir zamanda gelerek tedirgin ettiysem özür dilerim... Fakat, neyse. Merhabalar...

SEREBRYAKOV — Buyurun, ne istiyorsunuz?

HRUŞÇOV — Özür dilerim, çok heyecanlıyım, atı dörtnala sürdüm de... Aleksandr Vladimiroviç' ormanınızı üç gün önce Kuznetsov'a kesimlik olarak satmış olduğunuzu işittim. Eğer doğruysa bu, önemsiz bir dedikodu değilse, rica ederim yapmayın bunu.

YELENA ANDREYEVNA — Kocam bunlardan söz

edecek durumda değil şu anda Mihail Lvoviç. Haydi bahçeye çıkalım.

HRUŞÇOV — Fakat benim şu anda konuşmam gerekiyor!

YELENA ANDREYEVNA — Siz bilirsiniz... Ben daha fazla kalamayacağım burada... (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV — İzin verin, gidip bu işten vazgeçtiğinizi söyleyeyim Kuznetsov'a... Ha... Olmaz mı? Birkaç bin ruble için, kadınların giyeceği birkaç pılıpırtı, boş hevesler, gösteriş düşkünlükleri için binlerce ağacı devirmek, yok etmek... Gelecek kuşaklar barbarlığımıza lânet okuyacaklar! Eğer sizin gibi bir bilgin, sizin gibi ünlü bir kişi böyle bir kıyıcılığa önayak olursa, çok aşağılarınızda bulunan insanlar ne yapmazlar? Ne kadar korkunç? Ne kadar korkunç!

ORLOVSKİ — Mişa, zamanı değil bunların şimdi!

SEREBRYAKOV — Gidelim İvan İvanoviç, bu işin biteceği yok.

HRUŞÇOV — (*Serebryakov'un yolunu keserek*) Öyleyse, bakın ne diyeceğim profesör... üç ay sonra para geçecek elime, bekleyin, o zaman ben satın alayım.

ORLOVSKİ — Mişa, kusura bakma ama, davranışların biraz tuhaf... Haydi, diyelim ki ülkücü adamsın, bunun için teşekkür edelim sana, eğilip selâmlayalım. (*Selâmlar*) Fakat ortalığı kırıp geçirmek niye?

HRUŞÇOV — Pek sayın Vaftizbaba! Dünyada yumuşak huylu, iyicil insanların bu kadar çok oluşu

her zaman kuşkulandırırdı beni! Hiçbiri iyi yürekli değil onların; hepsi de kayıtsız, ilgisiz insanlar oldukları için öyle görünüyorlar!

ORLOVSKİ — Cancağızım, bak, sen tartışmak için gelmişsin buraya... Ne kötü! Kardeşçiğim, ülkü ülküdür, ama insanda şu da olmalı: (*Yüreğini gösterir.*) Bu olmadan senin ormanların da, turpkömürün de bir metelik etmez ruhum... Gücenme ama hamsın daha, hem de çok hamsın!

SEREBRYAKOV — (*Sert*) Bir daha önceden bildirmeden içeri girmemeye çalışın ve rica ederim psikopatik çılgınlıklarınızı uzak tutun benden! Hepiniz beni çileden çıkarmak için elbirliği ettiniz ve başardınız işte... Lütfen bırakın beni! Bütün bu ormanlarınız, turpkömürünüz, bütün bunlar sadece sayıklama ve psikopati; işte benim görüşüm bu! Gidelim İvan İvanoviç! (*Çıkar.*)

ORLOVSKİ — (*Onun peşisıra giderken*) Saşa, bu kadarı da fazla... Ne gereği var bu sertliğin? (*Çıkar.*)

HRUŞÇOV — (*Yalnız, bir süre susuştan sonra*) Sayıklama, psikopati... Demek ki tanınmış bir bilgin ve profesörün kanısınca bir deliyim ben... Otoriteniz karşısında saygıyla eğiliyorum asaletmaab, ve hemen eve giderek sırtıma bir deli gömleği geçirip, saçlarımı kazıyacağım! Hayır, deli olan ben değil, hâlâ ayaklarınızın altından kaymadığı için, yeryüzüdür!

(*Hızla sağdaki kapıya yürür. XII. sahne süresince konuşmaları gizlice dinlemiş olan Sonya soldaki kapıdan girer.*)

XIII

HRUŞÇOV, SONYA

SONYA — (*Hruşçov'un arkasından koşar.*) Durun... Her şeyi işittim... Konuşun... söyleyin, yoksa kendimi tutamıyorum, ben başlayacağım!

HRUŞÇOV — Söylemem gereken her şeyi söyledim ben Sofya Aleksandrovna. Ormana kıymaması için yalvardım babanıza, haklıydım, ama o aşağıladı beni, deli dedi bana... Ben bir deliyim!

SONYA — Yeter, yeter... Bırakın bunları!

HRUŞÇOV — Evet, çok şey bilirliklerinin örtüsü altında acımasız, taşyüreklerini gizleyenler, duygusuzluklarını derin bir bilgelik sananlar deli değil. Herkesin gözü önünde boynuz taktırmak için yaşlı kocalara varanlar, ormanların kesiminden elde edilen paralarla modaya uygun züppe işi giyimler satın alanlar deli değil!

SONYA — Dinleyin beni, dinleyin... (*Hruşçov'un ellerini sıkar*) Size şunu söylememe...

HRUŞÇOV — Bırakın bunları. Bitirelim bu hikâyeyi, Ben bir yabancıyım size, hakkımdaki düşüncelerinizi biliyorum, yapacak hiç bir şey yok. Hoşça kalın. Çok değer verdiğim şu kısacık tanışıklığımızın anısı olarak sadece babanızın eklem ağrılarından, bir de benim demokratlığım üzerine yargılarınızdan başka birşey hatırlayamayacağım için çok üzgünüm... Fakat, suçlu olan ben değilim... Bunda benim suçum yok...

SONYA — (*Ağlar, yüzünü elleriyle kapar ve soldaki kapıdan hızla çıkar.*)

HRUŞÇOV — Sakıngan davranmalı, burada birine âşık olmamalıydım; ama bu ders olacak bana! Çıkıp gideyim bu bodrumdan! (*Sağdaki kapıya yürür, soldaki kapıdan Yelena Andreyevna girer.*)

XIV

HRUŞÇOV, YELENA ANDREYEVNA

YELENA ANDREYEVNA — Siz burada mısınız daha? Durun... Az önce İvan İvanoviç, kocamın size karşı çok sert davrandığını söyledi... Bağışlayın. Çok kızgın bugün, anlayamadı sizi... Fakat benim yüreğim sizinle birlikte çarpıyor Mihail Lvoviç! Size olan saygımın içtenliğine inanın. Beni çok duygulandırdınız, çok etkilediniz. Size tertemiz bir yürekle sunduğum dostluğumu kabul edin! (*Ellerini uzatır.*)

HRUŞÇOV — (*Tiksintiyle*) Çekilin karşımdan... Yerin dibine batsın sizin dostluğunuz! (*Çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA — (*Yalnız, inler*) Niçin, Niçin?

(*Sahne gerisinden bir silâh sesi duyulur.*)

XV

YELENA ANDREYEVNA, MARYA VASİLYEVNA *sonra* SONYA SEREBRYAKOV, ORLOVSKİ *ve* JELTUHİN

MARYA VASİLYEVNA — (*Ortadaki kapıdan sendeleyerek girer, bir çığlık atar ve bayılır.*)

SONYA — (*Girer, ortadaki kapıya koşar.*)

SEREBRYAKOV —
ORLOVSKİ —
JELTUHİN — } Ne oluyor?

(*Sonya'nın çığlığı duyulur; sonra geri döner ve bağırır: «Jorj dayı kendini vurmuş!» Sonya, Orlovski, Serebryakov ve Jeltuhin ortadaki kapıya koşarlar.*)

YELENA ANDREYEVNA — (*İnler*) Niçin? Niçin? (*Sağdaki kapıda Dyadin görünür.*)

XVI

YELENA ANDREYEVNA, MARYA VASİLYEVNA *ve* DYADİN

DYADİN — (*Kapıda*) Ne oluyor?

YELENA ANDREYEVNA — (*Dyadin'e*) Götürün beni buradan! Bir uçurumdan aşağı yuvarlayın beni, öldürün, ama götürün buradan! Ne olur, çabuk olun, ne olur!

(*Dyadin'le birlikte çıkarlar.*)

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

(Dyadin'in Hruşçov'dan kiraladığı değirmen, yanında ev ve orman.)

YELENA ANDREYEVNA, DYADİN

(Pencerenin altındaki sırada oturmaktadırlar.)

YELENA ANDREYEVNA — Kuzum İlya İlyiç, yarın yeniden uğrayıverin postaneye.

DYADİN — Hiç şüpheniz olmasın.

YELENA ANDREYEVNA — Üç gün daha bekleyeceğim. Eğer mektubuma kardeşimden bir karşılık gelmezse sizden ödünç para alıp kendim gideceğim Moskova'ya. Ömrümün sonuna kadar burada, sizin değirmeninizde kalacak değilim elbette.

DYADİN — Ona ne şüphe... *(Susuş)* Size akıl vermek haddim değil ama, çok sayın bayan, yazdığınız bütün bu mektuplar, çektiğiniz telgraflar, benim her gün postaneye gidişlerim, bütün bunlar, özür dilerim ama, hep boşa kürek. Kardeşiniz mektubunuzu nasıl yanıtlarsa yanıtlasın, sonunda döneceğiniz yer kocanızın yanı olacak yine.

YELENA ANDREYEVNA — Hayır, dönmeyeceğim oraya... Mantıklı olmak gerekir İlya İlyiç. Kocamı sevmiyorum. Kendilerine sevgi duyduğum gençler de başından sonuna kadar haksızlık ettiler bana. Öyleyse, niçin döneyim oraya!? Görevden, yükümlülükten söz edeceksiniz bana... Bütün bunları ben de çok iyi biliyorum; fakat bir daha söylüyorum, mantıklı olmak gerekir... (*Susuş*)

DYADİN — Evet sayın bayan... Yüce Rus şairi Lomonosov,* Arhangelsk kentinden kaçarak Moskova'ya gitmiş, bahtını orada ele geçirmişti. Bu, şüphesiz ki, seçkin bir davranıştı Lomonosov bakımından... Fakat, siz niçin kaçtınız? Eğer mantığımızı hakçasına kullanırsak, bütün mutluluk yolları kapalı sizin için... Kanaryanın alınyazısı kafeste oturmak ve başkalarının mutluluğunu uzaktan gözlemektir, öylece ömrünün sonuna kadar kafeste oturmak.

YELENA ANDREYEVNA — Fakat ya kanarya değilsem ben, ya özgür bir serçeysem!

DYADİN — Daha neler! Kuş, uçuşundan belli olur çok sayın bayan... Sizin yerinizde başka bir kadın olsaydı, bu iki hafta içinde on kenti birden geçer, herkese külâhını ters giydirirdi. Halbuki siz sadece değirmene kadar gelebildiniz; üstelik, ruhunuz altüst oldu! Bir süre daha burada kalacak, yüreğiniz yatışınca da doğru kocanızın yanına döneceksiniz. (*Kulak kabartır*) Bir araba geliyor. (*Kalkar.*)

* Mihail Vasilyeviç Lomonosov (1711-1765)

YELENA ANDREYEVNA — Yukarı çıkayım ben.

DYADİN — Varlığımla sizi daha fazla rahatsız etmek istemem... Değirmenime gidip uyuyacağım biraz... Bugün Aurora'dan* daha erken uyandım.

YELENA ANDREYEVNA — Uyandığınızda gelin birlikte çay içelim. (*Eve girer.*)

DYADİN — (*Yalnız*) Eğer entellektüel bir çevrede yaşıyor olsaydım tipim karikatüristlerin çok işine yarardı herhalde. İnsaf edin, hem artık yaşlılık yıllarını yaşamakta bulunan, hem de çekici bir dış görünüşe sahip olmayan ben, ünlü bir profesörün genç karısını kaçırıyorum! Harika! (*Çıkar.*)

II

SEMYON (*Bir kova taşımaktadır.*) *ve* YULYA (*Girer.*)

YULYA — Merhaba Senka, kolay gelsin! İlya İlyiç burada mı?

SEMYON — Evet. Az önce değirmene gitti.

YULYA — Gidip çağırsan a

SEMYON — Başüstüne. (*Çıkar*)

YULYA — (*Yalnız*) Uyuyor olmalı... (*Pencerenin altındaki küçük bir sıraya oturup derin bir iç geçirir.*) Kimi uyur, kimi gezer, bense bütün gün mecnun gibi bir oraya bir buraya... Tanrı da bir türlü canımı almaz. (*Daha derin iç geçirir*) Tanrım, ne avanak insanlar var yeryüzünde şu Vaflya gibi. Ambarın

*Aurora (*Lat.*): Şafak tanrıçası (Çev.)

yanından geçerken kara bir domuz yavrusu çıkıyordu dışarı... Domuzlar elâlemin un çuvallarını paralayınca görecek gününü... (*Dyadin girer.*)

III

YULYA, DYADİN

DYADİN — (*Redingotunu giyinirken*) Siz misiniz Yulya Stepanovna? Kılığımdan dolayı özür dilerim... Morpheus'un* kucağında birazcık kestirmek istemiştim de.

YULYA — Merhaba.

DYADİN — Sizi eve buyur edemeyeceğim için beni bağışlamanızı dilerim... Ortalık darmadağın... Eğer arzu ederseniz, buyurun değirmene gidelim...

YULYA — Ben burada da otururum. Lyoneçka ve profesör biraz eğlenip açılmak için bugün burada piknik yapmak istiyorlar, size bunu bildirmeye geldim İlya İlyiç...

DYADİN — Pek güzel.

YULYA — Ben önden geldim... Onlar da birazdan burada olacaklar. Söyleyin de şuracığa bir masa kursunlar, semaveri de unutmayın tabiî... Senka'ya da emir verin de, arabadan benim öteberi sepetini çıkarıp getirsin.

DYADİN — Hay hay! (*Susuş*) Ne var ne yok sizin oralarda?

* *Morpheus* (Lat.): Uyku ve rüya tanrısı (Çev.)

YULYA — Berbat, İlya İlyiç... İnanır mısınız, kaygılanmaktan neredeyse hasta oldum. Biliyorsunuz, profesör ve Soneçka bizimle birlikteler artık!

DYADİN — Biliyorum.

YULYA — Yegor Petroviç kendini öldürdükten sonra evlerinde yaşayamaz oldular... Korkuyorlar. Gündüzleri bir şey değil ama, gece olunca hepsi bir araya toplanıp gün ışıyana kadar oturuyorlar. Dehşet içinde, Yegor Petroviç'in karanlıklar arasından çıkıvermesini bekliyorlar...

DYADİN — Boş inançlar... Yelena Andreyevna'yı da hatırlıyorlar mı?

YULYA — Elbette, hatırlıyorlar. (*Susuş*) Kaçıp gitti!

DYADİN — Tam Ayvazovski'nin* fırçasına göre bir konu... Birdenbire kaçıp gitti.

YULYA — Nerede olduğu da bilinmiyor şimdi... Belki alıp başını gitti, belki de umutsuzluktan...

DYADİN — Tanrı iyilikçidir Yulya Stepanovva! Her şey iyi olacak.

(*İçinde resim gereçleri bulunan bir kutu ve bir dosyayla Hruşçov girer.*)

IV

ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — Hey! Kimse yok mu? Semyon!

DYADİN — Buradayız!

* *İvan Konstantinoviç Ayvazovski* (1917-1900): Deniz görünümü tablolarıyle ünlü Rus ressamı. (Çev.)

HRUŞÇOV — A!... Merhaba Yuleçka!

YULYA — Merhaba Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV — İşte çalışmak için yine sana geldim İlya İlyiç. Evde oturamıyorum. Söyle de yine dünkü gibi masamı şu ağacın altına yerleştirsinler, iki tane de lamba hazırlasınlar. Hava kararmaya başladı bile...

DYADİN — Başüstüne. (Çıkar.)

HRUŞÇOV — Ne var ne yok Yuleçka?

YULYA — Ne olsun. İyilik... (*Susuş.*)

HRUŞÇOV — Serebryakov'lar sizde mi kalıyor?

YULYA — Evet, bizde kalıyorlar.

HRUŞÇOV — Hımm... Lyoneçka'dan ne haber?

YULYA — Bütün gün evde oturuyor... Soneçka'yla birlikte...

HRUŞÇOV — Şüphesiz! (*Susuş*) Evleniverseler bari.

YULYA — Daha ne isterdim! (*İçini çeker*) İnşallah! Kardeşim hem öğrenim görmüş, hem de soylu bir kişi; Soneçka da iyi bir aileden geliyor... Her zaman istediğim, Soneçka'nın...

HRUŞÇOV — Soneçka ahmağın biri...

YULYA — Yok, yok, öyle demeyin.

HRUŞÇOV — Sizin Lyoneçka da tam bir akıl küpü... Zaten bütün oradakiler sanki seçilmiş de yanyana getirilmişler. Tıpkı senato!

YULYA — Bugün yemek yememiş olmalısınız.

HRUŞÇOV — Bunu da nereden çıkardınız?

YULYA — Çok öfkelisiniz de.

(*Orta büyüklükte bir masayı birlikte taşıyarak Dyadin ve Semyon girerler.*)

V

ÖNCEKİLER, DYADİN *ve* SEMYON

DYADİN — Mişa, ağzının tadını biliyorsun doğrusu. Çalışmak için buradan daha güzel bir yer seçemezdin. Bir vaha burası! Gerçek bir vaha! Gözünün önüne getirebiliyor musun; çevremizde palmiyeler, Yuleçka uysal bir ceylan, sen aslan, ben kaplan.

HRUŞÇOV — İyi insansın, hoş insansın ama, bu tavırlarında ne oluyor İlya İlyiç? Bu şekerlemeli sözler, ayaklarınla yeri hışırdatmalar, bu omuzlarını ileri geri oynatmalar da nesi?... Yani bir tanımayan görse, yahu bu insan değil ama, acaba ne olsa gerek, diye düşünecek... Doğrusu, can sıkıcı...

DİYADİN — Demek ki benim alnıma da böyle yazılmış... Kaderin karşı konulamaz yazgısı.

HRUŞÇOV — Al işte, tuhaf bir söz daha: Kaderin karşı konulamaz yazgısı. Bırak bütün bunları canım. (*Dosyadan çıkardığı taslağı masaya tutturur.*) Bu geceyi sende geçireceğim.

DYADİN — Ölçüsüz memnun olurum... İşte, Mişa, sen kızıyorsun ama, benim içimde öyle bir sevinç var ki, anlatamam! Sanki göğsümde bir kuş şakıyor.

HRUŞÇOV — Elbette sevin. (*Susuş*) Seninkinde bir kuş şakıyor, benimkindeyse kara bir kurbağa. Skandal üstüne skandal! Şimanski, ormanını kesimliğe sattı... Bu bir! Yelena Andreyevna kocasını bırakıp kaçtı, nerede olduğunu da kimse bilmiyor. Bu iki! Bense gün günden daha ahmak,

daha yeteneksiz, daha değersiz bir insan olup çıktığımı hissediyorum... Bu üç! Dün sana anlatmak istediğim bir şey vardı, ama anlatamadım, yiğitliğim yetmedi. Beni kutlayabilirsin. Yegor Petroviç bir anı defteri tutuyormuş. İşte ilk zamanlarda İvan İvaniç'in eline geçen bu defteri belki on kere okudum....

YULYA — Bizimkiler de okudular.

HRUŞÇOV — Bütün kasabada çın çın çınlayan Jorj - Yelena Andreyevna hikâyesi meğer pis, alçakça bir dedikodudan başka bir şey değilmiş... Ben de bu dedikoduya inanıp ötekilerle elbirliği ederek onları horgörüyor, aşağılıyordum.

DYADİN — İyi bir şey değil bu elbette.

HRUŞÇOV — Beni bu dedikoduya inandıran ilk insan da sizin kardeşiniz oldu Yuleçka! Doğrusu, ben de çok safım! Hiç saygı duymadığım bir kişi olan kardeşinize inandım da, kendini kurban ettiği kamsında olduğum kadına inanmadım. Kötülüğe inanmakta iyiliğe inanmaktan çok daha becerikliyim, burnunun ucundan ötesini göremeyen biriyim. Demek ki ben de herkes gibi değersiz bir insanım.

DYADİN — (*Yulya'ya*) Haydi değirmene gidelim kızım. Bırak bu kötücül çalışsın burada, biz seninle dolaşalım. Haydi... Sen çalış Mişenka. (*Yulya'yla birlikte çıkarlar.*)

HRUŞÇOV — (*Yalnız. Fincan tabağına koyduğu boyayı sulandırır.*) Bir keresinde, geceleyin, Yegor Petroviç'in onun ellerine nasıl kapandığını gör-

müştüm. O geceyi ayrıntılarıyle anlatmış anı defterinde, benim gelişimi, söylediğim sözleri. Aptal, darkafalı adam diye söz ediyor benden. (*Susuş*) Çok koyu oldu... Biraz açmalı... Daha sonraki sayfalarda Sonya'ya çatıyor bana âşık olduğu için... Sonya hiçbir zaman âşık olmadı bana... Kâğıdı lekeledim... (*Bıçakla kazır*) Bunda azıcık bir doğruluk payı olsa bile, üzerinde düşünmemeliyim artık... Ahmakça başladı, ahmakça sona erdi... (*Semyon ve işçiler büyük bir masayı taşıyarak girerler.*) Ne yapıyorsunuz? Bu da nesi?

SEMYON — İlya İlyiç böyle buyurdu. Bay Jeltuhin'ler çay içmeye geleceklermiş.

HRUŞÇOV — Pek çok teşekkürler. Bizim çalışma güme gitti demektir... Şunları toplayıp eve dönmeli. (*Jeltuhin ve Sonya kolkola girerler.*)

VI

HRUŞÇOV, JELTUHİN *ve* SONYA

JELTUHİN — (*Şarkı söylemektedir.*) «Bilinmez bir kuvvet bu hüzünlü kıyılara çekiyor beni...»

HRUŞÇOV — Kim var orada? Vay! (*Resim gereçlerini aceleyle kutuya yerleştirmeye çalışır.*)

JELTUHİN — Bir sorum daha var değerli Sofi... Hani bize yemeğe geldiğiniz doğum gününü hatırlıyor musunuz? İtiraf edin ki o günkü alaylı kahkahalarınızın nedeni benim dış görünüşümdü.

SONYA — Saçma, Leonid Stepanıç. Nereden çıkar-

dınız bunu? Kahkahalarımın hiç bir nedeni yoktu.

JELTUHİN — (*Hruşçov'u görerek*) Vay, kimi görüyorum? Sen de burada mısın? Merhaba.

HRUŞÇOV — Merhaba.

JELTUHİN — Çalışıyor musun? Pek güzel... Vaflya nerede?

HRUŞÇOV — Orada...

JELTUHİN — Hangi orada?

HRUŞÇOV — Sözlerimin açık olduğunu sanıyorum... Orada, değirmende.

JELTUHİN — Gidip çağırayım. (*Giderken bir şarkı mırıldanır.*) «Bilinmez bir kuvvet bu hüzünlü kıyılara çekiyor beni...» (*Çıkar.*)

SONYA — Merhaba...

HRUŞÇOV — Merhaba. (*Susuş.*)

SONYA — Ne çiziyorsunuz?

HRUŞÇOV — Hiç... Önemli bir şey değil.

SONYA — Plan mı?

HRUŞÇOV — Hayır, kasabanın orman haritası. Ben çizdim. (*Susuş*) Dedelerimiz zamanının ve daha önceki zamanların orman alanlarını yeşille gösterdim. Açık yeşil son 25 yıl içinde kesilip yok edilen yerleri, mavi de henüz korunabilmiş orman alanlarını gösteriyor... Evet... (*Susuş*) Peki, siz nasılsınız? Mutlu musunuz?

SONYA — Mutluluğu düşünmenin zamanı değil şimdi Mihail Lvoviç.

HRUŞÇOV — Peki, ne düşünelim öyleyse?

SONYA — Zaten başımıza ne geldiyse, mutluluğu bu kadar çok düşünmemiz yüzünden geldi...

HRUŞÇOV — Evet efendim. (*Susuş*)

SONYA — Katıksız iyilik ya da kötülük yoktur. Çektiğim acılar eğitti beni. İnsan kendi mutluluğunu unutmalı, sadece başkalarının mutluluğunu düşünmelidir Mihail Lvoviç. Hayatımızı feda edebilmeliyiz.

HRUŞÇOV — Evet... (*Susuş*) Marya Vasilyevna'nın oğlu kendini öldürdü, ama o hâlâ çelişkiler arıyor broşürlerinde. Siz mutsuzluğa uğradınız, ama bir onur payı çıkarmak istiyorsunuz bundan: Hayatınızı sakatlamaya çalışıyor, böylelikle de kendinizi kurban etmiş olduğunuzu samyorsunuz... Kimsenin kalbi yok... Siz de, ben de kalbsiziz... Hiçbir şey gerektiği gibi olmuyor... Her şey mahvolup gidiyor... Ben hemen çıkıp gideyim buradan, Jeltuhin'le size engel olmayayım. Fakat niçin ağlıyorsunuz? Bunu hiç de istememiştim.

SONYA — Bir şey değil, bir şey değil... (*Gözlerini siler.*)

(*Yulya, Dyadin ve Jeltuhin girerler.*)

VII

ÖNCEKİLER, YULYA, DYADİN, JELTUHİN *sonra* SEREBRYAKOV *ve* ORLOVSKİ

SEREBRYAKOV'UN SESİ — Hey! Baylar, neredesiniz?

SONYA — (*Bağırır*) Baba, burdayız!

DYADİN — Semaver tütüyor! Harika! (*Yulya'yla birlikte masanın çevresinde telâşlı hareketler yaparlar.*)

(*Serebryakov ve Orlovski girerler.*)

SONYA — Baba, buradayız!

SEREBRYAKOV — Gördüm, gördüm...

JELTUHİN (*Yüksek sesle*) Baylar! Toplantıyı açıyorum! Vaflya, likör şişesinin tıpasını çıkar.

HRUŞÇOV — (*Serebryakov'a*) Aramızda geçenleri unutalım profesör! (*Elini uzatır*) Sizden özür diliyorum...

SEREBRYAKOV — Teşekkür ederim. Çok sevindim. Siz de beni bağışlayın. O olaydan bir gün sonra kafamı ancak toparlayabilip olanları düşünmeye çalıştığımda sizinle aramızda geçen konuşma da aklıma geldi, çok üzüldüm... Dost olalım. (*Hruşçov'un koluna girer, masaya doğru yürürler.*)

ORLOVSKİ — Çok daha önceden akıl etmeliydiniz bunu iki gözüm. En kötü barış en iyi kavgadan her zaman için çok daha iyidir.

DYADİN — Vâhama teşrif buyurduğunuz için çok mutluyum asaletmaab! İfade edemeyeceğim kadar hoş bir şey bu!

SEREBRYAKOV — Çok teşekkür ederim azizim. Gerçekten de çok güzel bir yer burası. Tıpkı bir vâha.

ORLOVSKİ — Saşa, tabiatı sever misin?

SEREBRYAKOV — Çok. (*Susuş*) Susmayalım baylar, konuşalım. Yapacağımız en iyi şey budur. İnsan yüreklilikle, dosdoğru bakabilmeli mutsuz-

luklara. Bakın, hepinizden daha mutsuzum ama, bakışlarım hepinizinkinden daha canlı.

YULYA—Baylar, şeker koymuyorum çaya, reçelle için.

DYADİN — (*Konukların çevresinde çırpınmaktadır.*) Ne kadar sevindim! Ne kadar sevindim!

SEREBRYAKOV — Şu son zamanlarda başımdan o kadar çok şey geçti, o kadar çok düşündüm ki Mihail Lvoviç, bana öyle geliyor ki, nasıl yaşanılması gerektiği üstüne gelecek kuşaklara ibret olacak nitelikte koca bir kitap yazabilirim. İstersen yüz yıl yaşa, yüz yıl oku, ama insanı yine de mutsuzluklar olgunlaştırıyor.

DYADİN — Geçmişi hatırlayanın gözü çıksın. Tanrı iyilikçidir, her şey düzelecek.

SONYA — (*İrkilir.*)

JELTUHİN — Niçin irkildiniz böyle?

SONYA — Biri bağırdı.

DYADİN — Köylüler ırmakta ıstakoz avlıyorlar. (*Susuş.*)

JELTUHİN — Baylar, hani hiçbir şey olmamış gibi geçireceğimize söz vermiştik bu akşamı... Nedir bu gerginlik...

DYADİN — Bendeniz, asaletmaab, bilime karşı sadece derin bir saygı değil, aynı zamanda akrabalık duyguları da beslemekteyim. Kardeşim Grigori İlyiç'in karısının belki de tanımak lütfunda bulunacağınız kardeşi Konstantin Gavrilıç Novoselov bir yabancı ülkeler edebiyatı uzmanıydı.

SEREBRYAKOV — Kendisiyle tanışmadık ama, adını işitmiştim. (*Susuş.*)

YULYA — Yegor Petroviç öleli yarın tam 25 gün olacak.

HRUŞÇOV — Yuleçka, söz etmeyelim bundan.

SEREBRYAKOV — Canlanın, canlanın! (*Susuş.*)

JELTUHİN — Ne olursa olsun, bir gerginlik var...

SEREBRYAKOV — Tabiat boşluktan hoşlanmıyor. İki yakınımı aldı, ama onların bıraktığı boşluğu doldurmak üzere hemen yeni dostlar gönderdi bana. Sağlığınıza içiyorum Leonid Stepanoviç!

JELTUHİN — Teşekkür ederim değerli Aleksandr Vladimiroviç! Bana da, sizin verimli bilimsel çalışmalarınızın şerefine içmek için izin verin.

«Akıllılık, iyilik ve ölümsüz şeyler ekin,
Ekin ki, Rus halkı size
Yürekten teşekkür etsin!»

SEREBRYAKOV — Çok teşekkür ederim. Aramızdaki dostluk ilişkilerinin kısa bir zaman sonra daha yakın bağlara dönüşmesini candan istiyorum.

(*Fyodor İvanoviç girer.*)

VIII

ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ

FYODOR İVANOVİÇ — Bak sen! Piknik yapıyorlar!

ORLOVSKİ — Oğlum benim... Arslanım!

FYODOR İVANOVİÇ — Merhabalar. (*Sonya ve Yulya'yla öpüşür.*)

ORLOVSKİ — Tam iki haftadır görüşmüyoruz. Nerelerdeydin? Neler yaptın?

FYODOR İVANOVİÇ — Az önce Lyonya'ya uğramıştım, burada olduğunuzu söylediler, ben de geldim.

ORLOVSKİ — Anlat bakalım, nerelerde sürttün?

FYODOR İVANOVİÇ — Üç gecedir uyumuyorum... Dün oyunda beş bin ütüldüm baba. Hem kafayı çekiyor, hem oynuyordum, beş kere de kente gittim.. Aklım fikrim büsbütün karıştı.

ORLOVSKİ — Aslanım benim. Demek şimdi de sarhoşsun?

FYODOR İVANOVİÇ — Yok, ayıldım. Yulka, çay ver! Limonlu olsun ama, ekşice... Jorj'un yaptığına ne dersiniz, ha? Durup dururken alnına patlatıver sen! Hem de hangi cins tabancayla: *Lefaucheux*'yle! Bir *Smith Wesson* bulamamış!

HRUŞÇOV — Hayvan, sus!

FYODOR İVANOVİÇ — Hayvanım ama, cins hayvan. (*Sakalını sıvazlar*) Sadece sakalım milyon değer... Hayvanın, aptalın, dolandırıcının biriyim ama, hangi gelinlik kızı istesem varır bana. Sonya bana varsana! (*Hruşçov'a*) Bununla birlikte özür dilerim... *Pardon...*

HRUŞÇOV — Aptal pozu takınmayı bırak.

YULYA — Sen mahvolmuş bir adamsın Fedenka! Koca kentte senden ayyaşı, senden savurganı yok. İnsan sana bakarken acıyor. Kendini ne sanıyorsun başımın belâsı!

FYODOR İVANOVİÇ — Tamam, başladı! Gel yan-

cağızıma otur, gel... Hah şöyle. İki haftalığına gelip sende kalacağım... Dinlenmek için. (*Yulya'yı öper.*)

YULYA — Senin adına utanıyorum insanlardan. Şu yaşlılık zamanında babana gönül esenliği vereceğine, rezil ediyorsun adamcağızı. Ahmakça bir hayat yaşamaktan başka yaptığın bir şey yok.

FYODOR İVANOVİÇ — Bırakıyorum içkiyi! Yeter artık! (*Kadehine likör doldurur*) Erik likörü mü bu, yoksa vişne mi?

YULYA — İçme ama, içme.

FYODOR İVANOVİÇ — Bir kadehcik canım. (*İçer*) Ormancini, bir çift atımı ve tüfeğimi sana armağan ediyorum... Yulya'ya gideceğim... Gidip iki haftacık oturacağım onunla.

HRUŞÇOV — Yulya'yla değil, bir alay inzibatla oturman gerek senin.

YULYA — Çay iç, çay iç!

DYADİN — Peksimeti de unutma Fedenka.

ORLOVSKİ — (Serebryakov'a) Kırkına varıncaya kadar ben de tıpkı bizim Fyodor gibiydim Saşa. Azizim, o güne kadar kaç kadın ayartmışım sayayım dedim bir gün; saydım, saydım, baktım yetmişi buldu, bıraktım. Fakat, efendime söyleyeyim, ne zaman ki kırkımı doldurdum, ansızın bir şeyler oldu bana kardeş. Kendime yer bulamıyorum! Bir tasa, bir ruh bozukluğu ki deme gitsin. Kitap okuyorum, çalışıyorum, gezilere çıkıyorum, fayda yok! İşte azizim, efendime söyleyeyim, bir gün bizim rahmetli vaftizbirader ünlü prens Dmitri Pavloviç'e

konukluğa gitmiştim. Yedik, içtik. Yemekten sonra, uykumuz kaçsın diye avluya bir hedef dikip ateş etmeye başladık. Büyük bir kalabalık vardı. Bizim Vaflya da oradaydı.

DYADİN — Evet, evet, oradaydım, oradaydım... Hatırlıyorum.

ORLOVSKİ — İçimde bir tasa, bir tasa ki, aman allah! Kendimi tutamadım. Gözlerimden yaşlar fışkırdı, sendeledim, artık gücüm yettiği kadar kalabalığa doğru nasıl bağırıyorum. «Dostlarım, iyi insanlar, İsa aşkına bağışlayın beni!» Aynı anda ruhumda bir yumuşama, bir sıcaklık, bir arılık; ve azizim o günden sonradır ki kasabada benden mutlu adam yok. İşte, benim gibi yap sen de.

SEREBRYAKOV — Yani ne yapayım?

(*Gökte bir kızıllık belirir.*)

ORLOVSKİ — Benim yaptığımın tıpkısını. İnsan bir yerde boyun eğmeli.

SEREBRYAKOV — Öbür dünya felsefesinden kırıntılar. Bana özür dilememi öğütlüyorsunuz. Fakat, niçin? Bırakın başkaları gelip özür dilesinler benden!

SONYA — Baba, fakat suçlu biziz!

SEREBRYAKOV — Öyle mi? Baylar, anlaşılıyor ki karımla olan ilişkilerim gözönünde bulunduruluyor burada. Acaba, size kalırsa, suçlu muyum ben? Baylar, neredeyse gülünç bir şey bu. Yükümlülüklerini yerine getirmedi o, hayatımın en güç anlarında bırakıp gitti beni...

HRUŞÇOV — Dinleyin, Aleksandr Vladimiroviç... 25 yıl profesörlük yapmış, bilim uğruna çalışmış

bir insansınız siz. Ben de ormanlar yetiştiriyor, tıpla uğraşıyorum. Fakat, sorarım size, kendilerine hizmet ettiklerimizi, yani insanları esirgemezsek, ne anlamı kalır bütün bu çabalarımızın? Bir yandan insanlara hizmet ettiğimizi söylüyor, öte yandan en insanlık dışı davranışlarla mahvediyoruz birbirimizi. Sözgelimi, Jorj'u kurtarmak için ne yaptık siz ve ben? Hepimizin elbirliğiyle aşağıladığımız karınız nerede şimdi? Sizin gönül esenliğiniz, kızınızın gönül esenliği nerede? Her şey mahvoldu, yıkıldı, her şey yanıp kül oluyor. Baylar, ormancini diyorsunuz bana; ama sadece ben değil, hepiniz birer ormancinisiniz, hepiniz karanlık ormanlarda geziniyor, elyordamıyle yaşıyorsunuz. Hiçbirimizin aklı, bilgisi, yüreği kendimizin ve başkalarının hayatını sakatlamaktan başka bir işe yaramıyor.

(*Yelena Andreyevna evden çıkar, pencerenin altındaki sıraya oturur.*)

IX

ÖNCEKİLER, YELENA ANDREYEVNA

HRUŞÇOV — Kendimi yüce amaçları olan insancıl bir kişi sayıyor, ama bunun yanısıra insanların en küçük yanlışlarını bile bağışlamıyordum. Dedikodulara inanıyor, kara çalmakta başkalarıyle ağızbirliği ediyordum. Sözgelimi karınız bir çocuk içtenliği ve güveniyle bana dostluğunu sunduğu zaman, gezindiğim yüceliklerde hiç düşünmeden, şu sözler dökülüverdi ağzımdan: «Çekilin karşımdan!

Yerin dibine batsın sizin dostluğunuz!» İşte böyleyim ben. İçimde bir ormancini var benim. Küçük, yeteneksiz, kör bir adamım. Fakat, siz de bir kartal değilsiniz profesör! Üstelik bütün kasaba, bütün kadınlar benim kişiliğimde bir kahraman, ileri bir insan görüyorlar ve siz Rusya çapında ünlü bir kişisiniz. Eğer benim gibi adamları cidden kahraman yerine koyuyorlarsa ve eğer sizin gibi kişiler cidden ünlüyse; demek ki bizleri karanlık ormanlarımızdan sürüp çıkaracak, sakatladıklarımızı onaracak insanlar yok yeryüzünde; saygıdeğer bir ün kazanmayı haketmiş gerçek kartallar yok...

SEREBRYAKOV — Özür dilerim... Fakat sizinle polemiğe girişmek, ünlülüğe hak kazanmış olduğumu savunmak için gelmedim buraya.

JELTUHİN — Zaten, keselim bu konuşmayı Mişa.

HRUŞÇOV — Sözlerimi hemen bitirip gideceğim. Evet, küçük, değersiz bir adamım ben; fakat siz de bir kartal değilsiniz profesör! Alnına bir kurşun sıkmaktan başka yapacak daha akıllıca bir iş bulamayan Jorj da küçük, değersiz bir adam. Herkes küçük ve değersiz! Kadınlara gelince...

YELENA ANDREYEVNA — (*Hruşçov'un sözünü keserek*) Kadınlara gelince, onlar da pek öyle büyük şeyler değil. (*Masaya doğru yürür*) Kocasını bırakıp kaçan Yelena Andreyevna'nın bu özgürlükten yararlanarak anlamlı bir şeyler yapacağını sanıyordunuz değil mi? Hiç canınızı sıkmayın... Dönecek o... (*Oturur*) İşte döndü bile...

(Genel şaşkınlık.)

DYADİN — (*Kahkahayla*) Harika! Baylar, ummadık taş baş yarar! Bir zamanlar bir Paris'in Güzel Helena'yı kaçırması gibi, karınızı sizden işte karşınızda gördüğünüz bu, ben aşırdım asaletmaab! Ben! Gerçi çiçekbozuğu yüzlü Paris'ler bulunmuyor ama, bilge kişilerimizin düşüncelerinde bile göremeyecekleri pek çok şey olabiliyor su dünyada dostum Horatius!

HRUŞÇOV — Hiçbir şey anlamıyorum... Siz misiniz Yelena Andreyevna?

YELENA ANDREYEVNA — İlya İlyiç'le birlikteydim iki haftadır... Niçin şaşkın şaşkın bakıyorsunuz? Haydi, merhabalar... Konuşulanların hepsini pencereden işittim. (*Sonya'yı kucaklar*) Barışalım. Nasılsın tatlı kız... Barış ve dostluk!

DYADİN — (*Ellerini oğuşturur*) Harika!

YELENA ANDREYEVNA — (*Elini Hruşçov'a uzatır*) Geçmişi unutalım Mihail Lvoviç, Merhaba Fyodor İvanıç... Yuleçka, merhaba....

ORLOVSKİ — Ruhum, güzelim... Döndü yine, bize geldi yine...

YELENA ANDREYEVNA — Özledim sizleri. Merhaba Aleksandr. (*Elini kocasına uzatır, profesör başını yana çevirir*) Aleksandr!

SEREBRYAKOV — Yükümlülüklerinizden kaçtınız siz!

YELENA ANDREYEVNA — Aleksandr!

SEREBRYAKOV — Sizi gördüğüme sevindiğimi gizleyecek değilim. Sizinle konuşmaya da hazırım. Fakat burada değil, evde... (*Masadan kalkar.*)

ORLOVSKİ — Saşa! (*Susuş.*)

YELENA ANDREYEVNA — Evet... Demek oluyor ki hiçbir zaman anlaşamayacağız seninle Aleksandr. Varsın öyle olsun! Rasgele, sıradan bir insanım ben; bir kanaryanın, herhangi bir köylü kadınının alınyazısını yaşamak zorundayım. Bütün ömrünce dört duvar arasında otur, ye, iç, uyu ve her gün sana eklem ağrıları, hakları ve hizmetleri konusunda anlattıklarını dinle. Niçin utanıyormuş gibi başlarınızı öne eğdiniz öyle? Likör içelim haydi, ha? Eh, işte böyle!

DYADİN — Her şey düzelecek, her şey çok iyi olacak.

FYODOR İVANOVİÇ — (*Serebryakov'a yaklaşır, heyecanlıdır*) Bu çok dokundu bana Aleksandr Vladimiroviç... Rica ederim okşayın karınızı, hiç olmazsa tek bir tatlı söz söyleyin. Şeref sözü veriyorum, eğer bunu yaparsanız ömrüm boyunca en sadık dostunuz olacak ve en iyi troykamı size armağan edeceğim.

SEREBRYAKOV — Teşekkür ederim ama, anlayamıyorum sizi, özür dilerim...

FYODOR İVANOVİÇ — Hımm... Demek anlayamıyorsunuz?... Bir keresinde avdan dönerken baktım ağacın birinde bir puhu kuşu oturuyor... Çulluk saçmasıyle ateş ettim, puhu kuşu hâlâ eski yerinde... Domdom kurşunuyle ateş ettim, seninki hâlâ orada oturuyor.... Yerinden kımıldamıyor. Öylece, bön bön yüzüme bakıyor.

SEREBRYAKOV — Siz neden söz ediyorsunuz kuzum?

FYODOR İVANOVİÇ — Puhu kuşundan. (*Masaya döner.*)

ORLOVSKİ — (*Kulak kabartır*) Baylar, bir dakika... Susun biraz... Bir yerlerde felâket çanı çalınıyor galiba...

FYODOR İVANOVİÇ — (*Gökteki kızıllığı görür.*) Vay anam vay! Göğe bakın! Nasıl da kızarmış!

ORLOVSKİ — Vay babacığım, burada oturmuşuz da görmüyoruz!

DYADİN — Çok esaslı.

FYODOR İVANOVİÇ — Peh peh peh! Tam bir donanma şenliği! Alekseyevski'nin oralarda olanlar oluyor.

HRUŞÇOV — Hayır, Alekseyevski daha sağda. Bu daha çok Novo-Petrovski tarafında.

YULYA — Ne korkunç! yangından ödüm kopar benim!

HRUŞÇOV — Evet, evet, Novo Petrovski'de.

DYADİN — (*Bağırır*) Semyon, koşup su bendinden baksana, ne yanıyor? Gözükür oradan!

SEMYON — (*Bağırır*) Telibeyevski ormanı yanıyor!

DYADİN — Ne?

SEMYON — Telibeyevski ormanı!

DYADİN — Orman... (*Sürekli susuş.*)

HRUŞÇOV — Gitmeliyim oraya... yangına... Hoşçakalın... Bugün çok serttim, bağışlayın; fakat, ömrümde hiçbir zaman bugünkü kadar yılgın hissetmemiştim kendimi... İçimde ağır bir bunaltı var... Ama ne çıkar bundan... Yenilmemeli, insan gibi, sapasağlam, dimdik, ayaklarımın üzerinde kalmalı-

yım. Alnıma bir kurşun sıkmayacağım ben, kendimi değirmen çarkları arasına atmayacağım... Varsın bir kahraman olmayayım, ama olacağım bir gün! Bedenimde kartal kanatları çıkacak ve ne bu yangın, ne de şeytanın kendisi ürkütmüyor beni! Varsın yansın ormanlar, ben yenilerini yetiştireceğim! Varsın sevmesinler beni, ben de başkasını seveceğim! (*Hızla çıkar.*)

YELENA ANDREYEVNA — Ne yiğit bir delikanlı!

ORLOVSKİ — Evet... «Varsın sevmesinler beni, ben de başkasını seveceğim» Peki, bunu nasıl anlamamızı buyuracaksınız?

SONYA — Götürün beni buradan... Eve gitmek istiyorum ben...

SEREBRYAKOV — Evet, gitme zamanı geldi. Dayanılmaz bir nem var buranın havasında. Battaniyemle paltom bir yerlerdeydi ama...

JELTUHİN — Battaniyeniz arabada, paltonuz burada. (*Paltoyu verir.*)

SONYA — (*Şiddetli bir heyecan içinde*) Götürün beni buradan... Götürün...

JELTUHİN — Ben hizmetinizdeyim...

SONYA — Hayır, Vaftizbaba ile gideceğim ben... Yanınıza alın beni Vaftizbaba...

ORLOVSKİ — Gidelim canımın içi, gidelim. (*Sonya'nın giyinmesine yardım eder.*)

JELTUHİN — (*Kendi kendine*) Şeytan bilir ya... Sadece alçaklık ve horgörülme.

(*Fyodor İvanoviç'le Yulya kapları ve peçeteleri sepete yerleştirirler.*)

SEREBRYAKOV— Sol ayağımın tabanı sızlıyor... Romatizma olmalı... Bütün gece uyuyamayacağım yine.

YELENA ANDREYEVNA — (*Kocasının paltosunun düğmelerini ilikler*) Sevgili İlya İlyiç, şapkamla şalımı getirir misiniz evden?

DYADİN — Hemen! (*Eve girer, şapka ve şalla döner.*)

ORLOVSKİ — Cancağızım, kızartı azaldı! Korkma, yangın sönüyor olmalı...

YULYA — Yarım kavanoz kızılcık reçeli kaldı... Neyse, onu da İlya İlyiç yiyiversin. (*Kardeşine*) Lyoneçka, sepeti alsan a.

YELENA ANDREYEVNA — Ben hazırım. (*Kocasına*) Haydi bakalım başkumandan heykeli, beni koluna tak da, evimizin sevinçsiz 26 odasına yuvarlanalım birlikte! Yerim orası benim!

SEREBRYAKOV — Başkumandan heykeli... Ayağım sızlamasa gülerdim bu benzetmeye. (*Herkese*) Baylar, hoşça kalın! Bizi ağırlamanıza ve bu hoş topluluğu bir araya getirmenize teşekkür ederim... Olağan üstü güzellikte bir akşam, enfes bir çay; her şey çok güzeldi kısaca. Yalnız özür dilerim ama, bir tek şeyinize katılmayacağım; öbür dünya felsefenize. Baylar, iş yapmalıyız. Böyle olmaz! İş yapmak gerekir... Evet efendim... Hoşça kalın... (*Karısıyle çıkarlar.*)

FYODOR İVANOVİÇ — Haydi kirli çıkım, gidelim biz de! (*Babasına*) Elveda peder! (*Yulya'yla çıkarlar.*)

JELTUHİN — (*Elinde sepet, onların peşisıra giderken*) Ne kadar da ağır! Şeytan götürsün... Zerre kadar hoşlanmıyorum şu pikniklerden. (*Çıkar, sahne gerisinde bağırır*) Aleksey, arabayı getir!

X

ORLOVSKİ, SONYA *ve* DYADİN

ORLOVSKİ — (*Sonya'ya*) Niçin oturdun? Gidelim haydi miniğim... (*Sonyay'la yürürler.*)

DYADİN — (*Kendi kendine*) Kimse vedalaşmadı benimle... Harika. (*Mumları söndürür.*)

ORLOVSKİ — (*Sonya'ya*) Ne oluyorsun?

SONYA — Yürüyemiyorum Vaftizbaba... Gücüm yetmiyor! Çok ümitsizim Vaftizbaba... Çok ümitsizim! Dayanamıyorum!

ORLOVSKİ — (*Kaygılı*) Ne oluyorsun? Canım benim, güzelim...

SONYA — Duralım... Biraz daha kalalım burada.

ORLOVSKİ — Bir gidelim, bir kalalım... Nasıl anlamalı seni...

SONYA — Bugün burada mutluluğumu yitirdim ben... Dayanamıyorum... Ah, Vaftizbaba, acaba niçin yaşıyorum daha ben! (*Orlovski'yi kucaklar*) Ah, bir bilseydiniz, bir bilseydiniz!

ORLOVSKİ — Su iç biraz... Gidip arabamıza binelim... Haydi...

DYADİN — Ne oluyor? Sofya Aleksandrovna, anacığım... Dayanamıyorum, her yanım titriyor... (*Ağlamaklı*) Bakamayacağım... Sevgili yavrum...

SONYA — İki gözüm İlya İlyiç, yangına götürün beni! Ne olur!

ORLOVSKİ — Yangında ne yapacaksın? Ne işin var orada?

SONYA — Ne olur, götürün beni, kendim gideceğim

yoksa. Ne kadar ümitsizim... Dayanamıyorum Vaftizbaba, dayanamıyorum. Yangına götürün beni. (*Hruşçov hızla girer.*)

XI

ÖNCEKİLER, HRUŞÇOV

HRUŞÇOV — (*Bağırır*) İlya İlyiç!

DYADİN — Burda! Ne var?

HRUŞÇOV — At ver bana, yürüyerek gidemeyeceğim.

SONYA — (*Hruşçov'u görerek sevinçle bağırır*) Mihail Lvoviç! (*Orlovski'ye*) Gidin buradan Vaftizbaba, onunla konuşmak istiyorum. (*Hruşçov'a*) Mihail Lvoviç, başkasını seveceğinizi söylediniz... (*Orlovski'ye*) Gidin buradan Vaftizbaba... (*Hruşçov'a*) Ben başka biriyim şimdi... Sadece gerçekten yanayım artık... Gerçeğin dışında hiçbir şey, hiçbir şey istemiyorum! Sizi, sizi... seviyorum... Sizi seviyorum!

ORLOVSKİ — Vay canına! İşte tarih ve coğrafya!

DYADİN — Harika!

SONYA — (*Orlovski'ye*) gidin buradan Vaftizbaba. (*Hruşçov'a*) Evet, evet, sadece gerçekten yanayım, gerçeği istiyorum, başka hiçbir şey istemiyorum... Her şeyi söyledim işte...

HRUŞÇOV — (*Sonya'yı kucaklar*) Canım benim!

SONYA — Gitmeyin Vaftizbaba... Bana içini her döküşünde sevinçten soluk alamaz oluyordum. Ama boş inanlarla zincirlendiğim için, gerçeği, seni sevdiğimi söyleyemiyordum. Babamın Yelena'ya gü-

lümsemesine engel olan şey, yapmama engel oluyordu bunu. Ama, özgürüm artık...

ORLOVSKİ — (*Kahkahayla*) Ses sese verdiler sonunda! Ötüşmeye başladılar! Sizleri kutlamakla şeref duyarım! (*Yerlere kadar eğilip selâmlar*) Ah, sizi gidi utanmazlar, sizi gidi utanmazlar! Cilveleşip cilveleşip birbirinizin eteğinden yapıştınız sonunda!

DYADİN — (*Hruşçov'u kucaklayarak*) Mişenka, iki gözüm, nasıl sevindirdin beni! Mişenka!

ORLOVSKİ — (*Sonya'yı kucaklayıp öperek*) Tatlım benim, küçük kanaryam... Vaftizkızım benim... (*Sonya kahkahalarla güler*) Tamam! Tuttu yine!

HRUŞÇOV — Özür dilerim, aklımı başıma toplayamıyorum... İzin verin de konuşayım onunla... Ne olur, yalnız bırakın bizi...

(*Fyodor İvanoviç ve Yulya girerler.*)

XII

ÖNCEKİLER, FYODOR İVANOVİÇ *ve* YULYA

YULYA — Fakat sen hep yalan söylüyorsun Fedenka! Hep yalan söylüyorsun!

ORLOVSKİ — Şşş!... Çocuklar yavaş! Benim haydut geliyor! Çabuk olun, gizlenelim! Haydi!

(*Orlovski, Dyadin, Hruşçov ve Sonya gizlenirler.*)

FYODOR İVANOVİÇ — Eldivenlerimle kamçımı unuttum burada.

YULYA — Sen hep yalan söylüyorsun!

FYODOR İVANOVİÇ — Peki, yalan söylüyorum...

Ne olacak? Hemencecik gelmek istemiyorum sana... Azıcık gezelim; ondan sonra gideriz.

YULYA — Ah, senden çektiklerim, ah! Başımın belâsı! (*Ellerini çırpar*) Peki şu Vaflya bir ahmak değil de ne! Daha masayı toplamamış! Semaveri çalıp götürürlerse görür gününü... Ah, Vaflya, Vaflya, yaşını başını almışsın ama, çocuk kadar aklın yok!

DYADİN — (*Kendikendine*) Pek çok teşekkürler.

YULYA — Biz gelirken burada birisi gülüyordu...

FYODOR İVANOVİÇ — Köylü karıları banyo yapıyorlar... (*Eldiveni masadan alır*) Kimin eldiveni bu... Sonya'nın... Sonya iğne üstündeydi bugün. Ormancini'ne âşık. Kız sırılsıklam, o budala farkında değil.

YULYA — (*Kızgın*) Peki nereye gidiyoruz şimdi biz?

FYODOR İVANOVİÇ — Su bendine... Gidip gezelim... kasabanın en güzel yeri... Güzellikte eşi bulunmaz bir yer!

ORLOVSKİ — (*Kendi kendine*) Oğlum benim, aslanım, koca sakallım...

YULYA — Bir ses işittim şimdi.

FYODOR İVANOVİÇ — «Gizemli bir yerdir burası, burada ormancini dolaşır, dallarda denizkızları oturur...» İşte böyle amcabey! (*Elini Yulya'nın omzuna vurur.*)

YULYA — Ben amcabey değilim.

FYODOR İVANOVİÇ — Şimdi hiç telâşlanmadan durumu gözden geçirelim. Dinle Yuleçka: Ben feleğin çemberinden geçmiş bir adamım, hayatta yapmadığım şey kalmadı. Savaşlara girip çıktım...

Bugün 35 yaşındayım ve Sırbistan hizmeti dolayısıyle teğmenlik, Rus yedek ordusunda da çavuşluktan başka hiçbir rütbem yok. Yerle gök arasında sürtüp duruyorum... Yaşamama yeni bir yön vermenin zamanı geldi artık... Biliyor musun, tuhaf bir düşünce geliyor aklıma; diyorum ki, evlenirsem hayatımda yeni bir dönem başlayacak... Varsan a bana, ha? Senden iyisini bulup da ne yapacağım...

YULYA — (*Şaşkın, utançlı*) Hımm... Bak sen... Önce yola gelmelisin Fedenka.

FYODOR İVANOVİÇ — Bırak şimdi kem küm etmeyi! Dosdoğru söyle!

YULYA — Utanıyorum... (*Bakınır*) Dur, bir gelen, bir dinleyen vardır belki... Belki Vaflya pencereden bize bakıyordur.

FYODOR İVANOVİÇ — Kimsecikler yok.

YULYA — (*Fyodor İvanoviç'in boynuna atılır.*) Fedenka!

(*Sonya kahkahayla güler; Orlovski, Dyadin ve Hruşçov kahkahayla gülerler, alkışlayıp bağrışırlar:* «*Bravo! Bravo!*»)

FYODOR İVANOVİÇ — Hay Allah! Ödümü patlattılar! Nereden çıktınız yahu?

SONYA — Yuleçka, kutlarım! Ben de, ben de! (*Kahkaha, öpüşler, gürültü.*)

DYADİN — Harika! Harika!

PERDE

Anton Çehov (1860-1904), Azak denizi kıyısındaki Taganrog şehrinde doğdu. Büyük babası kölelikten kurtulmuş bir mujikti, babası bir bakkal dükkânı işletiyordu. Çehov, Taganrog Lisesinde (1868-1879), Moskova Tıp Fakültesinde (1879-1884) okudu; Tıp öğrenciliği sırasında mizah dergilerinde hikâyeleri çıkmağa başladı. Okulu bitirdikten sonra kendini doğrudan doğruya edebiyata verdi ve kısa sürede ünü bütün Rusya'ya yayıldı. Meslek edindiği hikâye yazarlığı yanında oyunlar da yazdı ve modern dramın başlıca kurucularından biri oldu. Yakalandığı verem hastalığından kurtulamayarak, kırk dört yaşında öldü. Tiyatro alanındaki eserlerinin başlıcaları «İvanov», «Ormancini», «Martı», «Vanya Dayı», «Üç Kızkardeş», «Vişne Bahçesi», v.b. dir.

Bu kitapta okuyacağınız her iki oyun da Rusça asıllarından çevrilmiştir. Hasan Âli Ediz'in usta kalemiyle Türkçeye kazandırılan «Üç Kızkardeş», Rusya'da olduğu kadar bütün dünyada da Çehov'un en çok sevilen ve oynanan oyunudur. Ataol Behramoğlu'nun çevirdiği «Ormancini» Türkçede ilk defa yayınlanmaktadır.

BİLGİ BASIMEVİ - ANKARA, 1970

10 LİRA